

PILIE TINĖS
VISUOMENĖS
INSTITUTAS

PILIE TINĖS GALIOS INDEKSAS 2024 M.

PILIE TINĖS
VISUOMENĖS
INSTITUTAS

PILIE TINĖS GALIOS INDEKSAS
2024 metai

Civic Empowerment Index
2024

Vilnius

2025

Tyrimo metodiką sukūrė:

dr. Rūta Žiliukaitė, dr. Mindaugas Degutis, prof. Ainė Ramonaitė

2024 m. Pilietinės galios indekso tyrimo ataskaitą parengė:

dr. Ieva Petronytė-Urbonavičienė, Pilietinės visuomenės institutas, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas

dr. Rūta Žiliukaitė, Pilietinės visuomenės institutas

dr. Mindaugas Degutis, Pilietinės visuomenės institutas, Vilniaus universiteto Ekonomikos ir verslo administravimo fakultetas

prof. Ainė Ramonaitė, Pilietinės visuomenės institutas, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas

2024 m. Pilietinės galios indekso tyrimą parėmė:

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Reprezentatyvią Lietuvos gyventojų apklausą 2024 m. Pilietinės galios indekso tyrimui atliko:

TURINYS

IŽANGA.....	5
I. LIETUVOS VISUOMENĖS PILIETINĖS GALIOS INDEKSAS	7
1.1. DOMĖJIMASIS VIEŠAISIAIS REIKALAIS.....	7
1.2. PILIETINIS AKTYVUMAS.....	10
1.3. DALYVAVIMO PILIETINĖSE VEIKLOSE POTENCIALAS.....	16
1.4. PILIETINĖS ĮTAKOS SUVOKIMAS.....	19
1.5. RIZIKŲ, SUSIJUSIŲ SU PILIETINĖMIS VEIKLOMIS, VERTINIMAS.....	22
1.6. PILIETINĖS GALIOS INDEKSAS	26
II. SAVANORYSTĖ IR NVO VISUOMENĖS AKYSE	30
2.1. SAVANORIŠKA VEIKLA.....	30
2.2. NVO VISUOMENĖS AKYSE: PASITIKĖJIMAS, ĮVAIZDIS IR PILIEČIŲ ĮSITRAUKIMO POBŪDIS.....	34
III. VISUOMENĖS PILIETINIS PARENGTUMAS: NUSITEIKIMAS SAVANORIAUTI KRIZIŲ METU IR VISUOMENĖS SUTELKTUMAS	46
3.1. SAVANORIŠKOS VEIKLOS KETINIMAS KRIZINĖJE SITUACIJOJE	46
3.2. VISUOMENĖS SUTELKTUMAS: POŽIŪRIS Į VIEŠĄ NUOMONĖS REIŠKIMĄ IR VISUOMENĖS SUSIPRIEŠINIMĄ.....	51
APIBENDRINIMAS.....	58
SUMMARY.....	62
PRIEDAI	66
1 PRIEDAS. KAS YRA PILIETINĖS GALIOS INDEKSAS IR KAIP JIS APSKAIČIUOJAMAS?	66
2 PRIEDAS. INFORMACIJA APIE APKLAUSAS	70
3 PRIEDAS. VISUOMENĖS APKLAUSOS „PILIETINĖS GALIOS INDEKSAS 2024 M.“ KLAUSIMYNAS.....	71

ĮŽANGA

Stiprinant pilietinę visuomenę, rūpinantis jos augimui palankiomis sąlygomis ir kuo tikslingiau nukreipiant dedamas pastangas, labai svarbu nuolat įvertinti pilietinės visuomenės būklę ir jos raidos tendencijas. Siekdamas šio tikslo Pilietinės visuomenės institutas nuo 2007 m. vykdo ilgalaikį tyrimų projektą, kuriuo kasmet nustatomas ir skelbiamas mūsų visuomenės pilietinės galios indeksas. Pilietinės galios indeksas (PGI) parodo, koks yra ir kaip kinta visuomenės domėjimasis viešaisiais reikalais, pilietinis dalyvavimas bei pilietinio dalyvavimo potencialas, gyventojų požiūris į turimas pilietines galias bei socialinės aplinkos palankumo pilietinei veiklai vertinimas. Kasmet pagal tą pačią metodologiją atliekamas tyrimas leidžia sekti pilietinės visuomenės raidos tendencijas, įvertinti įvairių aktualijų, visuomenei svarbių įvykių ar vykdomų programų poveikį.

Šioje ataskaitoje pristatomas 2024 m. pilietinės galios indekso tyrimas. 2024-tieji tituluoti „rinkimų metais“ – vyko LR Prezidento, Europos parlamento, LR Seimo rinkimai, tad įdomu stebėti, ar ir kiek tai galėjo turėti įtakos visuomenės pilietinei galiai. Šalia pagrindinių PGI dimensijų šįkart papildomas dėmesys skirtas pilietinio parengtumo analizei, pastarąjį laikant itin svarbia visuotinės gynybos principo sudėtine dalimi. 2023 m. PGI tyrime apžvelgus asmeninį gyventojų pasirengimą ekstremalioms situacijoms, 2024 m. tyrime dėmesys sutelktas ties kitomis dviem pilietinio parengtumo dimensijomis - nusiteikimu veikti kitiems ir kartu su kitais, t.y., savanoriauti valdant krizes bei visuomenės sutelktumu. Šioje ataskaitoje taip pat apžvelgiami surinkti duomenys apie bendrą savanorystės patirtį, visuomenės organizacinį įsitinklinimą, NVO įvaizdį.

Tad kviečiame susipažinti su 2024 m. pilietinės galios indekso tyrimo rezultatais. Kaip ir kasmet, skiriame šią tyrimo ataskaitą visiems, besidomintiems ir besirūpinantiems pilietinės visuomenės būkle bei jos kaita Lietuvoje.

Lietuvos pilietinės galios indeksą pagal mokslininkų prof. dr. Ainės Ramonaitės, dr. Rūtos Žiliukaitės ir dr. Mindaugo Degučio parengtą metodiką Pilietinės visuomenės institutas tiria nuo 2007 metų. 2024 m. tyrimas – jau keturioliktasis.

2024 m. Pilietinės galios indekso tyrimą rėmė LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Reprezentatyvią Lietuvos visuomenės apklausą tyrimui atliko visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „VILMORUS“.

Daugiau informacijos apie tyrimo metodiką bei atliktą reprezentatyvią apklausą galima rasti šios ataskaitos prieduose.

Visi pilietinės galios indekso tyrimų duomenys skelbiami Pilietinės visuomenės instituto tinklalapyje www.civitas.lt.

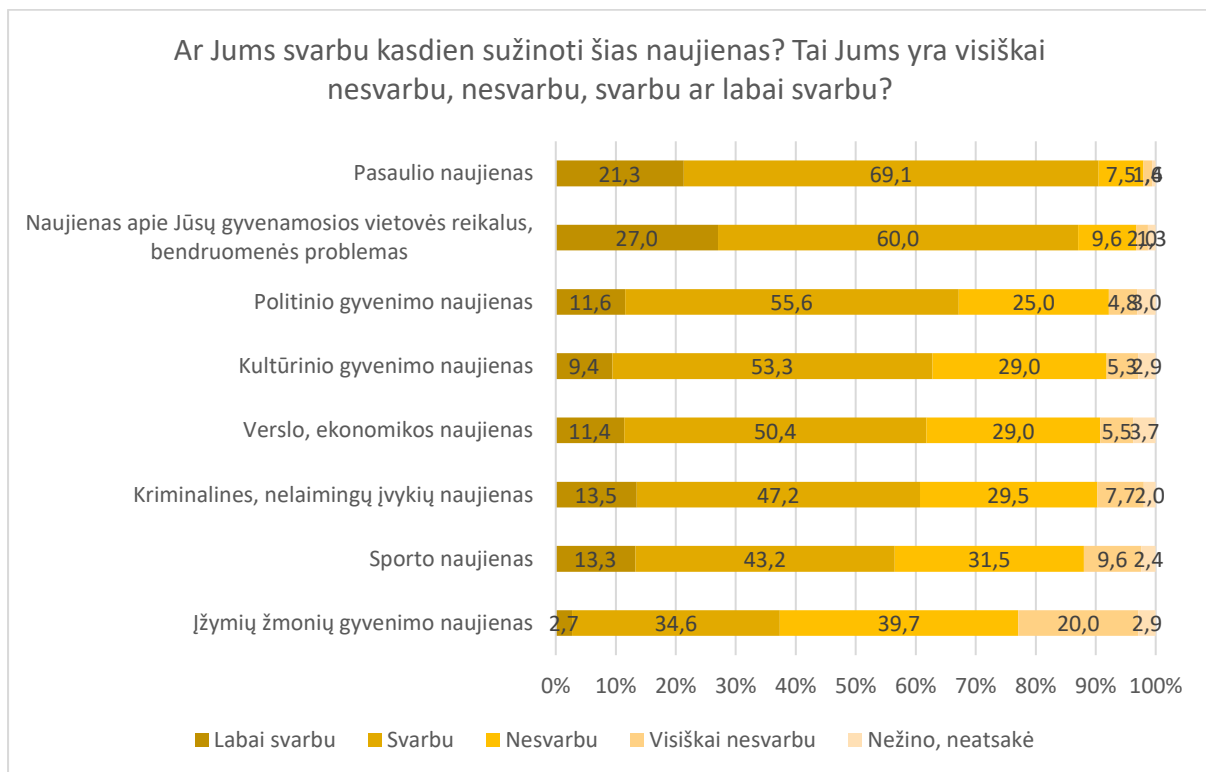
I. LIETUVOS VISUOMENĖS PILIETINĖS GALIOS INDEKSAS

Šioje ataskaitos dalyje apžvelgiamos Lietuvos visuomenės nuostatos bei elgsena pagrindinėse pilietinės galios indekso sudedamosiose dimensijose bei paskaičiuojami domėjimosi viešaisiais reikalais, pilietinio aktyvumo, potencialaus pilietinio aktyvumo, pilietinės įtakos suvokimo bei rizikų, susijusių su pilietine veikla, vertinimo indeksai. Taip pat iš pastarųjų keturių indeksų išvedamas bendras pilietinės galios indeksas, trumpai aptariama rodiklių kaita lyginant su ankstesniais metais bei įvėrcių skirtumai pagal sociodemografines charakteristikas.

1.1. DOMĖJIMASIS VIEŠAISIAIS REIKALAIS

Lietuvos visuomenės domėjimasis viešaisiais reikalais Pilietinės galios indekso tyrime matuojamas apklausos respondentams užduodant klausimą: „Ar Jums svarbu kasdien sužinoti šias naujienas? Tai Jums yra visiškai nesvarbu, nesvarbu, svarbu ar labai svarbu? 1. Sporto naujienas; 2. Įžymių žmonių gyvenimo naujienas; 3. Kultūrinio gyvenimo naujienas; 4. Politinio gyvenimo naujienas; 5. Verslo, ekonomikos naujienas; 6. Kriminalines, nelaimingų įvykių naujienas; 7. Naujienas apie Jūsų gyvenamosios vietovės reikalus, bendruomenės problemas; 8. Pasaulio naujienas“. Kaip pagal savo atsakymus į šį klausimą pasiskirsto apklausos dalyviai, galima matyti 1.1 paveiksle.

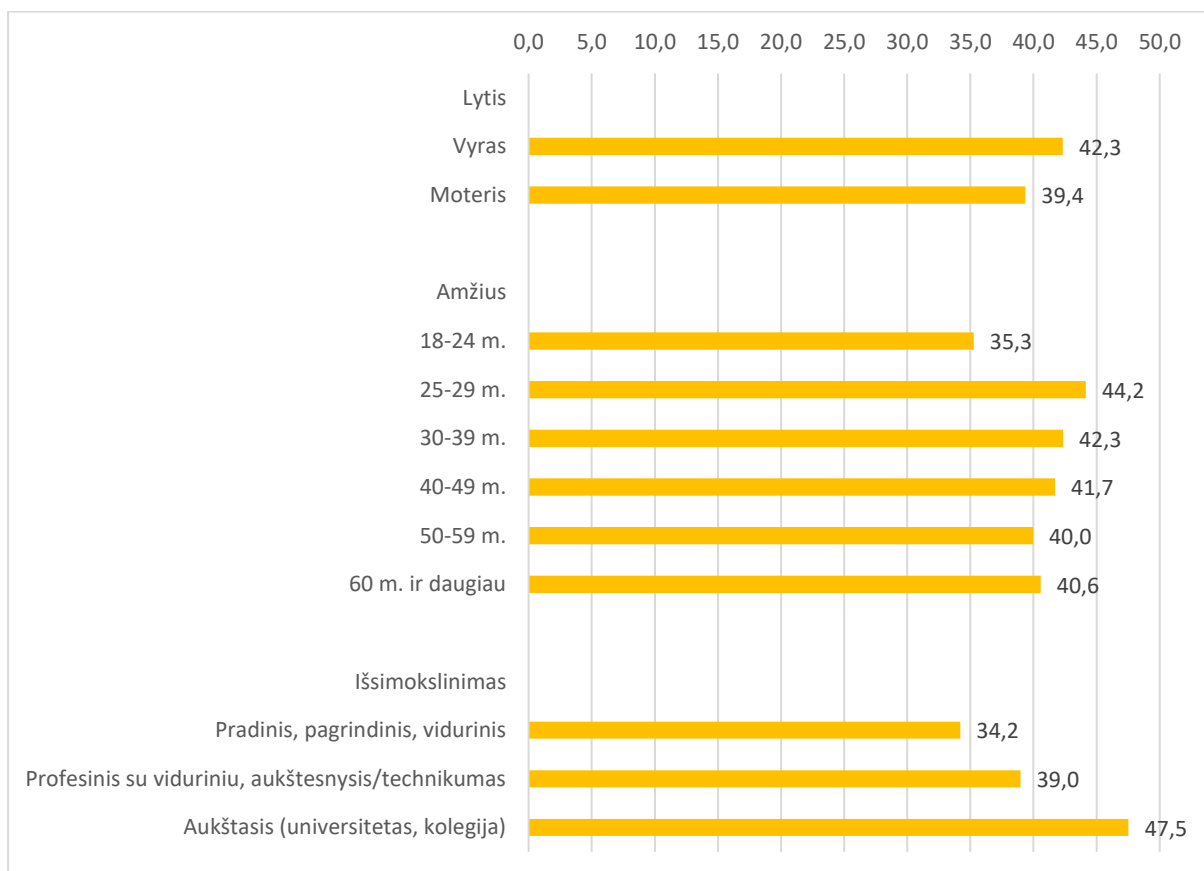
1.1 pav. Lietuvos gyventojų domėjimasis viešaisiais reikalais, proc.

Naujienų, kurias svarbu sužinoti, eiliškumo tvarka nesikeičia. Daugiausiai Lietuvos gyventojų (net 90 proc.) yra svarbu kasdien sužinoti pasaulio naujienas. Šis procentas buvo toks pat ir 2023 metais. Šiek tiek pasikeitė tik pasiskirstymas tarp tų, kurie apklausoje pasirinko atsakymą „labai svarbu“ – jų 2024 m. tyrime buvo 7 proc. mažiau, ir tų, kurie pasirinko atsakymo variantą „svarbu“ – jų dalis atitinkamai buvo 6 proc. didesnė. Beveik tokia pati gyventojų dalis kasdien seka savo gyvenamosios vietovės naujienas (87 proc.). Lyginant su 2023 metų duomenimis, respondentų dalis, kuriems labai svarbu žinoti šias vietos naujienas, nežymiai išaugo. Nors 2024 metai buvo rinkimų metai, tai niekaip nepaveikė domėjimosi politinėmis naujienomis – kad jiems labai svarbu ar svarbu jas sekti nurodė 67 proc. respondentų. Lyginant su 2023 metais, besidominčių politinėmis naujienomis procentas išliko nepakitęs. Kitomis naujienomis – kultūros, verslo ir ekonomikos bei kriminalinėmis, sporto naujienomis domisi maždaug 6 iš 10 Lietuvos gyventojų. Mažiausiai besidominčių yra įžymių gyventojų naujienomis: jas nurodė seką 37 proc. respondentų.

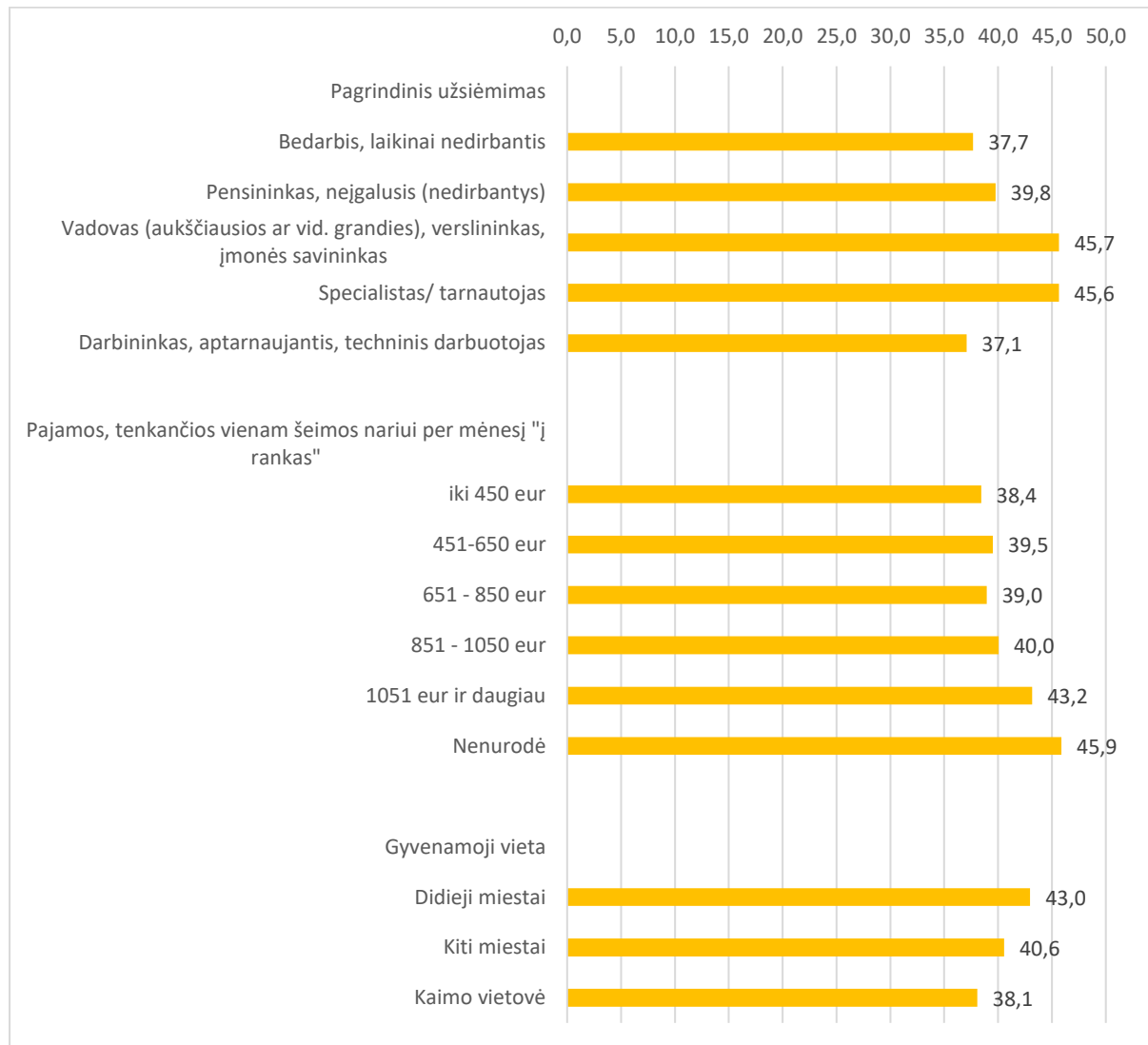
Apskaičiuotas bendras domėjimosi viešaisiais reikalais indeksas įgyja vidutinę reikšmę 40,8 balo iš 100 galimų, žyminčią šiek tiek didesnį Lietuvos gyventojų domėjimąsi viešaisiais reikalais nei 2023 m. (tuomet jo reikšmė buvo lygi 39,8 balo). Pagrindiniai socialiniai demografiniai veiksniai, turintys įtakos gyventojų domėjimuisi viešaisiais reikalais yra amžius ir išsimokslinimas. Mažiausiai svarbu kasdien sužinoti įvairias naujienas jauniems (18-24 metų) Lietuvos gyventojams – jų domėjimosi viešaisiais reikalais indekso vidutinė reikšmė yra 35,3 balo. Aukščiausią vidutinę indekso reikšmę (47,5 balo) turi Lietuvos gyventojai su aukštuoju išsimokslinimu.

1.2 pav. Domėjimosi viešojo gyvenimo naujienomis indekso vidurkiai pagal lytį, amžių ir išsimokslinimą

Kitų socialinių demografinių charakteristikų įtaka domėjimuisi viešaisiais reikalais yra mažesnė nei amžiaus ar išsimokslinimo. Čia galima pastebėti tris dėsningumus, kurie yra gana stipriai susiję su jau minėtu išsimokslinimo veiksnio: domėjimosi indekso reikšmės yra didesnės tarp vadovų ir specialistų (indekso reikšmės atitinkamai yra 45,7 ir 45,6 balo), t.y., tų užimtumo grupių, kurios gauna aukštesnes pajamas (domėjimosi indekso reikšmės nuosekliai kyla augant pajamoms), ir didmiesčių gyventojų (jų domėjimosi indekso reikšmė 43,0 balo).

1.3 pav. Domėjimosi viešojo gyvenimo naujienomis indekso vidurkiai pagal užsiėmimą, pajamas ir gyvenamąją vietą

1.2. PILIETINIS AKTYVUMAS

Lietuvos gyventojų pilietinis aktyvumas pilietinės galios indekso tyrime matuojamas respondentams apklausoje užduodant klausimą „Egzistuoja įvairių būdų pagerinti padėtį visuomenėje. Ar per paskutiniuosius metus esate daręs (-iusi) ką nors iš čia išvardintų veiksmų?“ ir išvardinant dvidešimt dviejų veiklų sąrašą. Visas veiklų sąrašas ir 2024 m. rezultatai pateikti 1.4 paveiksle, o 1.1 lentelėje pateikti duomenys rodo atsakymų pasiskirstymo skirtumą tarp 2024 m. ir 2023 m.

Prieš metus PGI veiklų sąrašas buvo papildytas klausimu apie įsitraukimą į politines diskusijas su draugais, giminaičiais, bendradarbiais ar kaimynais. Šis klausimas 2024 m. buvo ypač aktualus dėl šalyje vykusių net trejų rinkimų: Lietuvos Respublikos Prezidento, Europos parlamento ir Seimo. Kaip parodė tyrimo duomenys, dauguma Lietuvos gyventojų savo aplinkoje diskutuoja politinėmis temomis, o 2024 metais tuo užsiimančių procentas net šie tiek ūgtelėjo lyginant su 2023 m. ir sudarė 65 proc. Lyginant balsavusius ir nebalsavusius rinkimuose, diskutuojančių apie politiką procentas skiriasi daugiau nei 1,5 karto: 7 iš 10 balsavusiųjų teigia tuo užsiėmę palyginus su 4 iš 10 nebalsavusiųjų. Su balsavimu rinkimuose taip pat yra susijęs gyventojų politinis ir pilietinis aktyvumas socialiniuose tinkluose: bendrai imant 2024 m. 15 proc. respondentų nurodė, kad socialiniuose tinkluose (Facebook ir kituose) ar kitaip internetu skelbė, siuntė pilietinio ar politinio pobūdžio informaciją, dalyvavo virtualioje pilietinėje ar politinėje diskusijoje, o lyginant balsavusius rinkimuose ir ne, matome trigubą skirtumą (18 proc. ir 5 proc.).

2024 metais veiklų sąrašas buvo praplėstas išskiriant dvi veiklos formas, kurios anksčiau buvo matuojamos kaip viena: dalyvavimas savivaldybės dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvoje, kur bendruomenė kviečiama nuspręsti, kaip panaudoti dalį savivaldybės lėšų (balsavimas už pasiūlytas idėjas ar pasiūlymų teikimas) ir dalyvavimas viešojoje konsultacijoje, darbo grupėje ar panašioje veikloje, kurią inicijavo valstybės ar savivaldybių institucijos. Tokį tyrėjų sprendimą paskatino Lietuvoje vis labiau ir plačiau taikomos dalyvaujamosios ir svarstomosios demokratijos, piliečių įtraukimo į sprendimų priėmimą praktikos. Pagal tyrimo rezultatus, 2024 m. šiose veiklose dalyvavo 4 ir 5 proc. gyventojų atitinkamai.

1.4 pav. Lietuvos gyventojų dalyvavimas pilietinėse veiklose, proc.

Nuo pat indekso matavimo pradžios 2007 m., sąrašas trijų daugiausia dalyvių pritraukiančių pilietinių veiklų nekinta: tai – aukojimas labdarai pinigų ir daiktų ar kitokios paramos skyrimas asmenims, visuomeninėms organizacijoms ar pilietinėms iniciatyvoms (45 proc. 2024 m.), dalyvavimas aplinkos tvarkymo talkose (32 proc.) ir dalyvavimas vietos bendruomenių veikloje (23 proc.).

Nemažai šalies gyventojų taip pat įsitraukia į politinį vartojimą: perka arba boikotuoja kokios nors firmos arba šalies produktus ar paslaugas dėl moralinių ar politinių motyvų (15 ir 18 proc. atitinkamai). Protesto akcijose, reikalaujančiose didesnio įsitraukimo ir didesnių laiko sąnaudų, praėjusiais metais dalyvavo retas Lietuvos gyventojas: demonstracijoje, palaikymo akcijoje, mitinge ar pikete dalyvavo 7 proc. respondentų, o streike – vos 2 proc. Kita vertus, daugiau respondentų (21 proc.) nurodė, kad per pastaruosius 12 mėnesių pasirašė peticiją internetu. Savo ruožtu peticijos fiziniu parašu tampa vis mažiau populiarios (2024 m. tai darė 8 proc.).

1.1 lentelė. Visuomenės aktyvumo įvairiose pilietinėse veiklose pokytis 2023 m. – 2024 m.

	2024 m., proc.	2023 m., proc.	Pokytis 2023 m. – 2024 m., procen- tiniai punktai
Diskutavote apie politiką su draugais, giminaičiais, bendradarbiais ar kaimynais	64,9	61,8	+3,0
Aukojote labdarai pinigų, daiktų arba kitaip parėmėte asmenis, visuomenines organizacijas ar pilietines iniciatyvas	45,4	52,0	-6,7
Dalyvavote aplinkos tvarkymo talkose	32,1	36,5	-4,4
Dalyvavote vietos bendruomenės (nebūtinai oficialiai registruotos) veikloje	22,9	25,1	-2,2
Pasirašėte peticiją (internetu)	21,6	22,3	-0,7
Boikotavote kokios nors firmos arba šalies produktus ar paslaugas dėl moralinių ar politinių motyvų	17,5	25,3	-7,8
Pirkote kokios nors firmos arba šalies produktus ar paslaugas dėl moralinių ar politinių motyvų	15,2	22,8	-7,7
Socialiniuose tinkluose (Facebook ir kituose) ar kitaip internetu skelbėte, siuntėte pilietinio ar politinio pobūdžio informaciją, dalyvavote virtualioje pilietinėje ar politinėje diskusijoje	14,9	15,6	-0,7
Dalyvavote visuomeninių organizacijų, judėjimų veikloje	9,5	9,6	-0,1

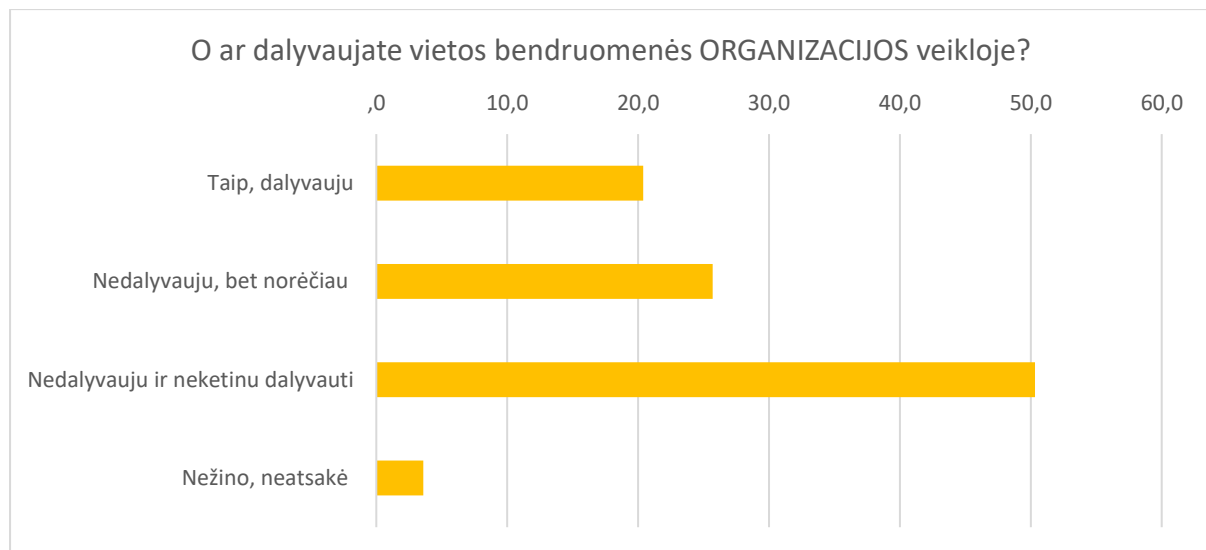
Kreipėtės į policiją, mokesčių inspekciją, vaiko teisių tarnybą ar į kitas valstybės kontroliuojančias institucijas pranešdami apie įstatymų pažeidimus	8,9	8,1	+0,8
Pasirašėte peticiją (ne internetu)	7,7	9,1	-1,4
Neatlygintinai dalyvavote visuomeninėje ar pilietinėje kampanijoje (nešiojote ar platinote kokios nors kampanijos plakatus, ženklelius, lipdukus, skrajutes, taip pat ir internetu)	7,2	5,9	+1,3
Kreipėtės į politiką	7,0	5,2	+1,8
Dalyvavote demonstracijoje, palaikymo akcijoje, mitinge ar pikete	6,6	10,0	-3,4
Bendravote su žurnalistais ir kitais nuomonės formuotojais ar pats/ pati rašėte, kalbėjote spaudoje, televizijoje, radijuje, internetinėje žiniasklaidoje	6,4	4,5	+2,0
Dalyvavote religinės bendruomenės vykdomoje socialinėje veikloje	6,0	7,5	-1,4
Dalyvavote partijos, politinės organizacijos veikloje	5,9	7,4	-1,5
Dalyvavote viešojoje konsultacijoje, darbo grupėje ar panašioje veikloje, kurią inicijavo valstybės ar savivaldybių institucijos	4,9	-	-
Dalyvavote savivaldybės dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvoje, kur bendruomenė kviečiama nuspręsti, kaip panaudoti dalį savivaldybės lėšų (balsavote už pasiūlytas idėjas ar patys teikėte pasiūlymus)	4,3	-	-
Dalyvavote profsąjungos veikloje	3,1	3,5	-0,4
Dalyvavote streike	1,9	4,2	-2,3
Kreipėtės į advokatą, teismą ar prokuratūrą viešo, kolektyvinio intereso gynimo klausimu	1,6	1,8	-0,3
Dalyvavote viešojoje konsultacijoje, darbo grupėje, dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvoje ar panašioje veikloje, kurią inicijavo valstybės institucijos	-	2,4	-

* Pasviruoju šriftu pažymėti pokyčiai – statistinės paklaidos ribose.

Nuo 2023 m. į PGI tyrimą atskirai įtraukiamas klausimas apie dalyvavimą vietos bendruomenės organizacijos veikloje. Šis klausimas skiriasi nuo bendrame veiklų sąrašė esančio dalyvavimo vietos bendruomenės veikloje tuo, kad pirmu atveju teiraujamasi apie įsitraukimą į nebūtinai formaliai įregistruotą organizaciją, o antru atveju klausama būtent apie oficialiai veikiančias vietos bendruomenių organizacijas. Kaip matyti iš duomenų, tokių vietos bendruomenių organizacijų veikloje dalyvauja apie 20 proc. Lietuvos gyventojų. Šis rezultatas vos 2 proc. skiriasi nuo dalyvavimo vietos bendruomenės veikloje lygio, tiriamo bendrame veiklų sąrašė. Toks rezultatas taip pat statistiškai reikšmingai nesiskiria nuo 2023 m. duomenų. Nors potencialo dalyvavimui vietos bendruomenės

organizacijų veikloje yra (nedalyvauja, bet norėtų dalyvauti 26 proc.), pusei Lietuvos gyventojų veikla šiose organizacijose yra neįdomi. Pagrindinės nurodomos nedalyvavimo priežastys yra laiko trūkumas (52 proc. nedalyvaujančių), tai, kad niekas nepakvietė (28 proc.), neturi informacijos apie veikiančias organizacijas (17 proc.), mano, kad tai tuščias laiko švaistymas (17 proc.), nedalyvauja dėl amžiaus ar sveikatos (17 proc.) ir tai, kad vietovėje nėra bendruomenės organizacijos (10 proc.). Priežasčių įvardijimas skiriasi pagal intenciją ir norą prisijungti: nedalyvaujantys, bet norintys dalyvauti dažniausiai nurodė, kad jų niekas nepakvietė (51 proc.), o nedalyvaujantys ir neketinantys – kad jiems trūksta laiko (51 proc.) ir jie mano, kad tai yra laiko švaistymas (26 proc.).

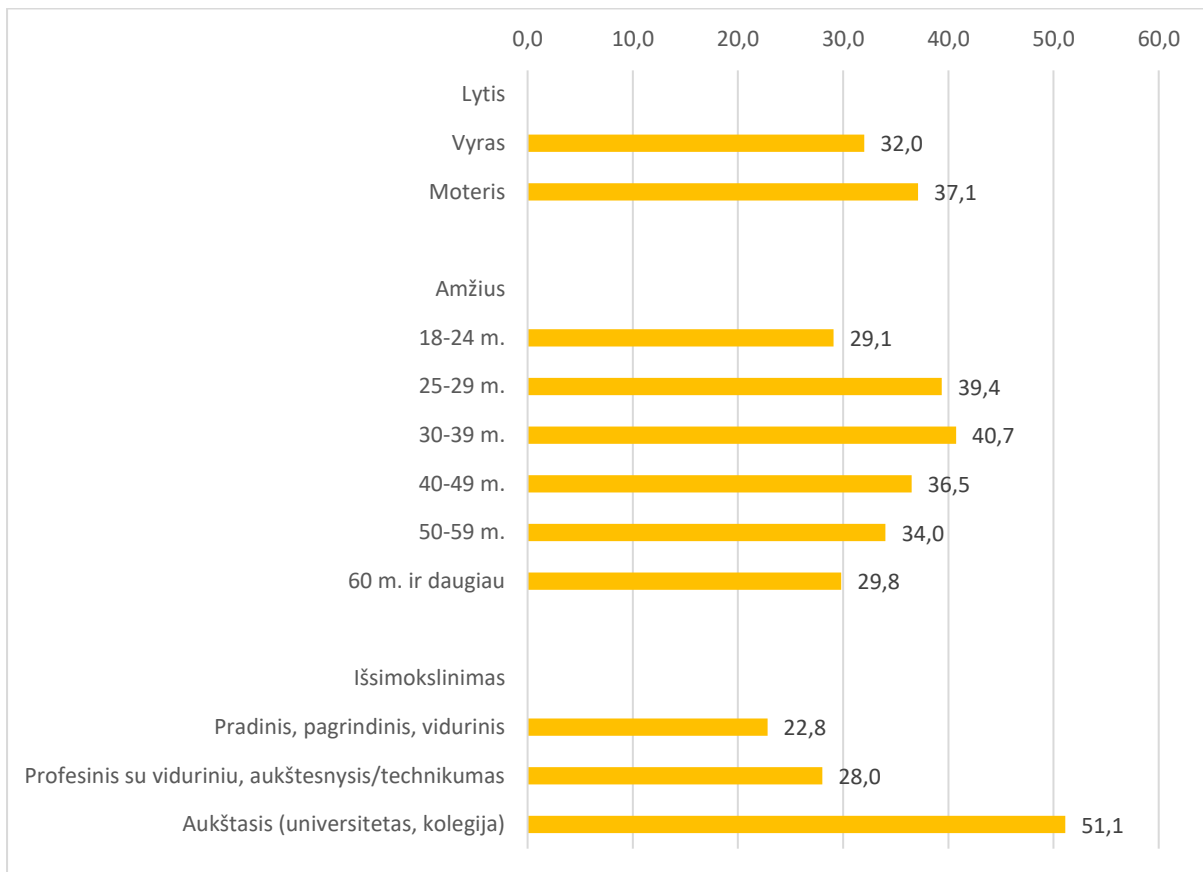
1.5 pav. Dalyvavimas vietos bendruomenių organizacijų veikloje, proc.

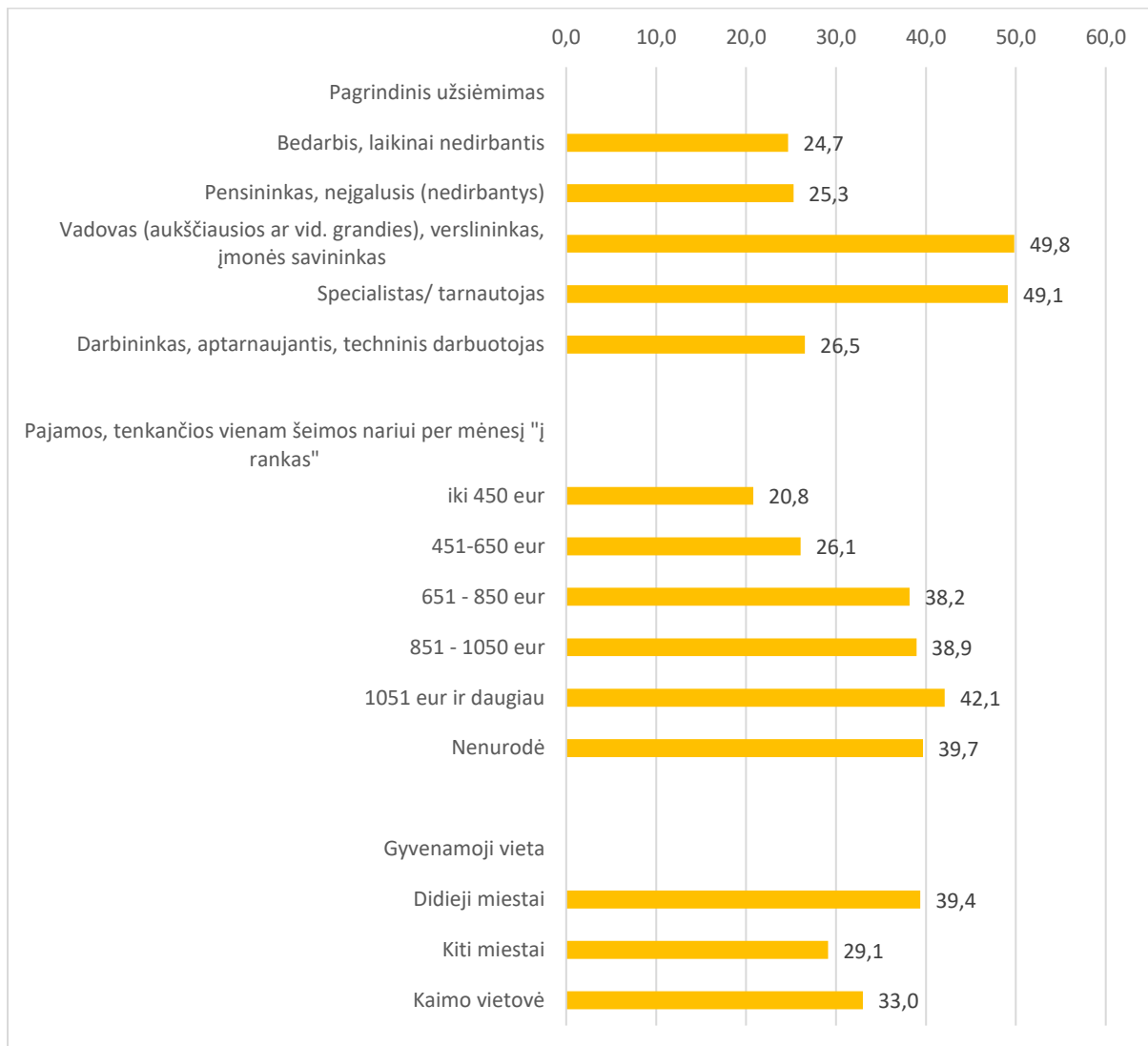
Apskaičiuota pilietinio aktyvumo indekso 2024 m. vidutinė reikšmė yra 34,7 balo iš 100 galimų. Jau porą metų stebimas bendro pilietinio aktyvumo lygio mažėjimas. Kaip matyti iš duomenų, pateiktų 1.1 lentelėje, labiausiai krito gyventojų aukojimas labdarai bei tam tikrų firmų, prekių ar paslaugų boikotavimas ar įsigijimas dėl politinių, etinių motyvų. Kriziniu laikotarpiu, susijusiu su COVID-19 pandemija, Rusijos karo Ukrainoje pradžia, išaugęs gyventojų solidarizavimasis pradėjęs dar 2023 m. slūgti, 2024 m. dar labiau sumažėjo. Gyventojų dalis, kuri neįsitraukia į nė vieną veiklą 2024 taip pat buvo šiek tiek didesnė lyginant su praėjusiais metais: 2023 m. tokie gyventojai sudarė 27 proc., o 2024 m. – 31 proc..

Kam būdingas aukštesnis pilietinio aktyvumo lygis? Pilietinio aktyvumo indekso vidurkius skirtingose sociodemografinėse grupėse galima matyti 1.6 ir 1.7 paveiksluose. Šiuo aspektu labai išsiskiria žmonės, turintys aukštąjį išsimokslinimą. Jų pilietinio aktyvumo indekso reikšmė yra 51,1 balo. Taip pat vadovai (49,8 balo), specialistai ir tarnautojai (49,1 balo), gaunantieji aukščiausias pajamas (42 balai), jauni, 25-39 metų amžiaus gyventojai (nuo 39,4 iki 40,7 balo) bei didmiesčių gyventojai (39,4 balo). Mažiausiai aktyvūs vyresni nei 65 metų gyventojai (29,8 balo), žemiausių pajamų (20,8 balo), ir turintys žemesnį išsimokslinimą (22,8 balo).

1.6 pav. Pilietinio aktyvumo indekso vidurkiai pagal lytį, amžių ir išsimokslinimą

1.7 pav. Pilietinio aktyvumo indekso vidurkiai pagal užsiėmimą, pajamas ir gyvenamąją vietą

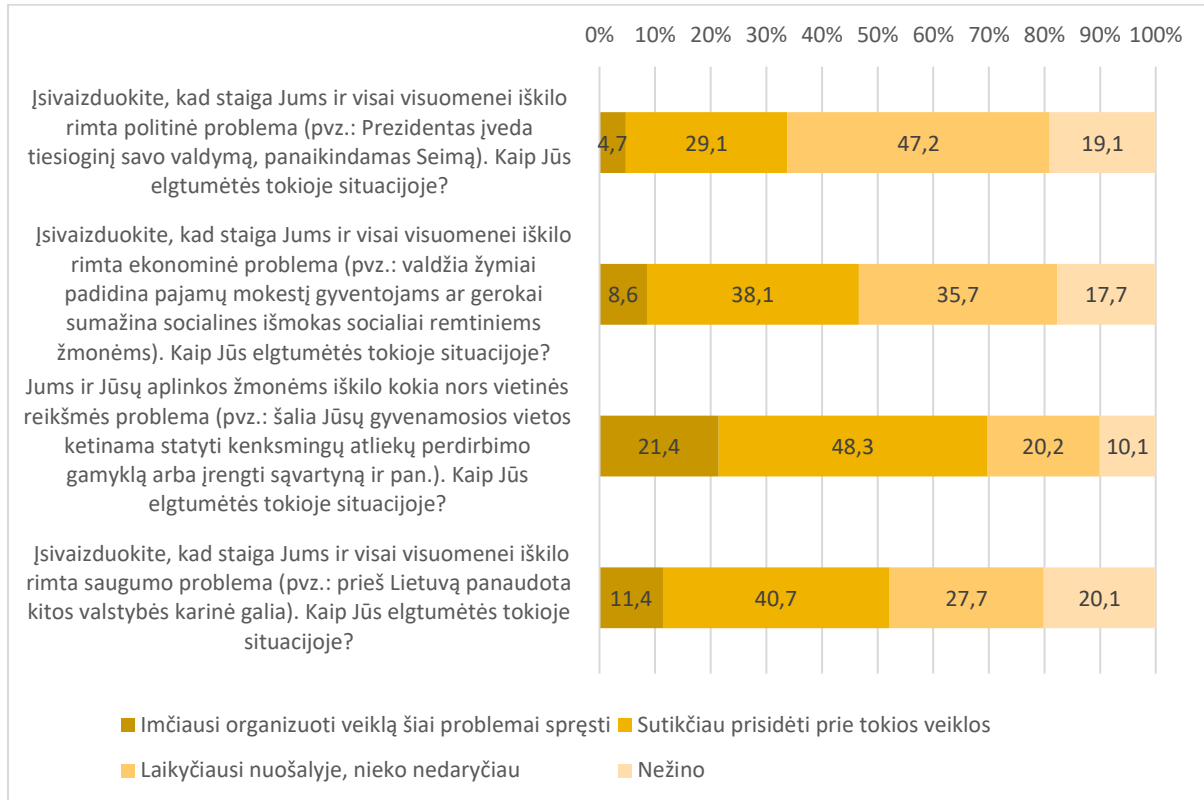

1.3. DALYVAVIMO PILIETINĖSE VEIKLOSE POTENCIALAS

Vertinant ne tik realų pilietinį aktyvumą per pastaruosius metus, tačiau ir pilietinio dalyvavimo potencialą (t.y., kiek gyventojai įsitrauktų į veiklas, jei matytų kylant poreikį, kurio galbūt pastaraisiais metais ir nepajuto), pilietinės galios indekse užduodamas klausimas apie hipotetinę rimtą politinę, ekonominę, saugumo ar kokią nors vietinės reikšmės problemą ir teiraujamasi respondentų reakcijos: „Įsivaizduokite, kad staiga Jums ir visai visuomenei iškilo rimta politinė problema (pvz.: Prezidentas įveda tiesioginį savo valdymą, panaikindamas Seimą) / rimta ekonominė problema (pvz.: valdžia žymiai padidina pajamų mokestį gyventojams ar gerokai sumažina socialines išmokas socialiai remtiniams žmonėms) / kokia nors vietinės reikšmės problema (pvz.: šalia Jūsų gyvenamosios vietos ketinama statyti kenksmingų atliekų perdirbimo gamyklą arba įrengti sąvartyną ir pan.) / rimta saugumo problema (pvz.: prieš Lietuvą panaudota kitos valstybės karinė galia). Kaip Jūs elgtumėtės tokioje situacijoje?“. Kiekvienos įvardintos problemos atveju pateikiami atsakymo variantai „Imčiausi

organizuoti veiklą“, „Sutikčiau prisidėti“, „Laikyčiausi nuošalyje, nieko nedaryčiau“. Respondentų atsakymų į šį klausimą pasiskirstymą galima matyti 1.8 paveiksle.

1.8 pav. Lietuvos gyventojų potencialus pilietinis aktyvumas skirtingų iškilančių problemų atveju, proc.

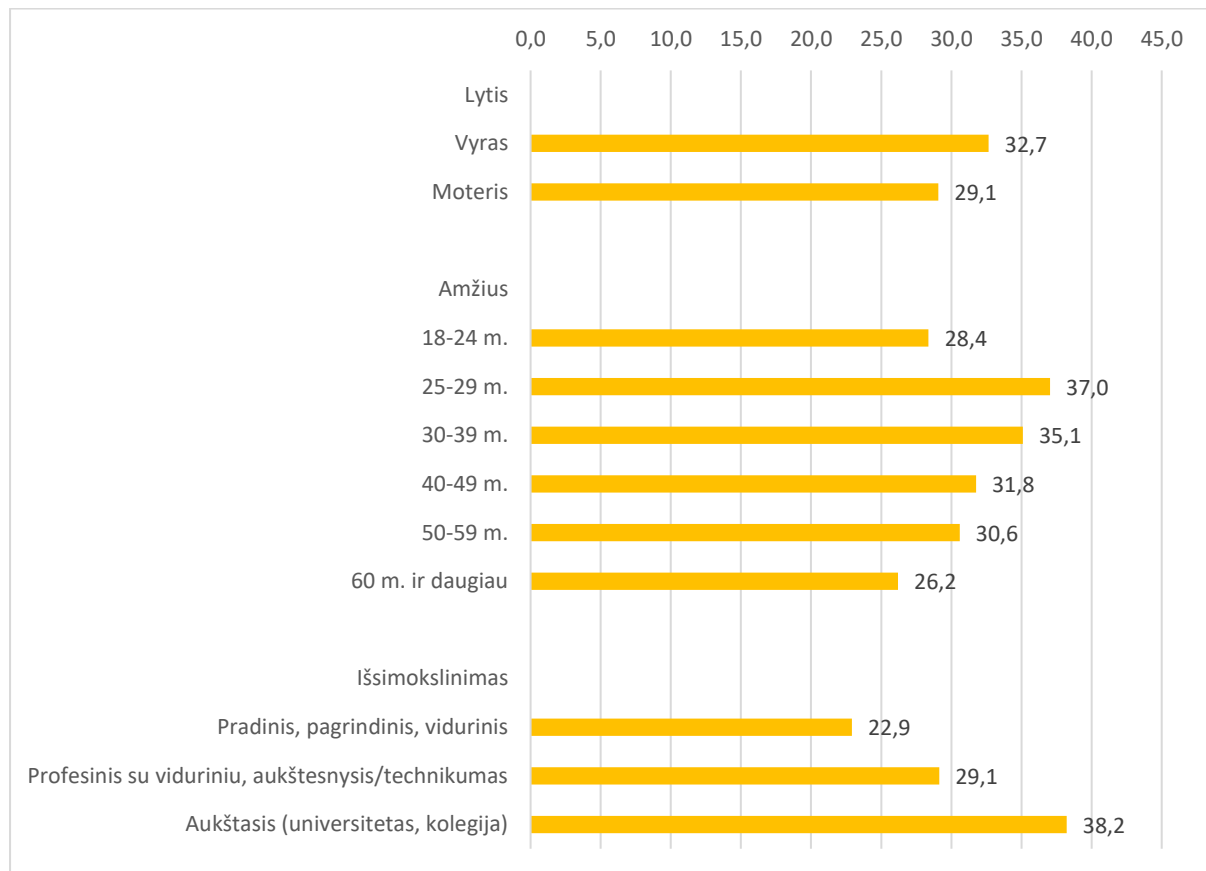
Labiausiai Lietuvos gyventojus paskatintų veikti jų gyvenamojoje vietovėje iškilusi vietinės reikšmės problema: 2024 m. tokios problemos atveju veiksmų imtųsi 7 iš 10 gyventojų – 21 proc. juos inicijuotų, dar 48 proc. – prisidėtų. Antroje vietoje pagal mobilizacinį potencialą yra saugumo problemos sprendimas: ši problema paskatintų veikti 52 proc. (11 proc. apklaustųjų teigė, kad imtųsi organizuoti veiklą, dar 41 proc. – prisijungtų). Mažai nuo saugumo problemos skiriasi potencialas ekonominei problemai spręsti: 9 proc. organizuotų veiklą, dar 38 proc. prisidėtų – kartu tai 48 proc. apklaustųjų. Politinės problemos atveju aktyvumo potencialas mažiausias – 5 proc. respondentų nurodė, kad imtųsi organizuoti veiklą, 29 proc. teigia, jog prisidėtų. Problemų santykinės svarbos išrangavimas visuomenėje ir santykinis aktualumas mobilizuojant gyventojus išlieka daugmaž toks pat: svarstymas apie vietos problemą daugiausia įpučia noro imtis veiklos, o politinė problema – mažiausiai. Lyginant su 2023 metų duomenimis, gyventojų, kurie spręstų politinę problemą, dalis sumenko (nuo 38 iki 34 proc.), ir išaugo dalis tų, kurie teigė, kad tokiu atveju laikytųsi nuošalyje (nuo 40 iki 47 proc.). Nors bendras vietinės bendruomenės problemos sprendimo potencialas yra toks pat kaip ir ankstesniais metais, šiek tiek persiskirstė nusiteikimo veikti intensyvumas (tarp apklaustųjų buvo 5 proc. mažiau norinčių inicijuoti veiklą problemos sprendimui ir 6 proc. daugiau ketinančių prisidėti prie veiklos, jeigu ją imtųsi organizuoti kažkas kitas).

Apskaičiuotas potencialaus pilietinio aktyvumo indeksas 2024 m. įgijo vidutinę 30,8 balo iš 100 galimų reikšmę. Ši reikšmė yra mažesnė nei 2023 m. (32,9 balo) ir daug žemesnė lyginant su 2020 m. (38,6 balo) ar 2019 m. (36,8 balo). Turint omenyje, kad didžiausi pokyčiai yra susiję su gyventojų nusiteikimu

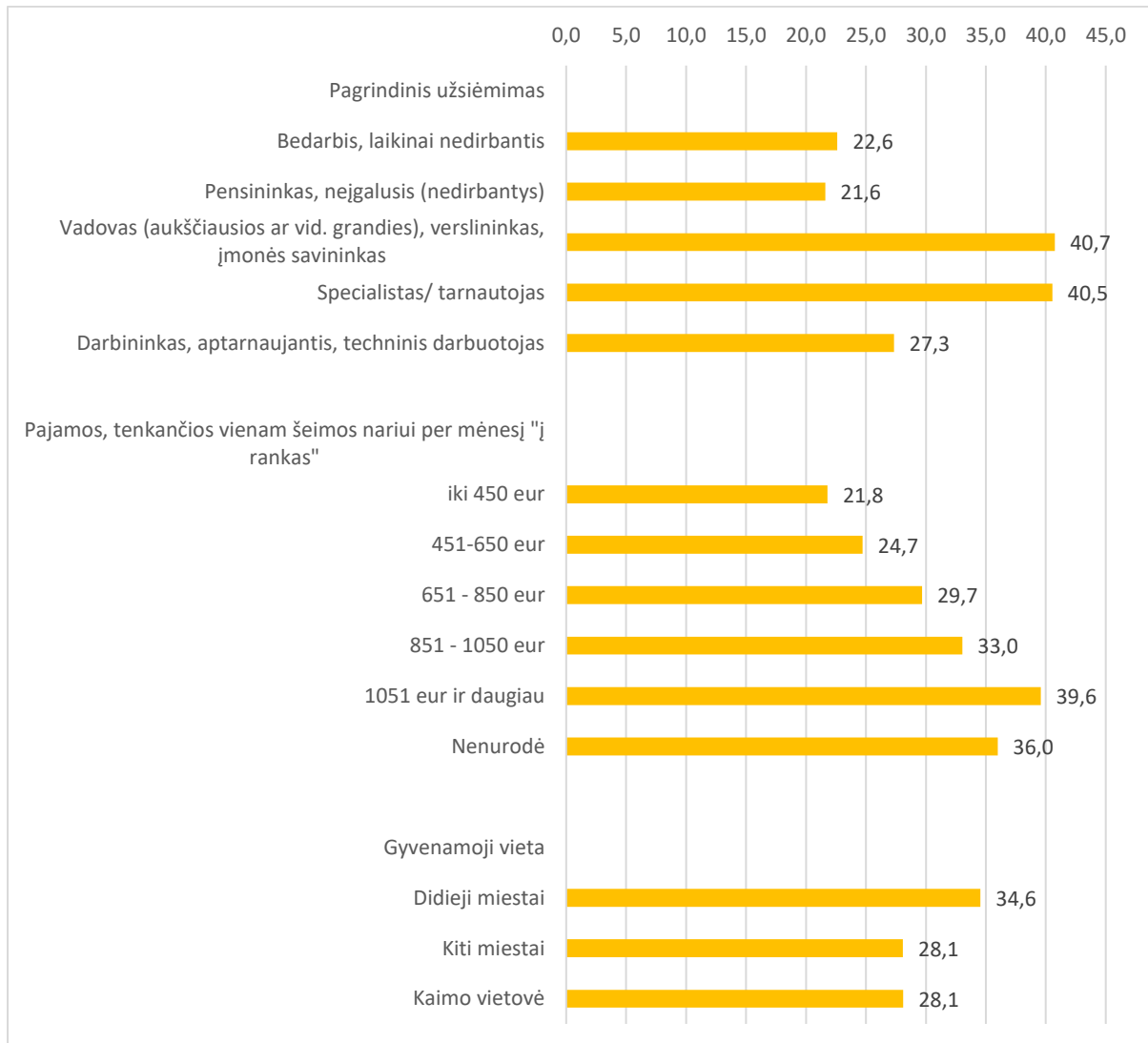
spręsti politinę problemą, 2024 m. žemesnį pilietinio potencialo lygį galima būtų interpretuoti kaip šalyje vykusią rinkimų ir rinkiminių kampanijų pasekmę.

Lietuvos gyventojų socialinių-demografinių charakteristikų įtakos pilietiniam potencialui analizė rodo, kad daugiausia potencialo turi tos pačios grupės, kurios pasižymėjo ir aukščiausiu aktyvumu: gyventojai, turintys aukštąjį išsimokslinimą (jų balas 38,2), 25 – 29 metų amžiaus ir 30-39 metų amžiaus gyventojai (atitinkamai 37,0 ir 35,1 balo), vadovai, specialistai ir tarnautojai (atitinkamai 40,7 ir 40,5 balo), didžiausias pajamas gaunantys (39,6 balo) bei didmiesčių gyventojai (34,6 balo). Kita vertus, svarbu pastebėti, kad skirtumai tarp Lietuvos gyventojų socialinių-demografinių grupių pilietinio potencialo požiūriu yra mažesni nei pagal faktinį apklausoje fiksuotą pilietinį aktyvumą.

1.9 pav. Potencialaus pilietinio aktyvumo indekso vidurkiai pagal lytį, amžių ir išsimokslinimą

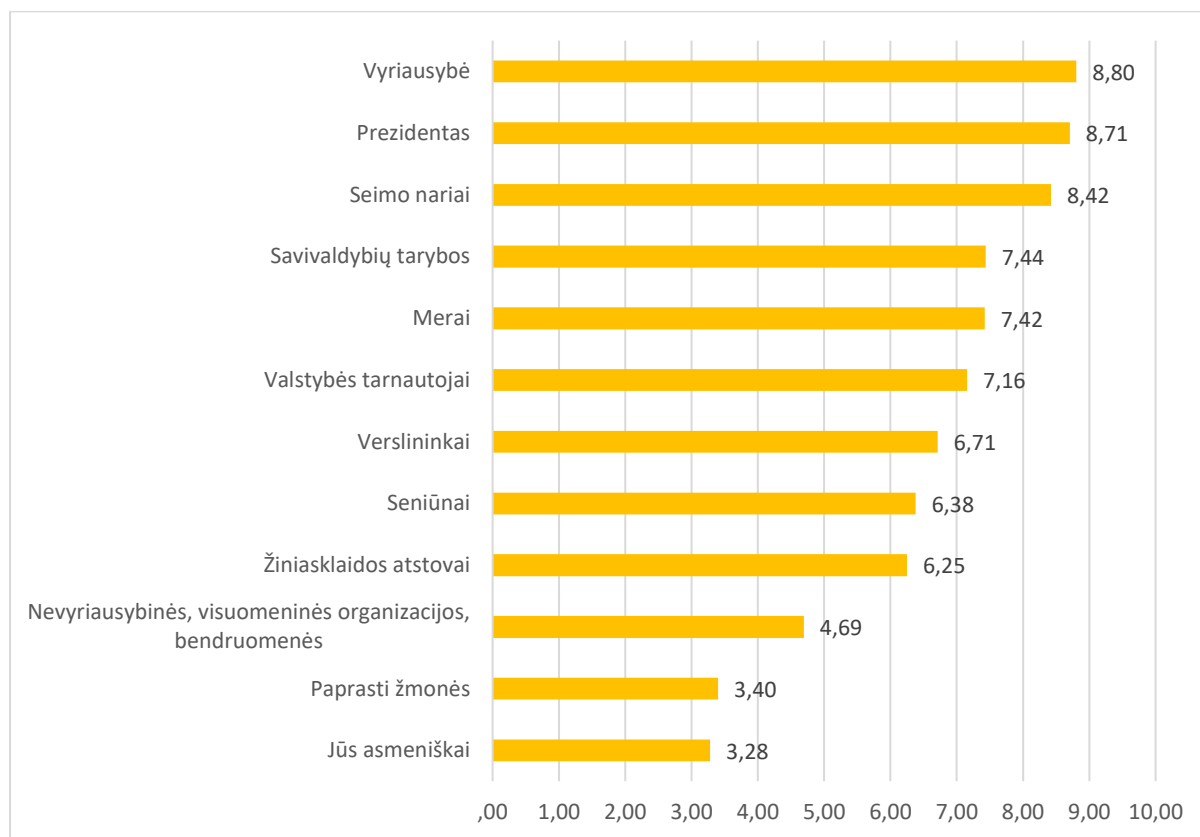
1.10 pav. Potencialaus pilietinio aktyvumo indekso vidurkiai pagal užsiėmimą, pajamas ir gyvenamąją vietą

1.4. PILIETINĖS ĮTAKOS SUVOKIMAS

Lietuvos gyventojų jaučiama pilietinė įtaka pilietinės galios indekse matuojama pasitelkiant klausimų bloką, kuriame prašoma įvertinti dvylikos skirtingų visuomenės grupių poveikį viešiesiems sprendimams dešimtbalėje skalėje: „Įvairios visuomenės grupės turi skirtingas galias priimant sprendimus, darančius įtaką visos visuomenės ar atskirų jos grupių gyvenimui. Įvertinkite įvairių grupių galią daryti įtaką sprendimų priėmimui naudodamiesi 10 balų skale, kur 1 reiškia „Neturi jokios įtakos“, o 10 – „Turi labai didelę įtaką“? 1. Jūs asmeniškai; 2. Paprasti žmonės; 3. Nevyriausybines, visuomeninės organizacijos, bendruomenės; 4. Žiniasklaidos atstovai; 5. Verslininkai; 6. Seimo nariai; 7. Valstybės tarnautojai; 8. Vyriausybė; 9. Prezidentas; 10. Savivaldybių tarybos; 11. Merai; 12. Seniūnai“. Vertėtų atkreipti dėmesį, kad 2024 m., atsižvelgiant į kintančią aktualią terminų vartoseną viešojoje erdvėje bei renkantis neutralesnį variantą, iki tol apklausose naudotas „valdininkų“ terminas pakeistas į „valstybės tarnautojai“.

1.11 pav. Įvairių visuomenės grupių įtakos viešiesiems sprendimams vertinimo vidurkiai (1 – neturi jokios įtakos, 10 – turi labai didelę įtaką)

1.11 paveiksle galima matyti, kiek įtakos visuomenei svarbių sprendimų priėmimo skirtingoms grupėms priskiria respondentai 2024 m. Įtakingiausiomis šiuo atžvilgiu laikomos nacionalinės institucijos – Vyriausybė, Prezidentas ir Seimas. Jų įtaka atitinkamai įvertinta 8,8, 8,7 ir 8,4 balais iš 10-ties. Mažesnė, tačiau reikšminga įtaka priskiriama ir „arčiau gyventojų“ sprendimus priimančioms savivaldybių taryboms bei merams (po 7,4 balo abiemis), valstybės tarnautojams (7,2 balo). Verslininkams, seniūnams ir žiniasklaidos atstovams skiriamas įtakos įvertis dar kiek mažesnis – atitinkamai 6,7, 6,4 ir 6,3 balai iš 10-ties. Nuo trijų aukščiau minėtų grupių labiau „atitrūksta“ nevyriausybines, visuomenines organizacijas ir bendruomenes – jų turima įtaka sprendimų priėmimui įvertinta 4,7 balo. Tuo metu kukliausią įtaką visuomenei svarbių sprendimų priėmimui respondentai įžvelgia esant „paprastų žmonių“ ir savo asmeninėse rankose (atitinkamai 3,4 ir 3,3 balo iš 10-ties).

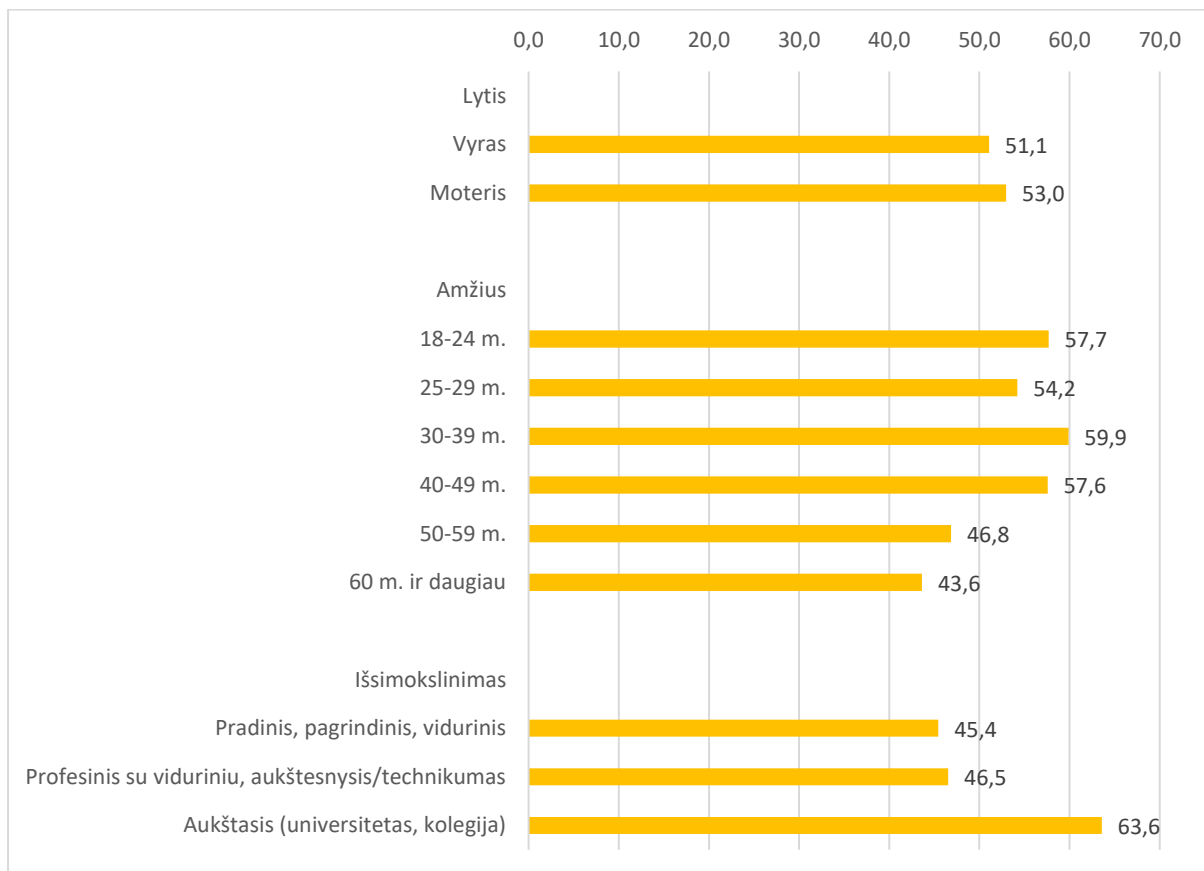
Toks įtakos balų išrangavimas nestebina – panašų galima buvo stebėti ir 2023 m. Apskaičiuotas pilietinės įtakos vertinimo indeksas taip pat, žvelgiant į vienerių metų laikotarpį, reikšmingiau nepakinta – vidutinė pilietinės įtakos vertinimo indekso reikšmė 2024 m. lygi 52,0 balo iš 100 galimų (2023 m. ši reikšmė buvo lygi 52,2 balo). Vis dėlto, galima pastebėti, kad rinkimų metais gyventojai buvo linkę prasčiau vertinti daugumos valdžios institucijų ir biurokratijos įtaką: mažėjo tiek Seimo nariams, tiek seniūnams ir merams, tiek ir (ypač – šiuo atveju galbūt ir dėl minėtos pakeistos klausimo formuluotės) valstybės tarnautojams respondentų priskiriama galia paveikti svarbius visuomenei sprendimus (0,3-1,0 balo pokyčiai 10-balėje skalėje). Panašios priskiriamos įtakos mažėjimo tendencijos pastebimos ir verslininkų bei žiniasklaidos atvejais (0,3-0,5 balo iš 10-ties). Tarp į tyrimą

įtrauktų valstybės institucijų, ženklesnio gyventojų priskiriamos įtakos mažėjimo išvengė tik Prezidentūra ir savivaldybių tarybos.

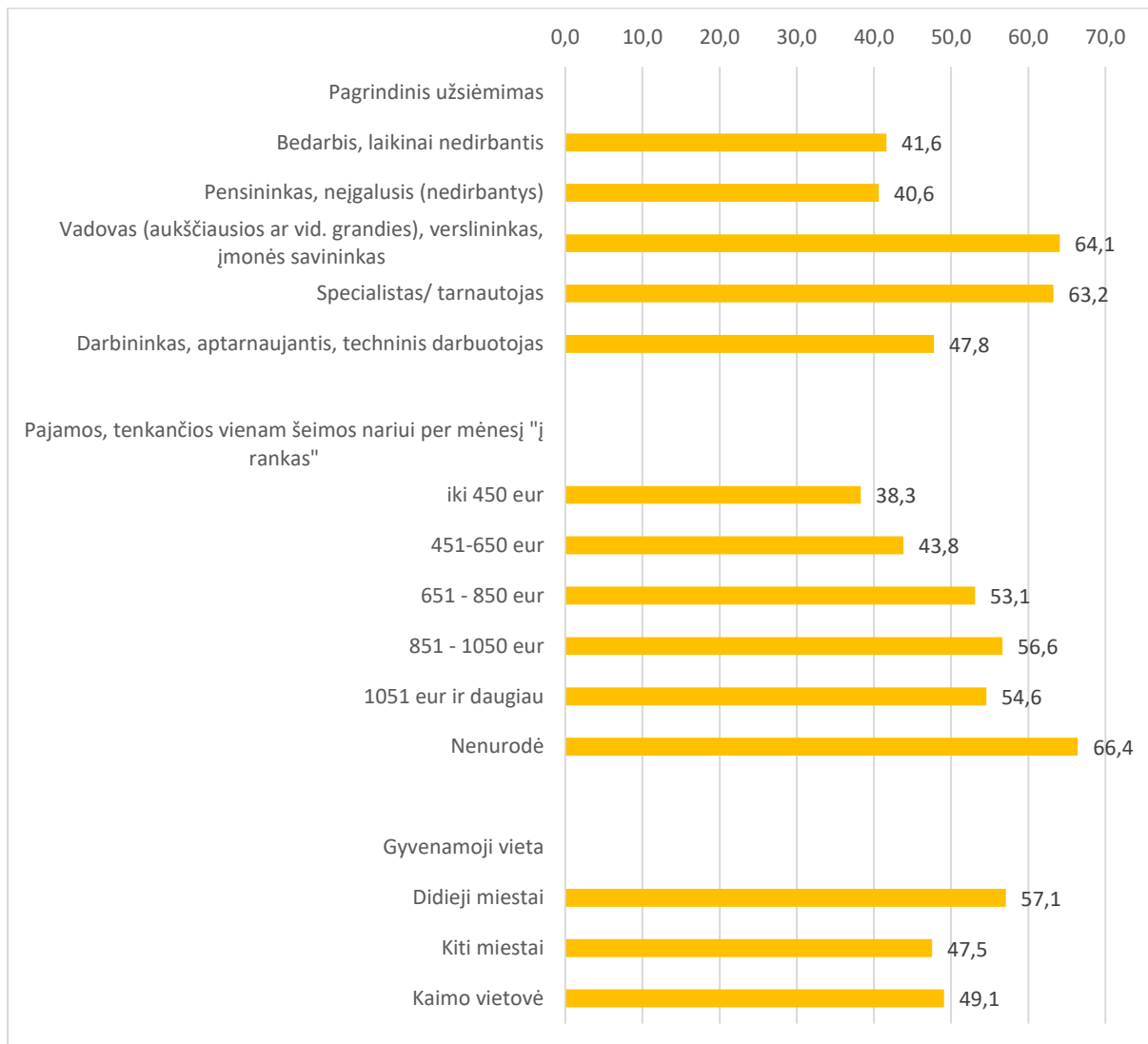
2024 m. taip pat ir toliau mažėjo NVO priskiriamos galios paveikti visos visuomenės ar atskirų jos grupių gyvenimui įtaką darančius sprendimus. Nors metinis pokytis sąlyginai nėra itin didelis - 0,2 balo (nuo 4,9 balo 2023 m. iki 4,7 balo 2024 m.), tačiau lyginant su prieš-lūžiniais, „prieškriziniais“ 2019 m., šis pokytis siekia jau 1,3 balo (nevyriausybiniams, visuomeniniams organizacijoms ir bendruomenėms 2019 m. priskirtas įtakos balas buvo lygus 6,0). Tuo tarpu paprastiems žmonėms priskiriama ir pačių respondentų jaučiama galia viešiesiems sprendimams per 2024 m. reikšmingiau nepakito. Tiesa, kaip ir NVO atveju, galime matyti, kad ši įtaka – mažesnė nei 2019 m. stebėtoji (0,3 balo skirtumas abiejų grupių atveju).

Aukščiausiais balais pilietinę įtaką visuomenėje 2024 m. vertina vadovai, verslininkai, įmonių savininkai (vidutiniškai 64,1 balo) bei specialistai, tarnautojai (63,2 balo), aukštąjį išsimokslinimą turintieji (63,6 balo), aukštesnes pajamas gaunantieji, gyvenantys didmiesčiuose (57,1 balo). Mažesniais pilietinės įtakos indekso vidutinėmis reikšmėmis išsiskiria žemiausias pajamas gaunantieji (38,3 balo žemiausių pajamų grupėje), dėl įvairių priežasčių nedirbantys (40,6 balo pensininkų, neįgalųjų grupėje ir 41,6 balo bedarbių, laikinai nedirbančiųjų grupėje), vyresni respondentai (43,6 balo vyresnių nei 60 m. ir 46,8 balo 50-59 m. amžiaus grupėje), pradinį, vidurinį ar profesinį išsilavinimą turintys (45,4 balo ir 46,5 balo). Detaliau pilietinės įtakos suvokimo indekso vidutinių reikšmių pasiskirstymą įvairiose sociodemografinėse grupėse 2024 m. galima matyti 1.12 ir 1.13 paveiksluose.

1.12 pav. Pilietinės įtakos suvokimo indekso vidurkiai pagal lytį, amžių ir išsimokslinimą

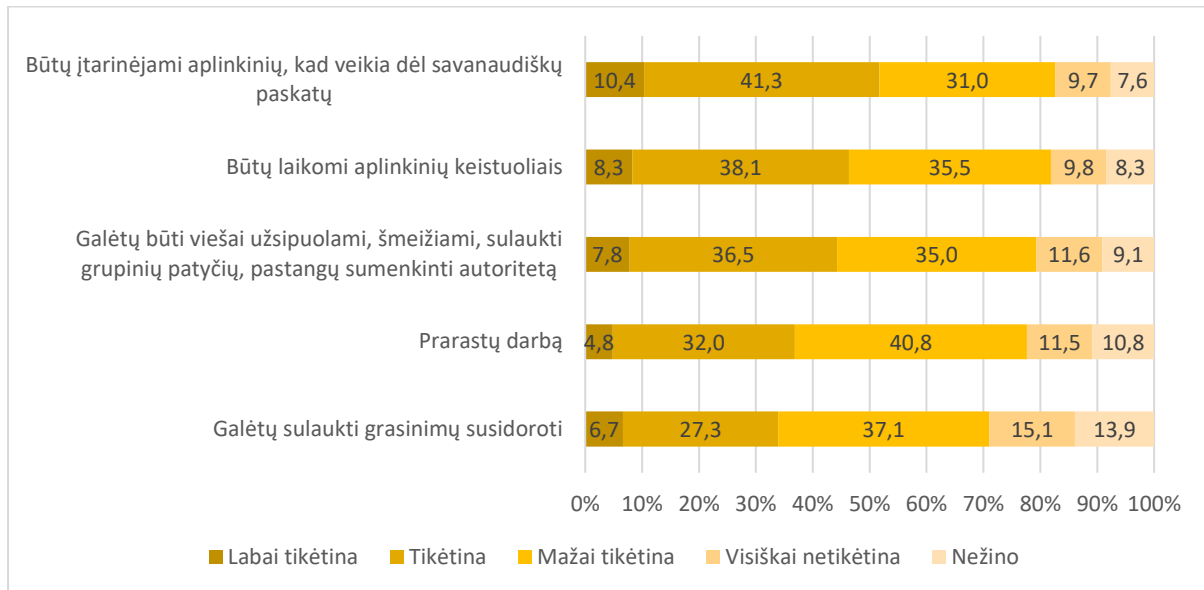
1.13 pav. Pilietinės įtakos suvokimo indekso vidurkiai pagal užsiėmimą, pajamas ir gyvenamąją vietą

1.5. RIZIKŲ, SUSIJUSIŲ SU PILIETINĖMIS VEIKLOMIS, VERTINIMAS

Pilietinės veiklos rizikingumas Lietuvos gyventojų akyse pilietinės galios indekso tyrime yra vertinamas pagal atsakymus į klausimą „Jūsų manymu, ar visiškai netikėtina, mažai tikėtina, tikėtina, ar labai tikėtina, kad gyventojai, kurie šiandien Lietuvoje inicijuoja ar aktyviai dalyvauja pilietinėse akcijose, veiklose susidurtų su šiomis problemomis? 1. Prarastų darbą; 2. Būtų laikomi aplinkinių keistuoliais; 3. Galėtų būti viešai užsipuolami, šmeižiami, sulaukti grupinių patyčių, pastangų sumenkinti autoritetą; 4. Būtų įtarinėjami aplinkinių, kad veikia dėl savanaudiškų paskatų; 5. Galėtų sulaukti grasinimų susidoroti“. Atitinkamus reprezentatyvios visuomenės apklausos duomenis 2024 m. galima matyti 1.14 paveiksle.

1.14 pav. Rizikų, susijusių su dalyvavimu pilietinėse veiklose, vertinimas, proc.

Iš vardintų penkių rizikų, 2024 m. Lietuvos gyventojams labiausiai tikėtina atrodo galimybė pilietiška veikiant susilaukti aplinkinių įtarinėjimų, jog pilietiška veikiama dėl savanaudiškų paskatų: 11 proc. apklausoje nurodė, jog tai atrodo „labai tikėtina“, dar 41 proc. – jog „tikėtina“ (iš viso 52 proc.). Rečiau, bet taip pat beveik kas antram (46 proc.) tikėtina atrodo ir tai, kad pilietiška veikiantys aplinkinių gali būti laikomi keistuoliais (8 proc. atsakymų „labai tikėtina“, dar 38 proc. – „tikėtina“). Būti viešai užsipuolamam, šmeižiamam ar sulaukti grupinių patyčių, pastangų sumenkinti autoritetą dėl įsitraukimo į pilietinį veiksmą ar jo inicijavimo, kaip realią galimybę įvertina 44 proc. respondentų. Iš sąrašo esančių penkių, mažiausiai tikėtinomis laikomos rizikos prarasti darbą (37 proc.) bei sulaukti grasinimų susidoroti (34 proc.).

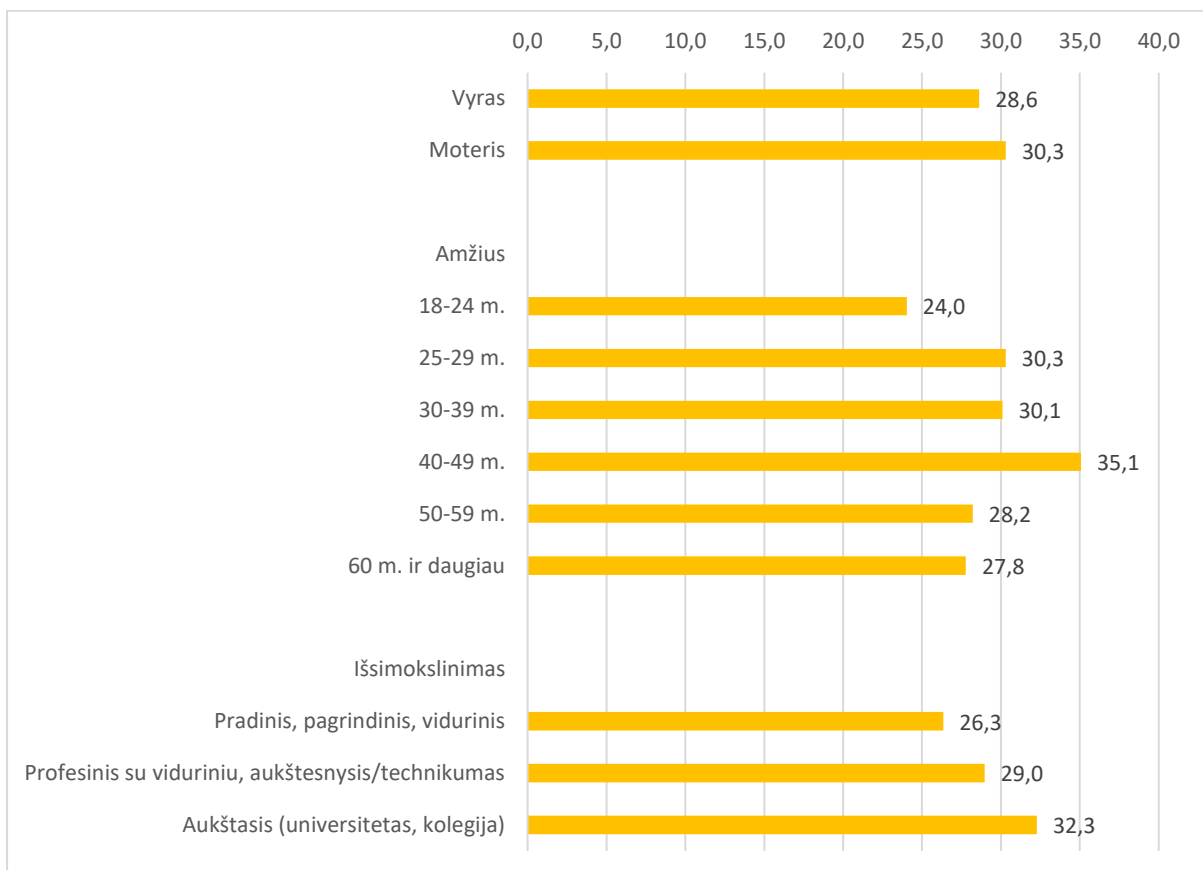
Svarbu atkreipti dėmesį, kad 2024-aisiais, lyginant su ankstesniais metais, gyventojai ženkliai mažiau buvo linkę sieti pilietines veiklas su įvairiomis rizikomis. Pavyzdžiui, 10 proc. mažiau respondentų manė, jog pilietiška veikiantis žmogus gali būti palaikytas keistuoliu (2023 m. tai atrodė tikėtina 56 procentams respondentų), 5-6 proc. mažiau buvo siejančiųjų pilietinę veiklą su grasinimais susidoroti, darbo praradimu ar aplinkinių įtarimais veikimu dėl savanaudiškų paskatų (atitinkamai 40 proc., 43 proc. ir 57 proc. apklaustųjų 2023 m.), 4 proc. mažiau buvo linkusiųjų tikėti, jog pilietiška veikiantis žmogus gali būti viešai užsipuolamas (48 proc. 2023-iaisiais). Visų penkių rizikų atvejais ne tik mažėja rizikų kaip tikėtinų įžvelgimas (ir pirmiausia kaip "labai tikėtinų"), tačiau kartu ir daugėja tokių rizikų neįžvelgiančiųjų, visais atvejais reikšmingai paauga besirenkančiųjų atsakymą "visiškai netikėtina" dalis). Panašu, jog tokie pokyčiai indikuoja bendrą švelnėjantį „socialinį klimatą“ visuomenėje, kuris tampa palankesnis pilietiniam veiksmui.

Apskaičiuota vidutinė pilietinės veiklos rizikų vertinimo indekso reikšmė 2024 m. – 29,5 balo iš 100 galimų ir tai antrus metus iš eilės didžiausiu metiniu pokyčiu pasižyminti bendrojo pilietinės galios indekso dimensija (+6,4 balo lyginant su 2023 m., +3,1 balo lyginant 2022 m. ir 2023 m. rodiklius). Dar daugiau – šis rodiklis ne tik žymi po 2020 m. išaugusio pilietinės veiklos rizikingumo vertinimo visuomenėje visišką „atsistatymą“ (rizikų vėl matoma šiek tiek mažiau), bet ir yra aukščiausias pilietinės veiklos rizikų vertinimo indekso vidutinis įvertis nuo pat 2007 m., kai startavo PGI tyrimas. T.y., 2024 m. apklausa atskleidžia, kad Lietuvos visuomenė su pilietine veikla sieja mažiau rizikų nei kada nors anksčiau per septyniolika metų. Iliustruojant konkretesniais pavyzdžiais, galima nurodyti,

kad lyginant 2024 m. su 2007 m., 29 proc. susitraukė respondentų, kurie tikėtina ar labai tikėtina laiko riziką dėl pilietinės veiklos sulaukti grasinimų susidoroti, dalis. Greta – 25 proc. sumenko tų, kurie tikėtina ar labai tikėtina laikė galimybę dėl pilietinės veiklos prarasti darbą. Galima pabrėžti, kad toks ženklus „kietųjų“ rizikų tikėtinumo vertinimo sumenkimas žymi daug palankesnes demokratijos sąlygas ir/ar jų pripažinimą visuomenėje. Nors trijų „švelnesnių“, labiau su socialiniais santykiais susijusių rizikų tikėtinumo vertinimas menko mažiau ir jos dabar dominuoja pilietinio veiksmo rizikingumo suvokime, pokyčiai čia – tai pat ryškūs: 15 proc. mažiau respondentų, lyginant 2007 m. ir 2024 m., tikėtina ar labai tikėtina laiko riziką dėl pilietinės veiklos būti viešai užsipuolamam, šmeižiamam, 10 proc. mažiau – būti įtarinėjamam savanaudiškais motyvais, 6 proc. mažiau – būti aplinkinių palaikytam keistuoliu.

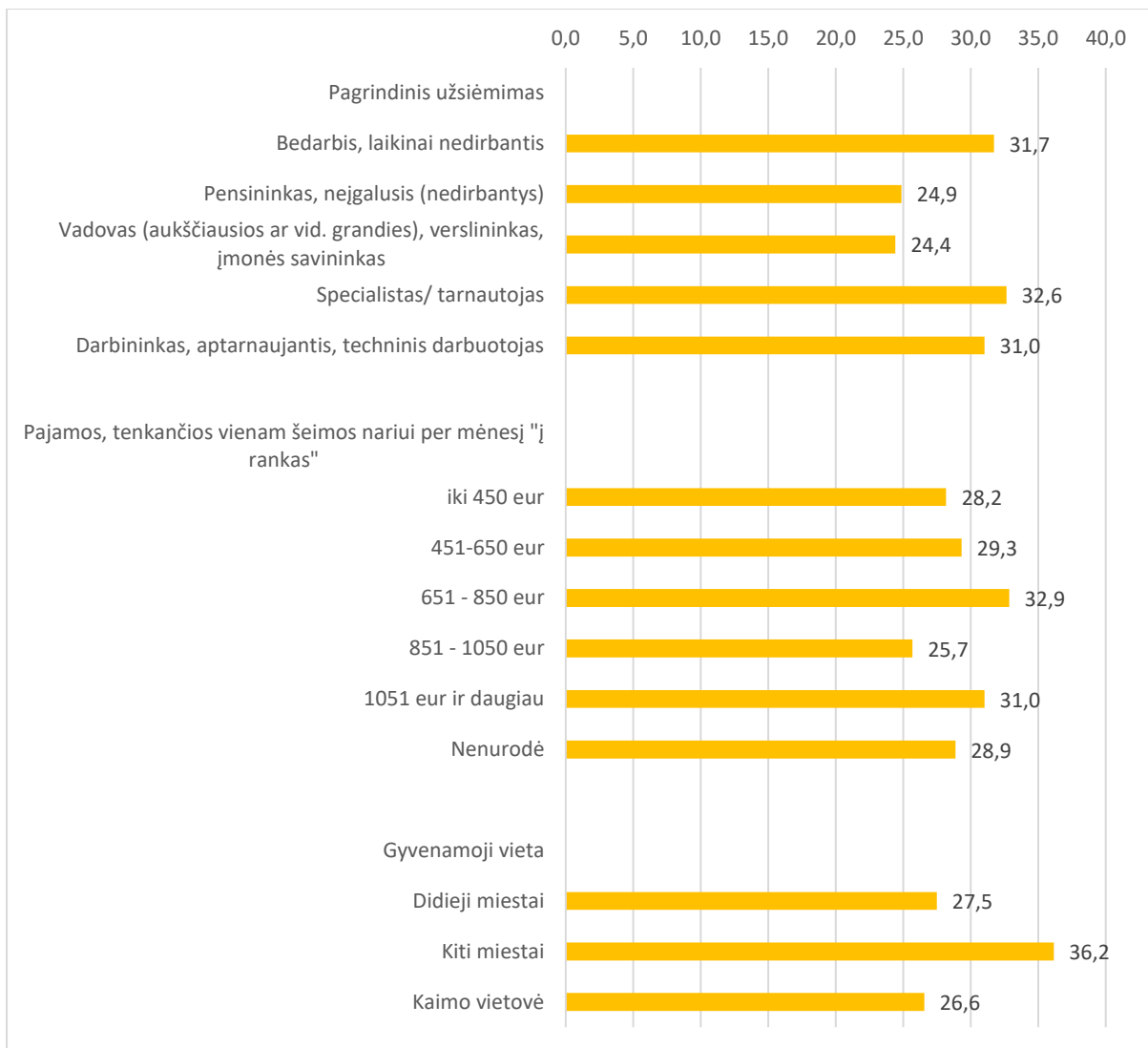
Vis dėlto, pabrėžus pozityvias tendencijas, reiktų nepamiršti, jog 2024 m. vis dar kiekviena iš vardintų rizikų maždaug 4-5-iems respondentams iš 10-ties atrodo daugiau ar mažiau tikėtina. Nė vienos rizikos kaip visiškai netikėtinos ar mažai tikėtinos 2024 m. nepamini 29 proc. – tokia ypatingai įtariai į visuomenės palaikymą socialiniam veiksmui žvelgiančiųjų dalis sumažta lyginant su 2023 m. (tuomet buvo lygi 33 proc.), tačiau dar neprilygsta prieš didelio visuomenės susipriešinimo pažymėtus 2021-2022 m. stebėtiems rodikliams – tuomet ši ypatingai įtariųjų dalis buvo sumažėjusi iki 24 proc. (2020 m.).

1.15 pav. Pilietinės veiklos rizikų vertinimo indekso vidurkiai pagal lytį, amžių ir išsimokslinimą

Kaip skiriasi su pilietiniu veiksmu siejamų rizikų vertinimas skirtingose sociodemografinėse grupėse 2024 m., galima palyginti 1.16 ir 1.17 paveiksluose. Šiais metais mažesniu rizikų matymu (aukštesniais indekso reikšmių vidurkiais) išsiskiria miestų, rajonų centrų gyventojai (36,2 balo), aukštesnį išsimokslinimą turintieji (32,3 balo aukščiausio išsimokslinimo grupėje), specialistai, tarnautojai (32,6 balo), bet taip pat ir bedarbiai, laikinai nedirbantieji (31,7 balo). Iš visų išskirtų sociodemografinių grupių daugiausia pilietinio veiksmo rizikų 2024 m. linkę įžvelgti patys jauniausieji (24,0 balo 18-24 m. amžiaus grupėje).

1.16 pav. Pilietinės veiklos rizikų vertinimo indekso vidurkiai pagal užsiėmimą, pajamas ir gyvenamąją vietą

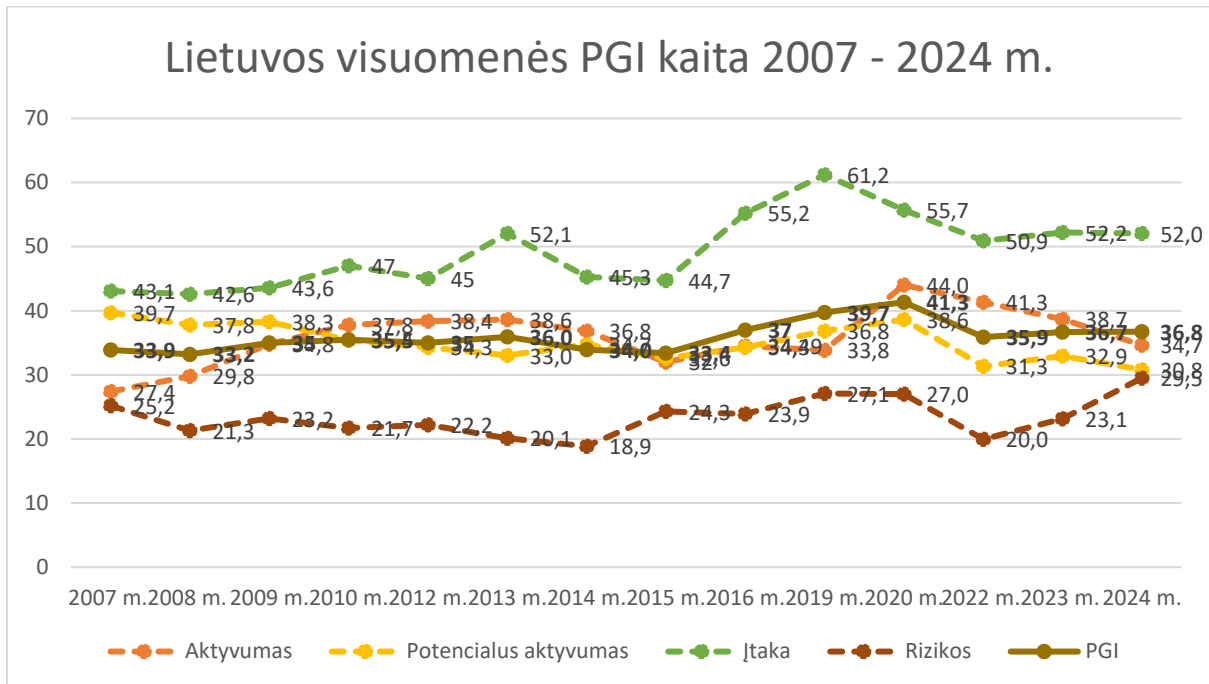
1.6. PILIETINĖS GALIOS INDEKSAS

Pagal pilietinio aktyvumo, potencialaus pilietinio aktyvumo, pilietinės įtakos suvokimo ir pilietinės veiklos rizikų vertinimo indeksus apskaičiuoto bendro 2024 m. Lietuvos visuomenės pilietinės galios indekso vidutinė reikšmė – 36,8 balo iš 100 galimų (daugiau informacijos apie indekso apskaičiavimo metodiką pateikiama 1 priede). Tokia reikšmė atskleidžia, jog per pastaruosius metus bendroji Lietuvos visuomenės pilietinė galia reikšmingiau nekito (2023 m. pilietinės galios indekso reikšmė – 36,7 balo).

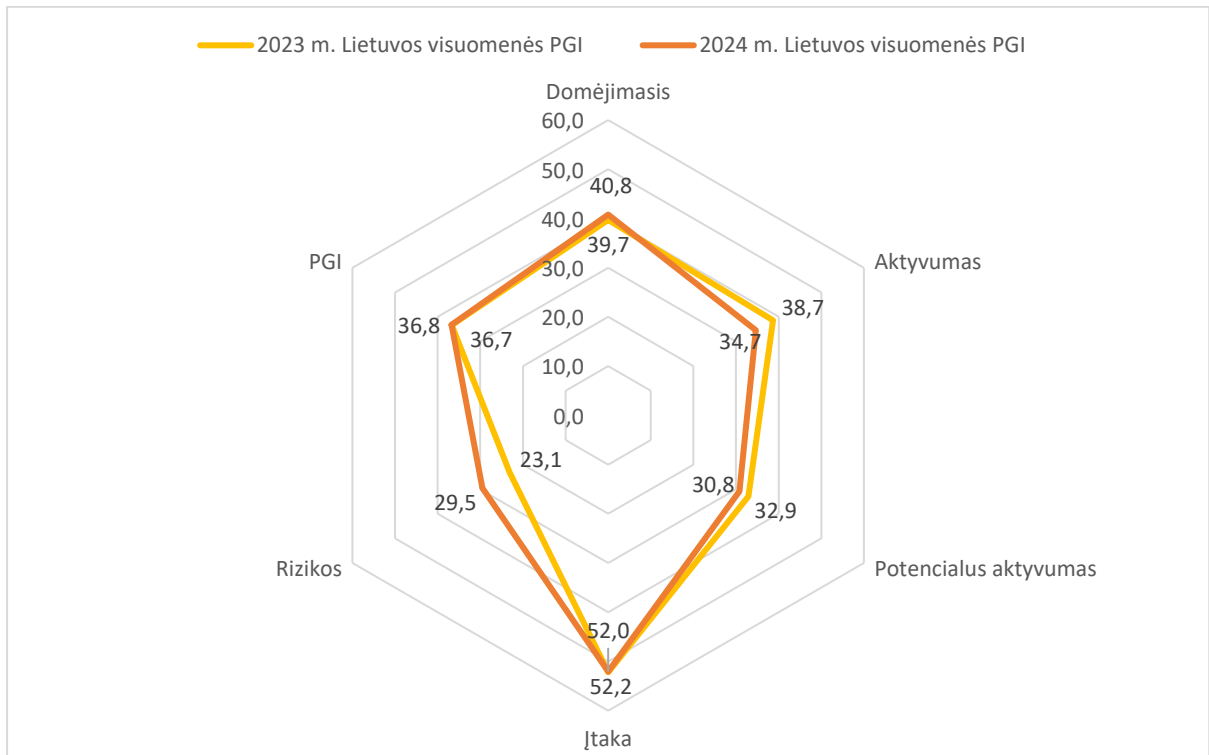
Tiesa, nors bendroji pilietinės galios indekso reikšmė nepakinta, vienas kitą atsveriančių pokyčių sudedamosiose indekso dalyse galima stebėti. Per 2024 m. labiausiai pozityvia linkme pakito pilietinės veiklos rizikų vertinimo reikšmė (+6,0 balo, „rekordinė“ reikšmė per visą pilietinės galios indekso tyrimų istoriją), žymėdama ne tik padidėjusio pilietinio veiksmo rizikingumo vertinimo 2021-2022 m. visuomenės susipriešinimo kontekste laikinumą, bet ir ilgalaikes socialinės aplinkos pilietinei veiklai palankumo augimo tendencijas. Kita vertus, tuo pat metu sumenko realų ir potencialų aktyvumą žymintis pilietinės galios indekso rodikliai – realaus aktyvumo indeksas, lyginant su 2023 m., sumenko 4,0 balo, pratęsdamas jau ankstesniais metais stebėtą tendenciją ir artėdamas prie „prieškrizinio“ (iki 2020 m.) laikotarpio lygio – panašu, jog daugialypių krizių, skatinusių veikti (pirmiausia COVID-19 ir plataus masto karo Ukrainoje pradžia), efektas po truputį išblėsta. Per 2024 m. sumenko ir potencialus pilietinis aktyvumas (-2,1 balo). Nors šios dimensijos pokytis sąlyginai mažesnis, tačiau pasiekta naujoji reikšmė – mažiausia per visą PGI matavimo istoriją, mažesnė ir už 2022 m., prasidėjus plataus masto karui Ukrainoje stebėtą potencialaus pilietinio aktyvumo „antirekordą“ Lietuvoje (31,3 balo 2022-aisiais). Likusi sudedamoji PGI dimensija – pilietinės įtakos suvokimo indeksas – kito labai nežymiai (-0,2 balo), ženklindamas ir toliau stagnuojantį „atsistatymą“ į prieškrizinį (iki-COVID-19 pradžios), „rekordinį“ pilietinės įtakos suvokimo lygį.

Taigi 2024 m. labiausiai, lyginant su 2023 m., pagerėjo socialinis klimatas (sumažėjo pilietinės veiklos rizikų matymas), bet toliau mažėjo ("normalizavosi" į 2019 m. lygį) realus pilietinis aktyvumas bei nukrito (iki žemiausio istorijoje) potencialus pilietinis aktyvumas. Ilgalaikę pilietinės galios indekso dinamiką bei atskirai 2023 m. ir 2024 m. rodiklių palyginimą galima matyti 1.17 bei 1.18 paveiksluose.

1.17 pav. Pilietinės galios indekso ir jo sudedamųjų dalių dinamika 2007–2024 metais

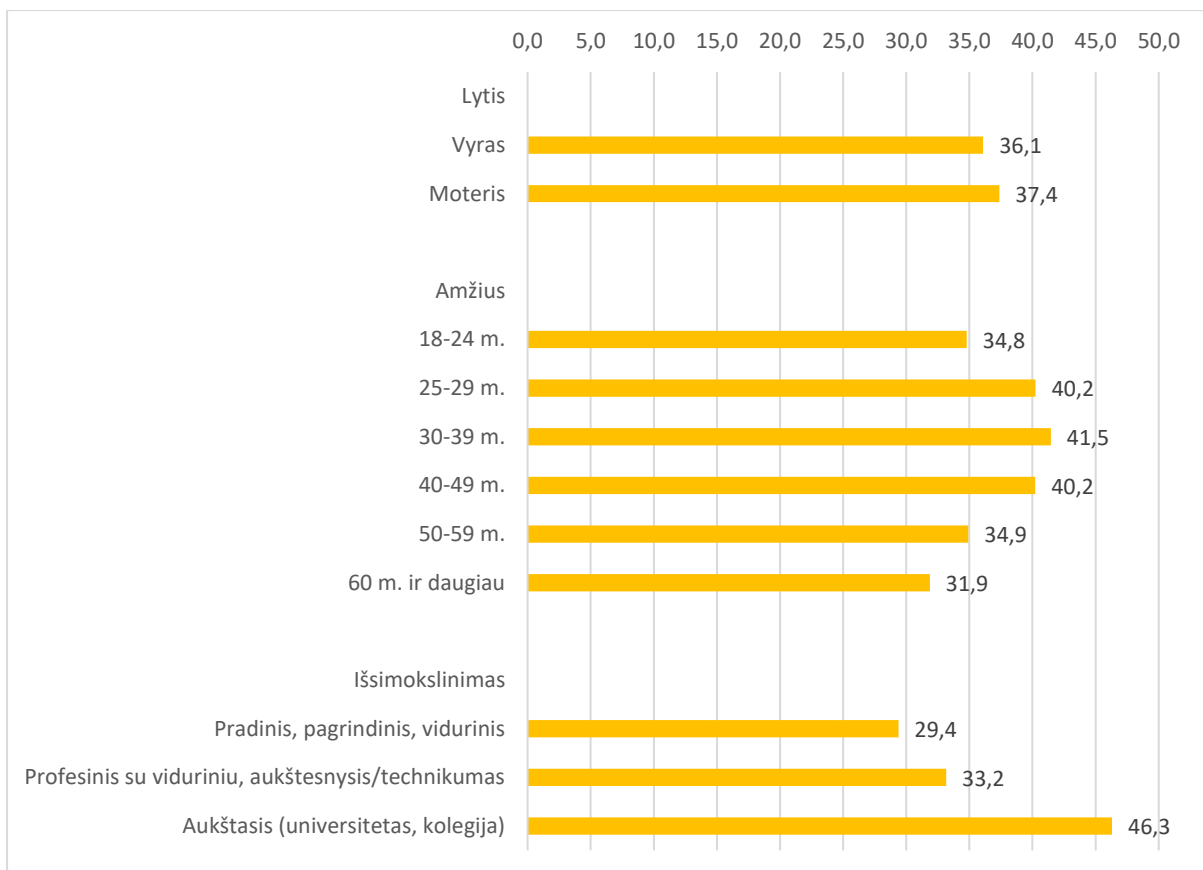

1.18 pav. Bendrojo pilietinės galios indekso ir atskirų pilietinio aktyvumo, potencialaus pilietinio aktyvumo, pilietinės įtakos suvokimo, su pilietine veikla susijusių rizikų vertinimo ir domėjimosi viešaisiais reikalais indeksų vidutinių reikšmių visuomenėje palyginimas 2023 m. ir 2024 m.

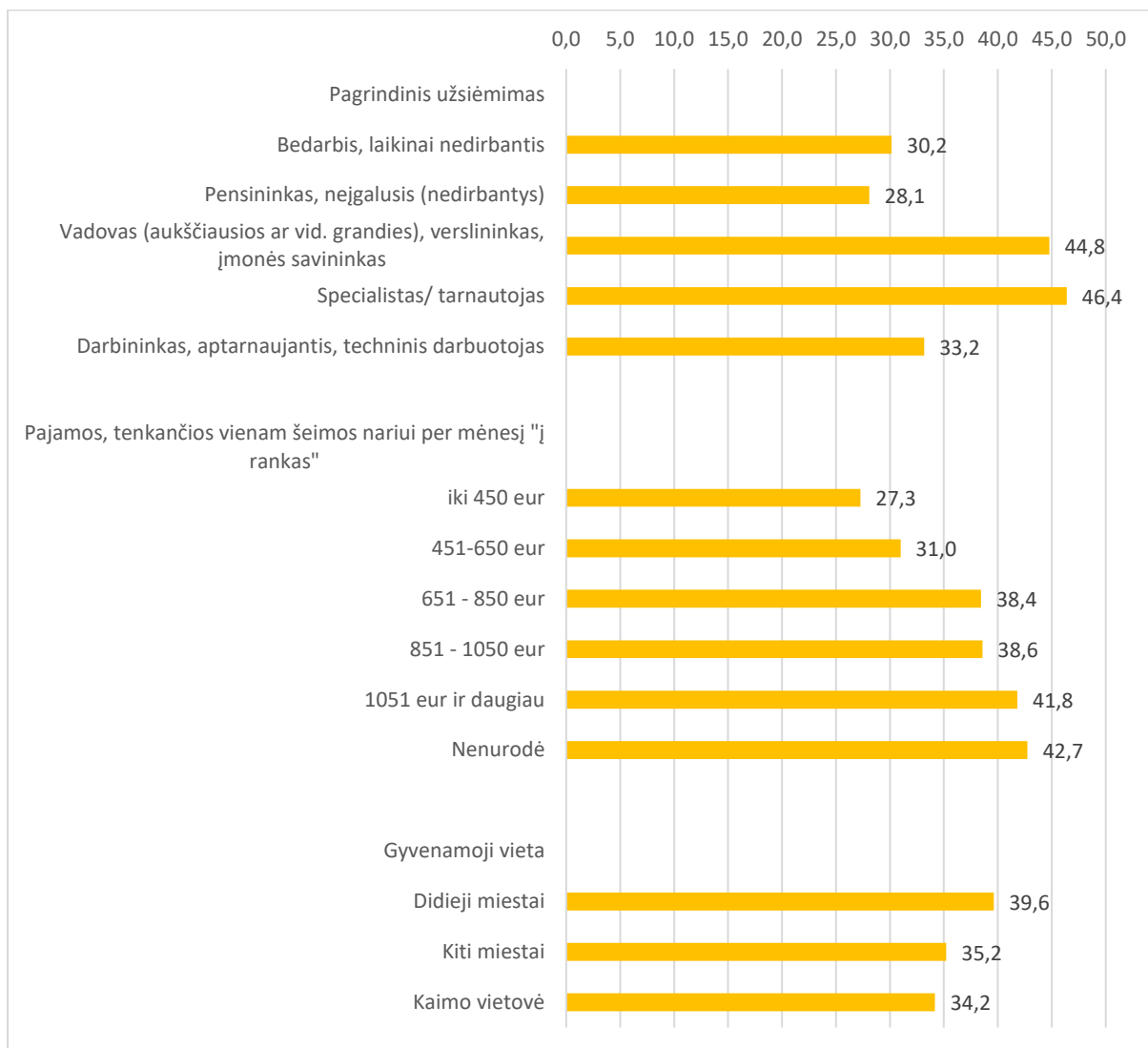

2024 m. Pilietinės galios indekso vidurkių palyginimą skirtingose sociodemografinėse grupėse galima matyti 1.19 ir 1.20 paveiksluose. Kaip įprastai, aukščiausiomis pilietinės galios indekso reikšmėmis išsiskiria aukštąjį išsimokslinimą įgiję respondentai (46,3 balo vidurkis, tuo metu pradinio, pagrindinio vidurinio išsimokslinimo grupėje – 29,4 balo), specialistai, tarnautojai (46,4 balo) ir vadovai, įmonių savininkai (44,8 balo), gyvenantieji didmiesčiuose (39,6 balo). PGI reikšmės taip pat nuosekliai kyla žvelgiant į aukštesnių pajamų grupes (nuo 27,3 balo žemiausių pajamų grupėje iki 41,8 balo aukščiausiųjų pajamų grupėje). Pagal amžių, daugiausia pilietinės galios turi 25-49 m. visuomenės nariai (indekso reikšmės virš 40-ties balų), lyginant juos tiek su vyresniais (34,9 balo 50-59 m. ir 31,9 balo 60 m. ir vyresnių amžiaus grupėse), tiek su jaunesniais (34,8 balo 18-24 m. amžiaus grupėje). Visgi pastebėtina, kad jauniausio jaunimo (18-24 m.) pilietinė galia 2024-aisiais, rinkimų metais, kiek labiau paaugo lyginant su 2023 m. (+3,3 balo) nors tuo pat metu kitose amžiaus grupėse išliko beveik nepakitusi. Pilietinės galios indekso vidurkių skirtumas pagal lytį – daug mažesnis nei tarp kitų sociodemografinių grupių (37,4 balo moterų grupėje vs. 36,1 balo vyrų grupėje).

1.19 pav. Pilietinės galios indekso vidurkiai pagal lytį, amžių ir išsimokslinimą

1.20 pav. Pilietinės galios indekso vidurkiai pagal užsiėmimą, pajamas ir gyvenamąją vietą

II. SAVANORYSTĖ IR NVO VISUOMENĖS AKYSE

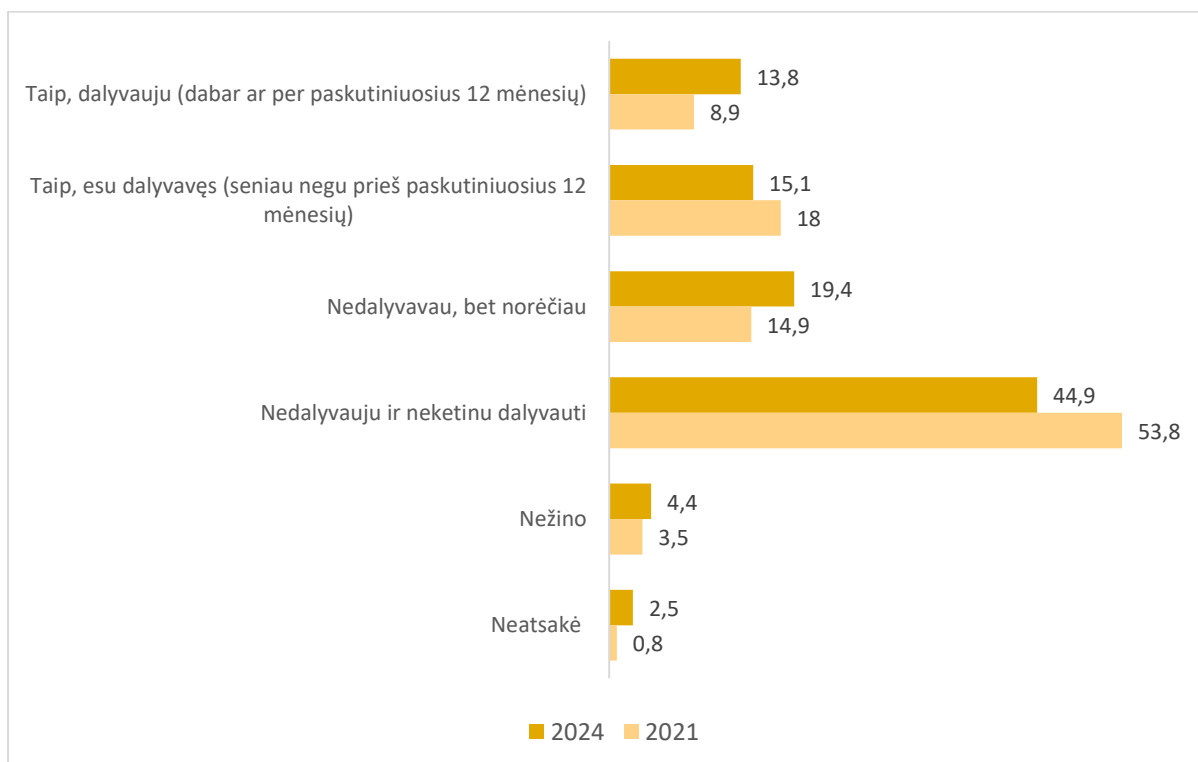
2024 m. PGI tyrime atskiras dėmesys skirtas savanorystei, organizacinei naryste ir bendrai NVO įvaizdžiui. Siekta išsiaiškinti, kiek ir kur Lietuvos gyventojai savanoriauja, į kokias organizacijas jungiasi, ką mano apie nevyriausybinės organizacijas taip pat - ar ir kaip keitėsi savanorystės nuostatos ir priklausymas įvairioms organizacijoms mūsų visuomenėje per pastaruosius keletą metų. Atsakymams į klausimus pateikti skirta ši ataskaitos dalis.

2.1. SAVANORIŠKA VEIKLA

Šių metų pilietinės galios indekso tyrime respondentai buvo papildomai klausiami apie dalyvavimą savanoriškoje veikloje bei požiūrį į savanorystę. Kur galima, 2024 metų apklausos rezultatai yra lyginami su 2021 m. atliktos apklausos rezultatais.

2024 m. pabaigos apklausos duomenimis, 14 proc. apklaustųjų teigia, kad yra dalyvavę kokioje nors savanoriškoje veikloje per paskutinius 12 mėnesių (žiūrėti 2.1 paveikslą). 15 proc. teigia, kad yra dalyvavę savanoriškoje veikloje kada nors anksčiau. Dar 19 proc. sako, kad nors ir nėra savanoriavę, norėtų tai daryti. Taigi, beveik pusė apklaustųjų arba jau yra savanoriavę, arba norėtų tai padaryti ateityje.

2.1 pav. Dalyvavimas savanoriškoje veikloje, proc.

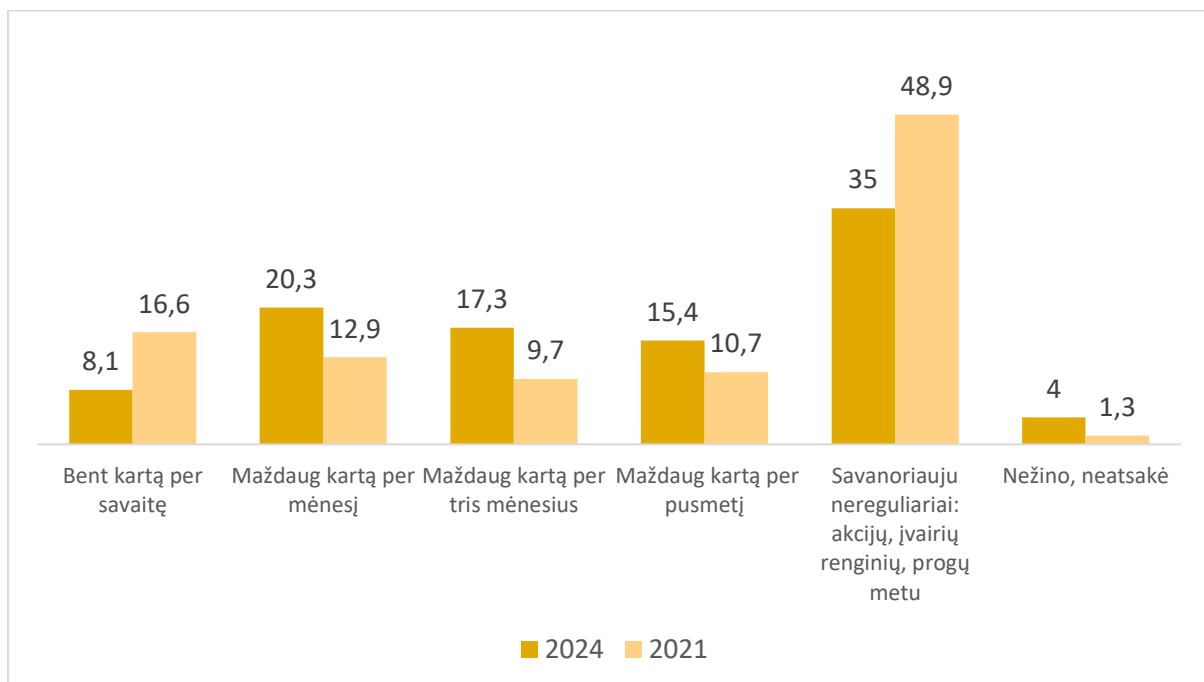

Palyginti su 2021 m. apklausa, 4 procentiniais punktais padaugėjo savanoriškose veiklose dalyvavusių respondentų. 5 procentiniais punktais daugiau respondentų teigia, kad nors savanoriškose veiklose ir nedalyvavo, tačiau norėtų tai daryti. Atitinkamai, 9 procentiniais punktais sumažėjo tų, kurie sako, kad savanorystėje nedalyvavo ir neketina to daryti. Tiesa, jei lygintume šiuos rezultatus su 2023 m. Pilietinės galios indekso tyrimo apklausa, kurioje taip pat buvo klausimas apie dalyvavimą savanoriškoje veikloje, matytume, kad per metus dalyvavusiųjų savanorystėje per paskutinius 12 mėn. skaičius visgi sumažėjo 4 procentiniais punktais.

Respondentai su aukštauju išsimokslinimu dažniau nei kiti teigia, kad jie dalyvavo savanoriškoje veikloje per paskutinius 12 mėnesių (19 proc.). Taip pat, daugiau nei vidutiniškai jų (po 25 proc.) teigia dalyvavę anksčiau nei prieš 12 mėnesių ar nedalyvavę savanoriškoje veikloje, bet norintys tai daryti. Dalyvavimu savanoriškoje veikloje išsiskiria ir besimokantieji (dalyvavo 25 proc.), vadovai (19 proc.) bei specialistai, tarnautojai (23 proc.). Pagal kitas demografines ar socialines respondentų charakteristikas reikšmingų skirtumų nėra.

Iš tų, kurie yra kada nors savanoriaavę, tik kas dešimtas (8 proc.) tai daro reguliariai (bent kartą per savaitę, žiūrėti 2.2 paveikslą). Penktadalis (20 proc.) savanoriauja arba savanoriavo kartą per mėnesį, likusieji – dar rečiau, o didžiausia dalis, 35 proc., tai daro tik renginių, progų, akcijų metu.

2.2 pav. Dalyvavimo savanoriškoje veikloje dažnis, proc. (atsakinėja tik savanoriaavę, N=289)

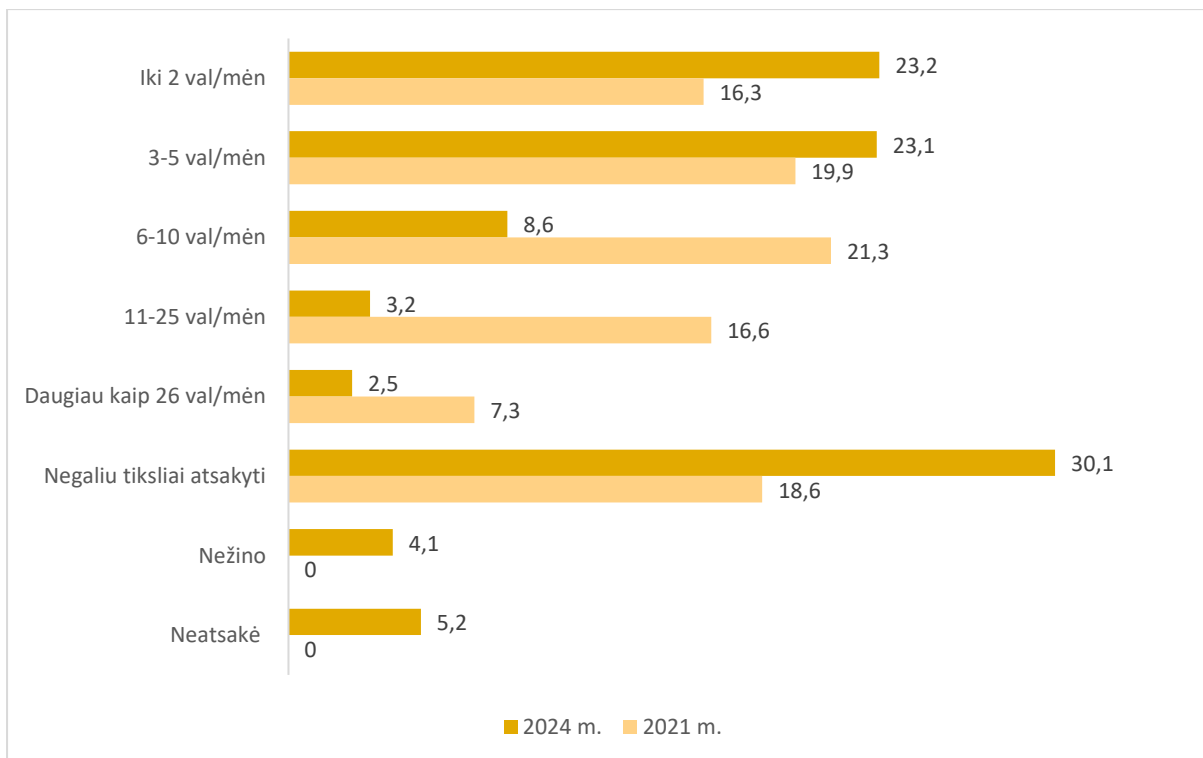
Palyginti su 2021 m. apklausa, per pusę (9 procentiniais punktais) sumažėjo teigiančių, kad savanoriauja bent kartą per savaitę. Tačiau žymiai (5 – 8 procentiniais punktais) padaugėjo savanoriaujančių rečiau – kartą per mėnesį, tris mėnesius, pusmetį. Atitinkamai, savanoriaujančių tik akcijų, renginių metu sumažėjo net 14 procentinių punktų.

Tiesiogiai klausiami apie tai, kokia forma savanoriauja, 2024 m. 73 proc. savanoriaujančių respondentų nurodė trumpalaikę savanorišką veiklą (vienkartinę ar trumpesnę nei 60 dienų). 15 proc. pažymėjo, jog yra įsitraukę į ilgalaikę savanorišką veiklą (trunkančią ilgiau nei 60 dienų). Jaunimo savanoriškoje

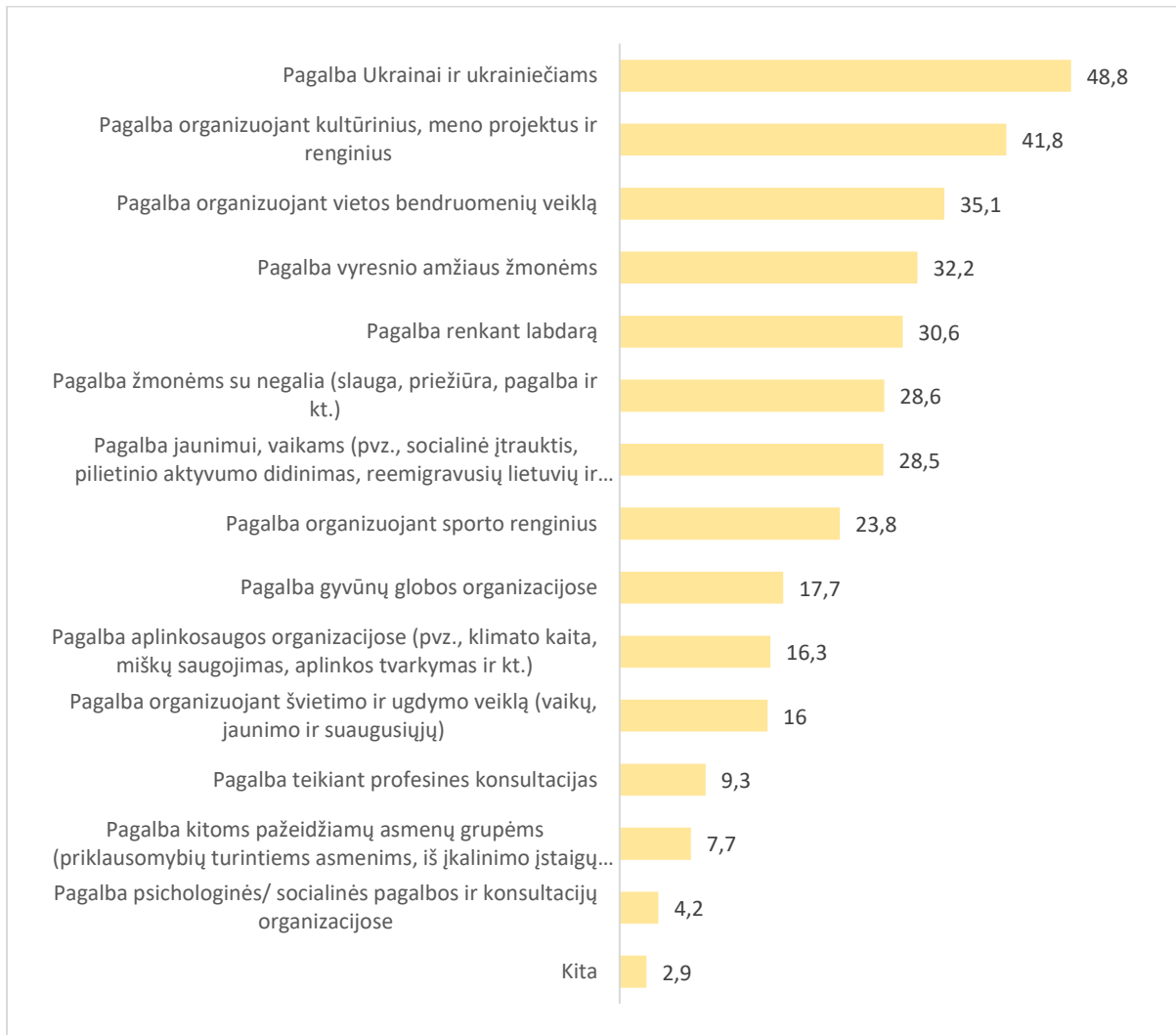
tarnyboje nurodė dalyvaujantys 4 proc. visų savanoriaujančių respondentų. Kai kurie respondentai žymėjo kelis atsakymų variantus, o 10 proc. savanoriaujančiųjų nežinojo kaip įvardinti savo savanorystę ir į šį klausimą neatsakė.

Beveik po ketvirtadalį (23 proc.) apklaustųjų savanorystei skiria arba iki 2 val. per mėnesį, arba 3-5 valandas per mėnesį (žiūrėti 2.3 paveikslą; tiesa, net 30 proc. apklaustųjų negalėjo tiksliai įvardinti skiriamo laiko). Palyginti su 2021 m., žymiai daugiau respondentų negalėjo įvardinti tikslaus laiko skiriamo savanoriškai veiklai. Taip pat, žymiai sumažėjo tokių respondentų, kurie teigia, kad savanoriškai veiklai skiria daugiau nei 6 valandas per mėnesį.

2.3 pav. Laikas skiriamas savanoriškai veiklai, proc. (atsakinėja tik savanoriaavę, N=289)

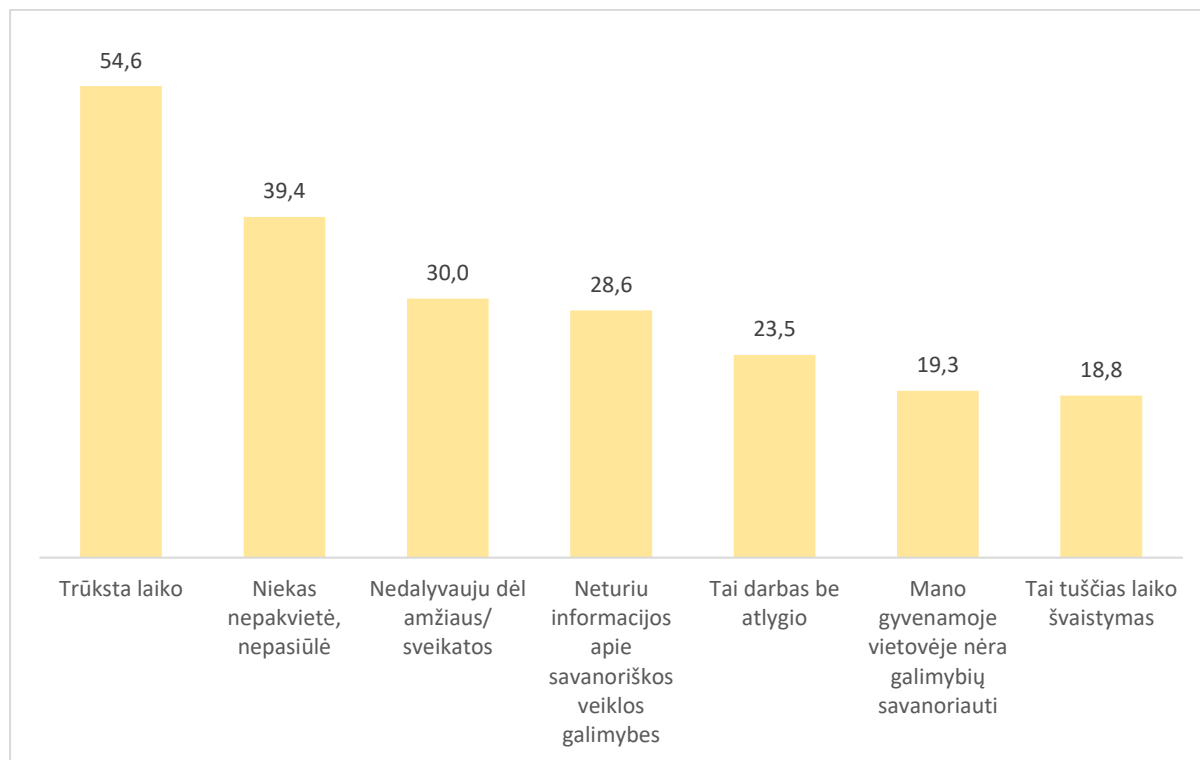
Beveik pusė (49 proc.) savanoriausių žmonių teigė, kad padėjo Ukrainai arba ukrainiečiams (žiūrėti 2.4 paveikslą). Taip pat daug apklaustųjų teigė, kad prisidėjo organizuojant kultūros, meno renginius (42 proc.), prisidėjo organizuojant vietos bendruomenės veiklą (35 proc.), padėjo vyresniems žmonėms (32 proc.), rinko labdarą (31 proc.), padėjo žmonėms su negalia (29 proc.), jaunimui, vaikams (29 proc.). Mažiausiai savanorių pritraukė psichologinė, socialinė pagalba (tokiose veiklose savanoriavę nurodo 4 proc.), pagalba kitų pažeidžiamų grupių atstovams (8 proc.), pagalba teikiant profesines konsultacijas (9 proc.).

2.4 pav. Savanoriškos veiklos¹, proc. (atsakinėja tik savanoriavę, N=289)

Kaip matyti 2.5 paveiksle, nedalyvavusieji savanoriškoje veikloje respondentai, klausiami, dėl kokių priežasčių jie nedalyvauja, dažniausiai nurodė laiko trūkumą (55 proc.). Taip pat daugelis teigė, kad jų niekas nepakvietė, nepasiūlė (39 proc.), daug apklaustųjų kaip nedalyvavimo priežastį nurodė amžių ir sveikatą (30 proc.), taip pat informacijos apie savanoriškas veiklas trūkumą (29 proc.). Teigiančių, kad savanorystė yra tuščias laiko švaistymas yra 19 proc., tiek pat teigė, kad jų vietovėje nėra galimybių tokiai veiklai.

¹ Šio bei tolesnio klausimo apie nedalyvavimo savanoriškoje veikloje priežastis rezultatai nėra lyginami su 2021 m. apklausos rezultatais, nes buvo pateikiami šiek tiek skirtingi atsakymų variantai, todėl atsakymų pasiskirstymų lyginimas būtų nekorektiškas.

2.5 pav. Nedalyvavimo savanoriškose veiklose priežastys, proc. (atsakinėja tik nenurodžiusieji, kad savanoriauja, N=711)

Tyrimo rezultatų analizė rodo, kad yra nemažai nedalyvavimo savanoriškose veiklose skirtumų pagal demografines ir socialines respondentų charakteristikas. Vyrų dažniau nei moterų savo nedalyvavimo priežastimis nurodė tai, kad savanoriškos veiklos yra tuščias laiko švaistymas (27 proc.) arba darbas be atlygio (32 proc.), o moterys – amžių ir sveikatą (28 proc.). Respondentai iki 60 metų gerokai dažniau minėjo laiko trūkumą (priklausomai nuo amžiaus grupės – nuo 63 proc. iki 76 proc. amžiaus grupės atstovų). Vyresni nei 60 metų apklaustieji gerokai dažniau teigė, kad nedalyvauja dėl amžiaus ir sveikatos (60 proc.). Žemiausio išsimokslinimo bei žemiausių pajamų respondentai dažniau nei kiti teigė, kad tai yra tuščias laiko švaistymas arba darbas be atlygio (tarp 30 proc. ir 35 proc. šių grupių apklaustųjų). O aukštesnes pajamas ir aukštą išsimokslinimą turintys dažniau (67 – 71 proc. jų) teigė, kad jiems savanoriškoms veikloms trūksta laiko. Kaimiškų vietovių gyventojai gerokai dažniau (32 proc.) nei kiti respondentai tvirtino, kad jų vietovėje nėra galimybių savanoriauti.

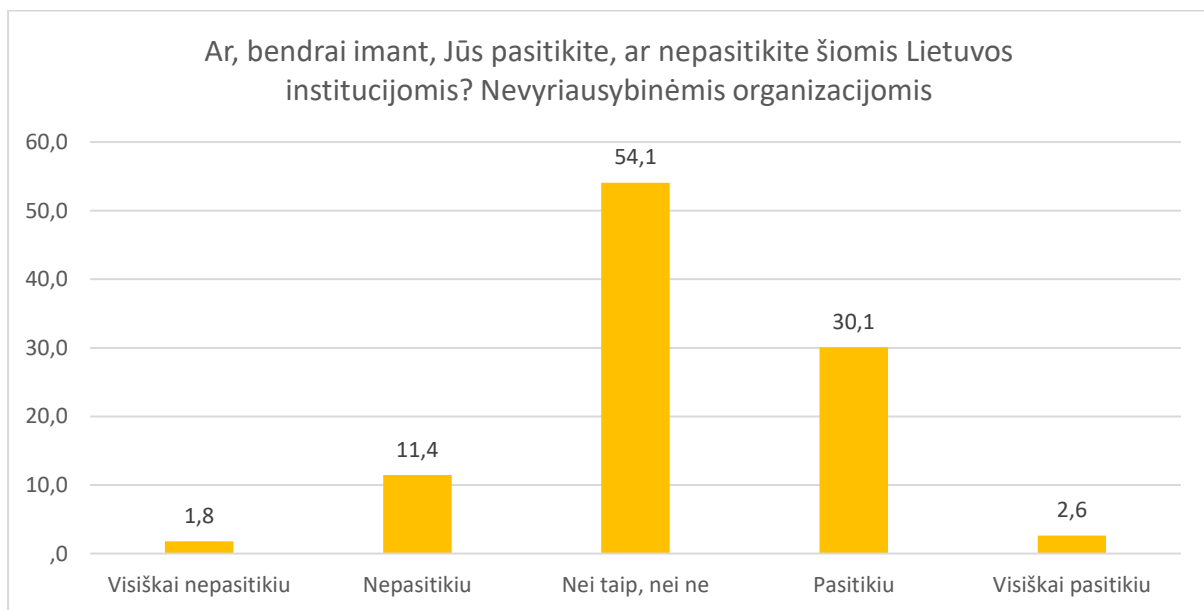
2.2. NVO VISUOMENĖS AKYSE: PASITIKĖJIMAS, ĮVAIZDIS IR PILIEČIŲ ĮSITRAUKIMO POBŪDIS

Svarbi aplinka įgyti savanorystės patirčiai, savanorystės potencialui realizuoti – nevyriausybinių organizacijų (NVO). Kaip matėme iš ankstesnių tyrimų, narystė įvairiose organizacijose, NVO taip pat yra tampriai susijusi su pilietine galia, pasirengimu ekstremalioms situacijoms ir nusiteikimu ginti šalį (žiūrėti, pavyzdžiui, 2023 m. PGI ataskaitą). Atsižvelgiant į svarbų NVO vaidmenį visuomenėje, 2024 m.

PGI tyrime detaliau pažvelgėme į NVO įvaizdį visuomenėje, pasitikėjimą jomis ir įsitraukimo pobūdį. Tirdami visuomenės organizacinį įsitinklinimą, detaliau pažvelgėme ir į organizacinę narystę 2024 m.

Apklausoje rezultatai atskleidė, jog didžioji Lietuvos gyventojų dalis neturi aiškios nuomonės apie nevyriausybinės organizacijas: klausiant, ar jomis pasitiki, 54 proc. rinkosi neutralų „nei taip, nei ne“ atsakymą. Tarp turinčiųjų aiškesnę nuomonę, gerokai daugiau yra linkusių pasitikėti nevyriausybiniomis organizacijomis (3 proc. „visiškai pasitiki“ ir dar 30 proc. „pasitiki“) nei nepasitikėti (2 proc. „visiškai nepasitikinti“, dar 11 proc. – „nepasitiki“; žiūrėti 2.6 paveikslą).

2.6 pav. Pasitikėjimas Lietuvos nevyriausybiniomis organizacijomis, proc.

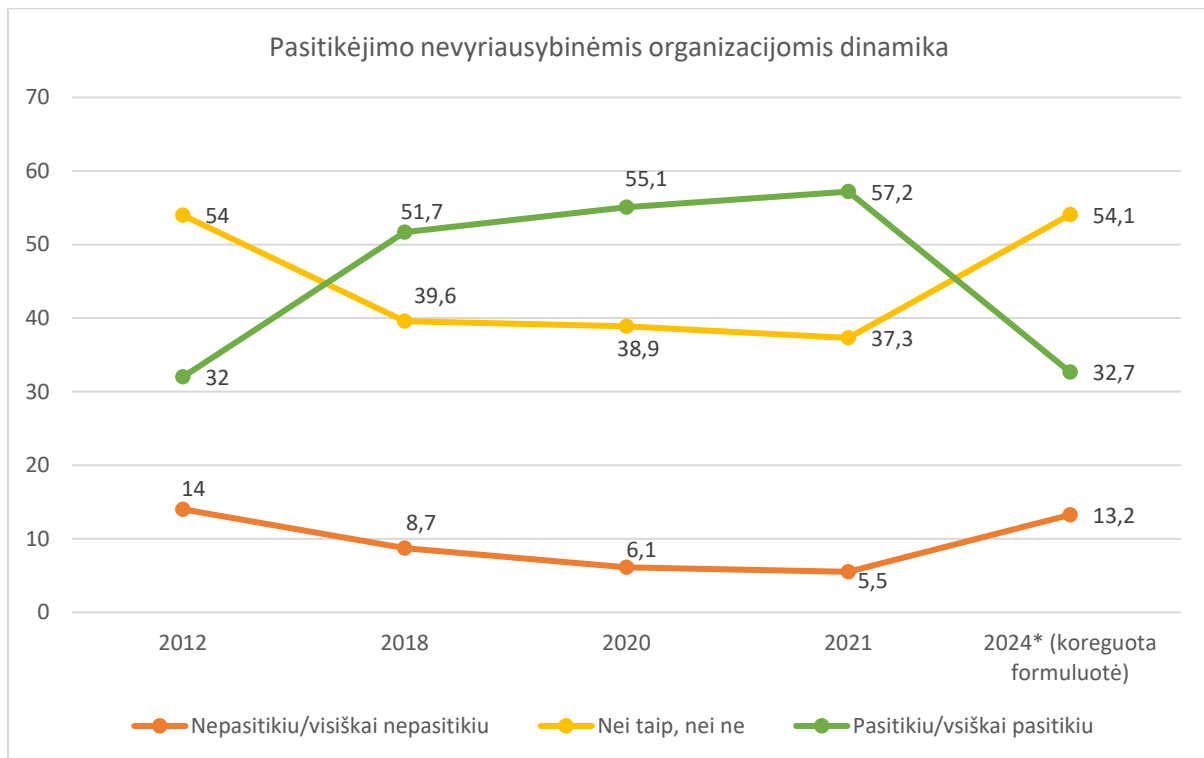

Pasitikėjimas NVO Lietuvoje matuojamas jau daugiau nei dešimtmetį, tad galima žvilgtelėti ir į pasitikėjimo nevyriausybiniomis organizacijomis dinamiką. Tiesa, būtina turėti šiek tiek atsargos, mat 2024 m. PGI klausimyne anksčiau tyrimuose naudota formuluotė buvo šiek tiek pakeista: analogiškai kitoms tame pačiame klausime minimoms institucijoms atsakymų variantuose pakartotinai nebeminėtas patikslinimas „Lietuvos“, atsisakyta kai kuriuose ankstesniuose tyrimuose pateiktų konkrečių organizacijų pavydžių (fokusuojantis į patį bendriausią NVO kaip tokių vertinimą) ir klausimo formuluotėje pridėtas pabrėžimas „bendrai imant“². Tad su šiek tiek atsargos 2.7 paveiksle galima pažvelgti į 2012 m. – 2024 m. laikotarpio pasitikėjimo NVO tendencijas. Matyti, kad 2012 m. – 2021 m. nuosekliai mažėjęs gyventojų netikrumas dėl to, kiek galima pasitikėti nevyriausybiniomis organizacijomis ir kartu augęs pasitikėjimas bei menkės nepasitikėjimas jomis, 2024 m. lyg vėl grįžta į ankstesnį lygį. Kaip ir minėta, tai gali būti pakeistos formuluotės efektas (tam reikėtų stebėti naujosios formuluotės dinamiką vėlesniais metais). Tačiau kartu tai išties gali žymėti pokyčius visuomenėje –

² Formuluotė „Ar Jūs pasitikite, ar nepasitikite šiomis Lietuvos institucijomis? Lietuvos nevyriausybiniomis organizacijomis“, kai kur pridėdant ir patikslinimą „Pvz., maltiečiai, Raudonasis kryžius, Caritas, gyvūnų globos draugijos, sporto klubai, kt.)?“, pakeista į „Ar, bendrai imant, Jūs pasitikite, ar nepasitikite šiomis Lietuvos institucijomis? Nevyriausybiniomis organizacijomis“.

pastaraisiais metais augusi poliarizacija (dėl COVID-19 valdymo priemonių vertinimo, tradicinių ir liberalių vertybių, ypač požiūryje į šeimą, nuostatos karo Ukrainoje, migrantų klausimais) ne tik skaldė pačius visuomenės narius, tačiau ir išryškino atskirų, dažnai ir priešingas pozicijas ginančių nevyriausybinių organizacijų įvairovę, jos tapo viešojoje erdvėje labiau matomos, girdimos – tad, gali būti, jog šios įvairovės pastebėjimas lėmė sunkesnį gyventojų apsisprendimą dėl to, kaip vertinti bendrą pasitikėjimą NVO (pvz., tiek atitinkančiomis turimas nuostatas, tiek joms prieštaraujančias).

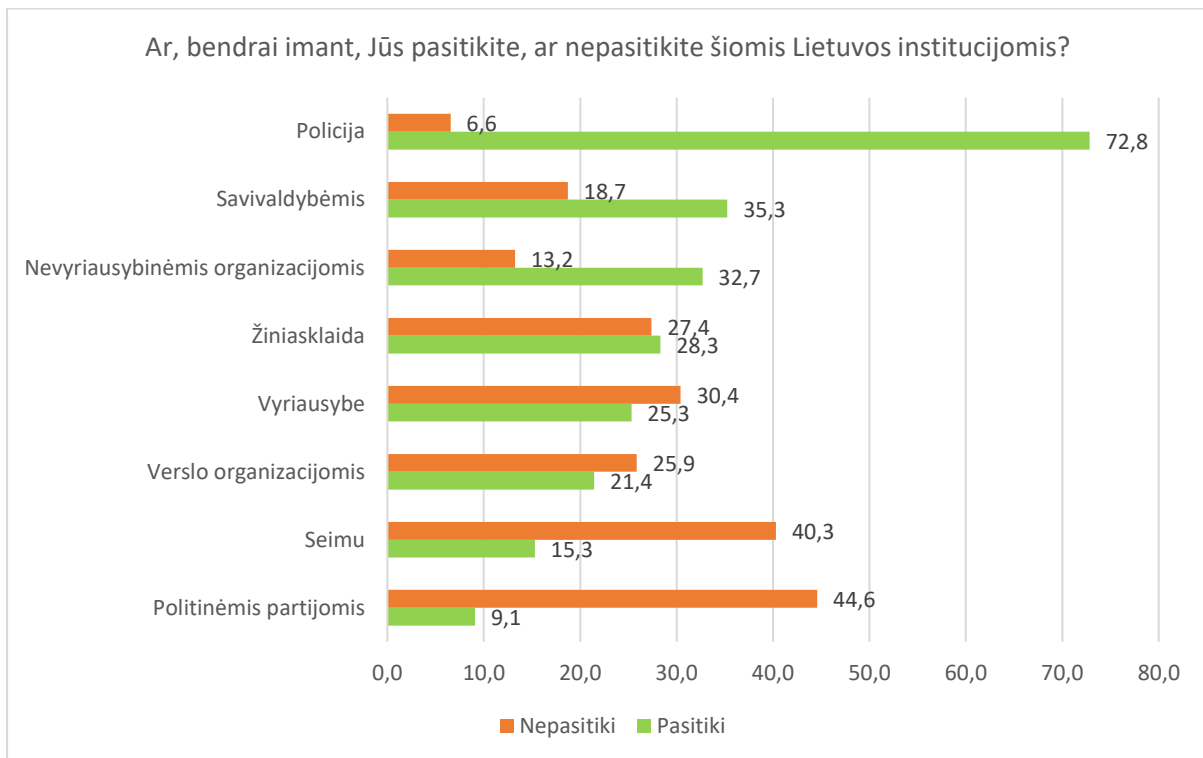
2.7 pav. Pasitikėjimo nevyriausybėmis organizacijomis dinamika 2012 – 2024 metais, proc.³

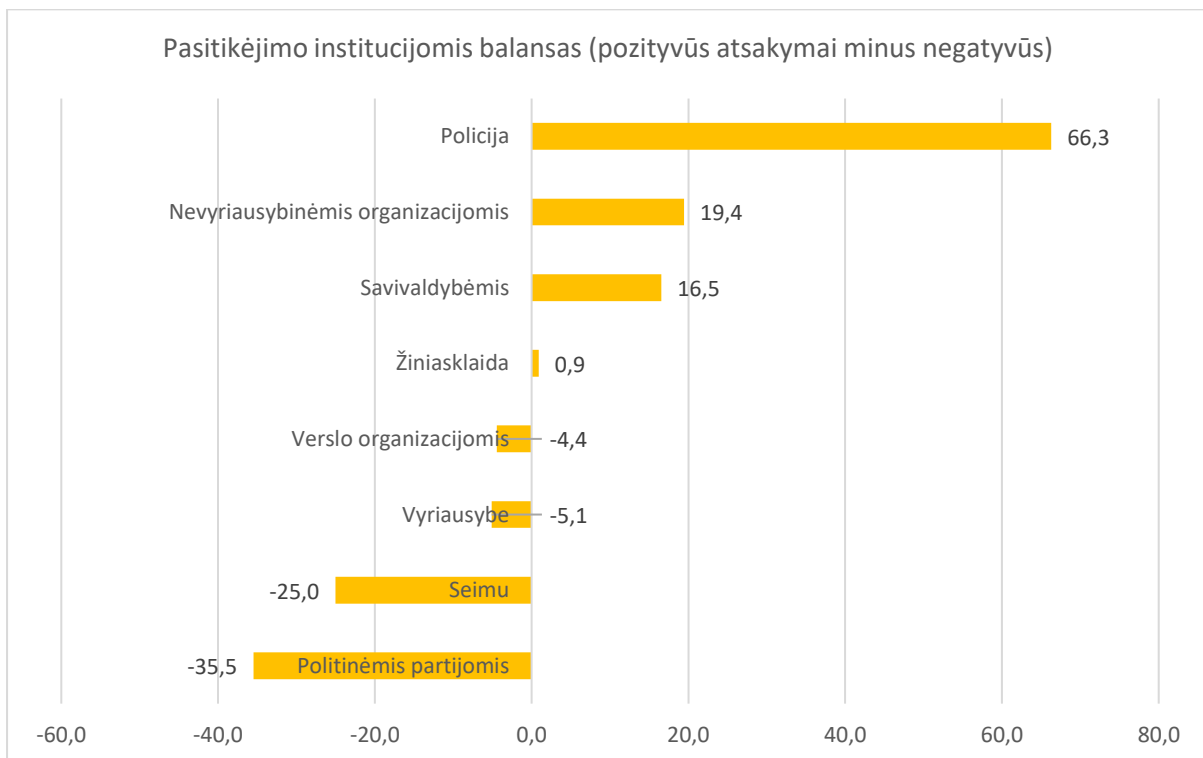
Žvelgiant į pasitikėjimą nevyriausybėmis organizacijomis kitų institucijų ir organizacijų kontekste, matyti, kad pasitikėjimo NVO 2024 m. lygis (33 proc. pasitikinčių ir 13 proc. nepasitikinčių) yra gana panašus į pasitikėjimo savivalda (35 proc. pasitikinčių, 19 proc. nepasitikinčių), ir aukštesnis už pasitikėjimo žiniasklaida (28 proc. pasitikinčių ir 27 proc. nepasitikinčių), verslu (21 proc. pasitikinčių, 26 proc. nepasitikinčių) ar nacionalinėmis politinėmis institucijomis (25 proc. pasitikinčių ir 30 proc. nepasitikinčių Vyriausybėje, 15 proc. pasitikinčių ir 40 proc. nepasitikinčių Seime), politinėmis partijomis (9 proc. pasitikinčių ir 45 proc. nepasitikinčių). Tiesa, pasitikėjimas nevyriausybėmis organizacijomis neprilygsta, pavyzdžiui, pasitikėjimui policija (73 proc. pasitikinčių ir 7 proc. nepasitikinčių). Grafiškai šį palyginimą galima matyti 2.8 ir 2.9 paveiksluose.

³ 2012 m. ir 2018 m. duomenų šaltinis – Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro (NIPC) užsakymu VILMORUS atliktos reprezentatyvios apklausos, http://www.3sektorius.lt/docs/Ataskaita_NVO_zinomumas_santrauka_2013-01-17_16_00_05.pdf, http://www.3sektorius.lt/docs/Visuomenes_pasitikejimas_NVO_2018_2019-01-16_21:53:51.pdf; 2019 m. ir 2020 m. duomenų šaltinis - LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu viešosios įstaigos „Europos namai“ pateikti atliktų VILMORUS reprezentatyvių apklausų duomenys, <https://eurohouse.lt/wp-content/uploads/2022/09/Savanoriskos-ir-bendruomenines-veiklos-tyrimo-ataskaita-2022.pdf>.

2.8 pav. Pasitikėjimo ir nepasitikėjimo Lietuvos institucijomis ir organizacijomis palyginimas, proc.

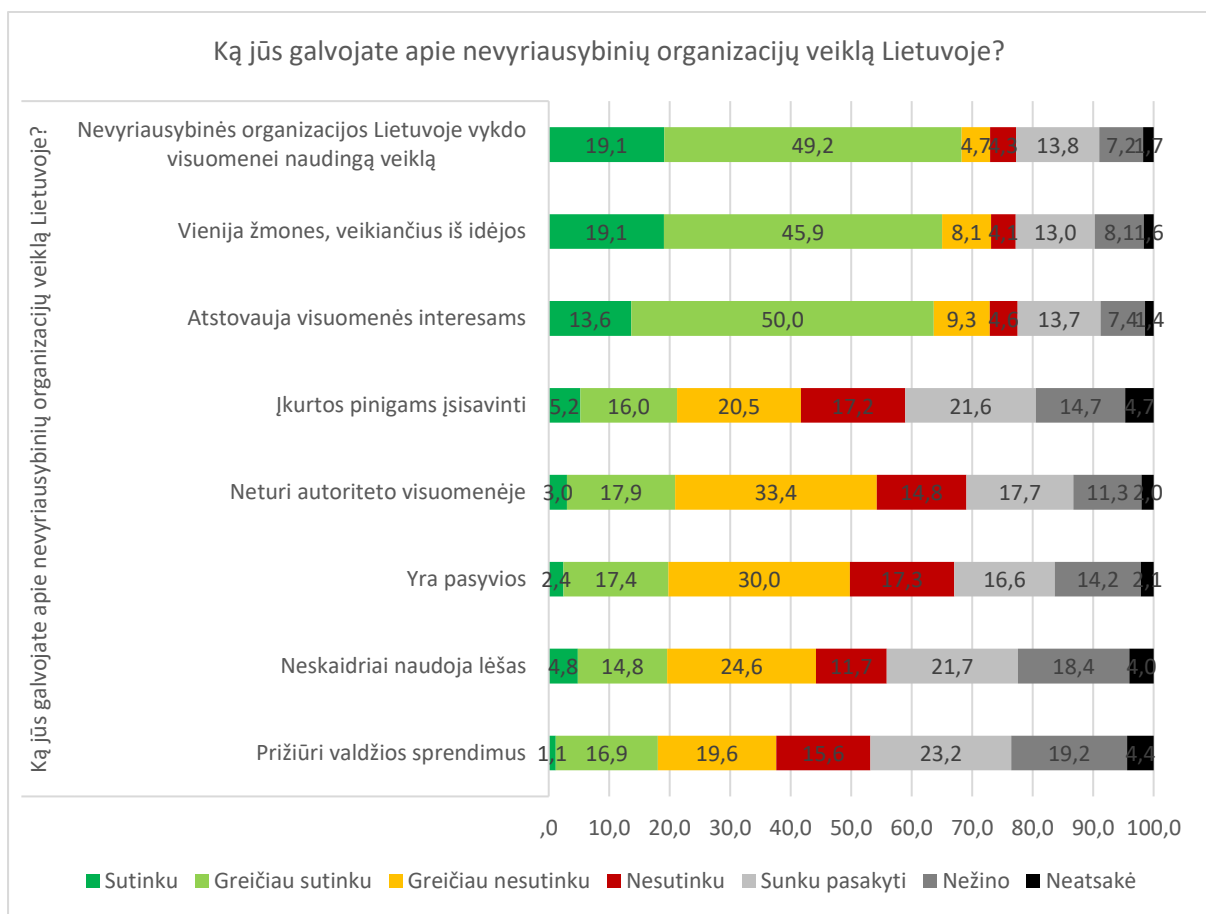
2.9 pav. Pasitikėjimo Lietuvos institucijomis ir organizacijomis balanso palyginimas, proc.

Iš grafikų matyti, kad, pavyzdžiui, žiniasklaidos, verslo, Vyriausybės ir – šiek tiek – savivaldybių kontekste NVO išsiskiria ne tik (ar kaip savivaldybių atveju – ne tiek) aukštesniu gyventojų pasitikėjimo lygmeniu, bet ir mažesniu nepasitikėjimo rodikliu. Tai indikuoja, kad nepaisant didelio vienareikšmiškai pasitikėjimą įvardinti negalinčiųjų kiekio, lyginamajame institucijų kontekste NVO įvaizdis visuomenėje yra neblogas, o, tarkime, ekstremaliose situacijose partnerystei aktualus pasitikėjimo rezervuaras - didesnis ir atitinkamai „pozicijos“ geresnės nei Vyriausybės, verslo organizacijų, žiniasklaidos ir – šiek tiek – savivaldybių.

Detaliau gilinantis į nevyriausybinių organizacijų įvaizdžio vertinimą, 2024 m. PGI apklausoje respondentų prašyta įvertinti keletą skirtingų teiginių apie NVO (šiuos teiginius ir respondentų jiems išreikštą (ne)pritarimą apklausoje galima matyti 2.10 paveiksle).

2.10 pav. Įvairių teiginių apie NVO veiklą Lietuvoje vertinimas, proc.

Dauguma, t.y., 64-68 proc. respondentų, nevyriausybines organizacijas mato kaip vykdančias visuomenei naudingą veiklą, vienijančią iš idėjos veikiančius žmones, atstovaujančias visuomenės interesams. Triskart mažesnė dalis - 18-21 proc. respondentų – turi labiau neigiamą požiūrį į NVO – vertina jas kaip įkurtas pinigams įsisavinti, neturinčias autoriteto visuomenėje ir neskaidriai naudojančias lėšas. Šiuose dviejuose atsakymų blokuose teiginiai stipriai koreliuoja tarpusavyje (vidinius ryšius atspindintys koreliacijos koeficientai abiejuose faktoriuose visais atvejais aukštesni nei 0,8 (principinių komponentų analizė, Varimax rotacija)), taip pat yra neigiamai susiję su teiginiais iš

kito bloko. Taigi po šiais teiginiais matome atsiskleidžiančius du požiūrius į NVO, kartu paaiškinančius 75 proc. reikšmių sklaidos.

Kiti du teiginiai apie NVO veiklą savo vertinimu šiek tiek išsiskiria. Klausiami apie NVO aktyvumą, 20 proc. apklaustųjų NVO laiko pasyviomis, o daugiau nei dvigubai daugiau, 47 proc., su tokiu vertinimu nesutinka. Kalbant apie NVO valdžios sprendimų priežiūros vertinimą, 18 proc. sutinka, kad NVO tokią veiklą atlieka, 35 proc. labiau linkę su tokiu vertinimu nesutikti. Pažymėtina, kad dažniau NVO pasyviomis laiko skeptišką požiūrį į NVO turintieji, o NVO kaip valdžios sprendimų priežiūrėtojas dažniau mato palankiai NVO vertinantieji. Tačiau faktorinė analizė atskleidžia, kad abiejų šių teiginių atveju anksčiau matytųjų neigiamų koreliacijų su kito požiūrio (skeptiško ar palankaus) teiginiais nėra. Pavyzdžiui, 44-46 proc. manančiųjų, kad NVO neskaidriai naudoja lėšas („greičiau sutinku“ ir „sutinku“), laiko jas pasyviomis, likusieji – kaip tik, aktyviomis, arba neturi aiškaus atsakymo. Arba tik 21-28 proc. nemanančiųjų, kad NVO neskaidriai naudoja lėšas („nesutinku“ ir „greičiau nesutinku“), pritaria, kad NVO priežiūri valdžios sprendimus. Taigi NVO aktyvumo ir NVO valdžios priežiūrėjimo veiklos vertinimas nėra vienareikšmiškai susijęs su bendru labiau palaikančiu ar skeptišku požiūriu į NVO.

Lyginant dalį atsakymų su atsakymais į analogiškus klausimus, pateiktus NIPC apklausoje prieš daugiau nei dešimtmetį, matyti, jog per 12 metų NVO veiklos vertinimas visuomenėje keitėsi į gerą pusę (žiūrėti 2.1 lentelę). Ypatingai gerėjo NVO aktyvumo, autoriteto visuomenėje, lėšų panaudojimo skaidrumo ir atstovavimo visuomenės interesams vertinimas: reikšmingai mažiau respondentų yra linkę sutikti, ir daugiau – nesutikti, jog NVO yra pasyvios (atitinkamai 23 ir 16 procentinių punktų pokytis), daugiau nesutinka ir mažiau sutinka su teiginiais, jog NVO neturi autoriteto visuomenėje ir neskaidriai naudoja lėšas (atitinkamai 17 ir 13 procentinių punktų bei 12 ir 9 procentinių punktų pokyčiai), padaugėjo (10 procentinių punktų) manančių, jog NVO atstovauja visuomenės interesams ir atitinkamai sumažėjo (8 procentiniais punktais) tokiam teiginiui nepritariančių. Mažai, tačiau taip pat teigiama linkme pakito NVO vykdomos veiklos naudingumo visuomenei vertinimas – sutinkančių, jog NVO Lietuvoje vykdo visuomenei naudingą veiklą, padaugėjo 3 procentiniais punktais. Tiesa, šį teiginį apie NVO veiklą respondantai tiek 2012 m., tiek 2024 m. vertino pozityviausiai (tad galbūt bent iš dalies šioje dimensijoje vyraujanti pozityvi nuomonė gali paaiškinti ir mažesnį pokytį). Galiausiai, galima pastebėti dviprasmišką požiūrį į NVO kaip valdžios sprendimų priežiūrėtojas kaitą: per 12 m. sumažėjo tiek sutinkančių, tiek nesutinkančių su teiginiu, jog NVO priežiūri valdžios sprendimus (atitinkamai 8 ir 10 procentinių punktų), bei itin (18 procentinių punktų) padaugėjo respondentų, kuriems į šį klausimą sunku atsakyti. Galbūt tokį pokytį galėjo lemti daugialypės krizės metais išaugęs NVO matomumas ir jų tiek veiklos, tiek santykio su valdžios institucijomis įvairovė.

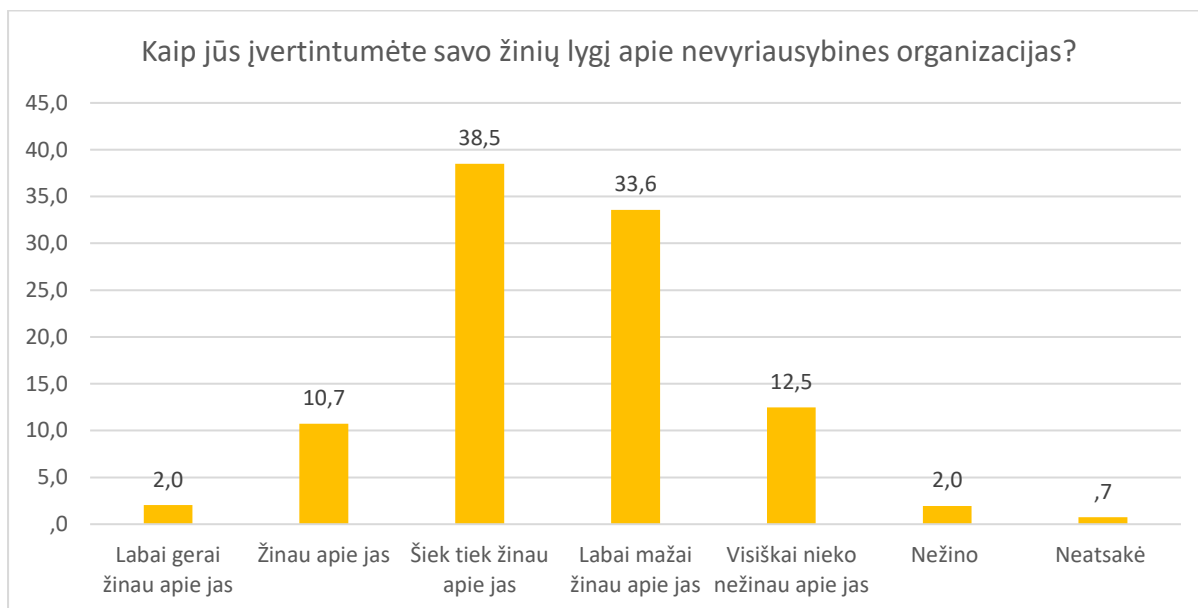
2.1 lentelė. NVO veiklos Lietuvoje vertinimo pokytis 2012 m. – 2024 m., proc.⁴

		Priziūri valdžios sprendimus	Neskaidriai naudoja lėšas	Yra pasyvios	Neturi autoriteto visuomenėje	Atstovauja visuomenės interesams	Nevyriausybės organizacijos Lietuvoje vykdo visuomenei naudingą veiklą
2024 m.	Sutinka/ greičiau sutinka	18,0	19,6	19,8	20,9	63,7	68,3
	Nesutinka/ greičiau nesutinka	35,2	36,3	47,2	48,2	13,8	9,0
	Sunku pasakyti, nežino, neatsakė	46,8	44,1	32,9	30,9	22,5	22,7
2012 m.	Sutinka/ greičiau sutinka	26,0	29	43	34	54	65
	Nesutinka/ greičiau nesutinka	45	24	31	31	22	11
	Sunku pasakyti	29	47	27	34	25	24
Pokytis 2012 m. – 2024 m.	Sutinka/ greičiau sutinka	-8,0	-9,4	-23,2	-13,1	9,7	3,3
	Nesutinka/ greičiau nesutinka	-9,8	12,3	16,2	17,2	-8,2	-2,0
	Sunku pasakyti, nežino, neatsakė	17,8	-2,9	5,9	-3,1	-2,5	-1,3

Klausiami apie tai, kaip apskritai įsivertintų savo žinių apie NVO lygį, dauguma gyventojų nurodo, jog apie NVO žino „šiek tiek“ (39 proc.), arba „labai mažai“ (34 proc.), dar 13 proc. pažymi, kad visiškai nieko nežino apie NVO. Savo žinių lygį pozityviau vertina 13 proc., tačiau tik 2 proc. iš jų savo žinių apie NVO lygį įvertina kaip „labai gerą“ (žiūrėti 2.11 paveikslą). Taigi poreikis NVO daugiau komunikuoti apie save ir savo veiklą visuomenėje – išlieka.

⁴ 2012 m. duomenų šaltinis – Nevvyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro (NIPC) užsakymu VILMORUS 2012 m. vasario 9-21 d. atlikta reprezentatyvi apklausa, http://www.3sektorius.lt/docs/Ataskaita_NVO_zinomumas_santrauka_2013-01-17_16_00_05.pdf.

2.11 pav. Žinių lygmens apie NVO įsivertinimas, proc.

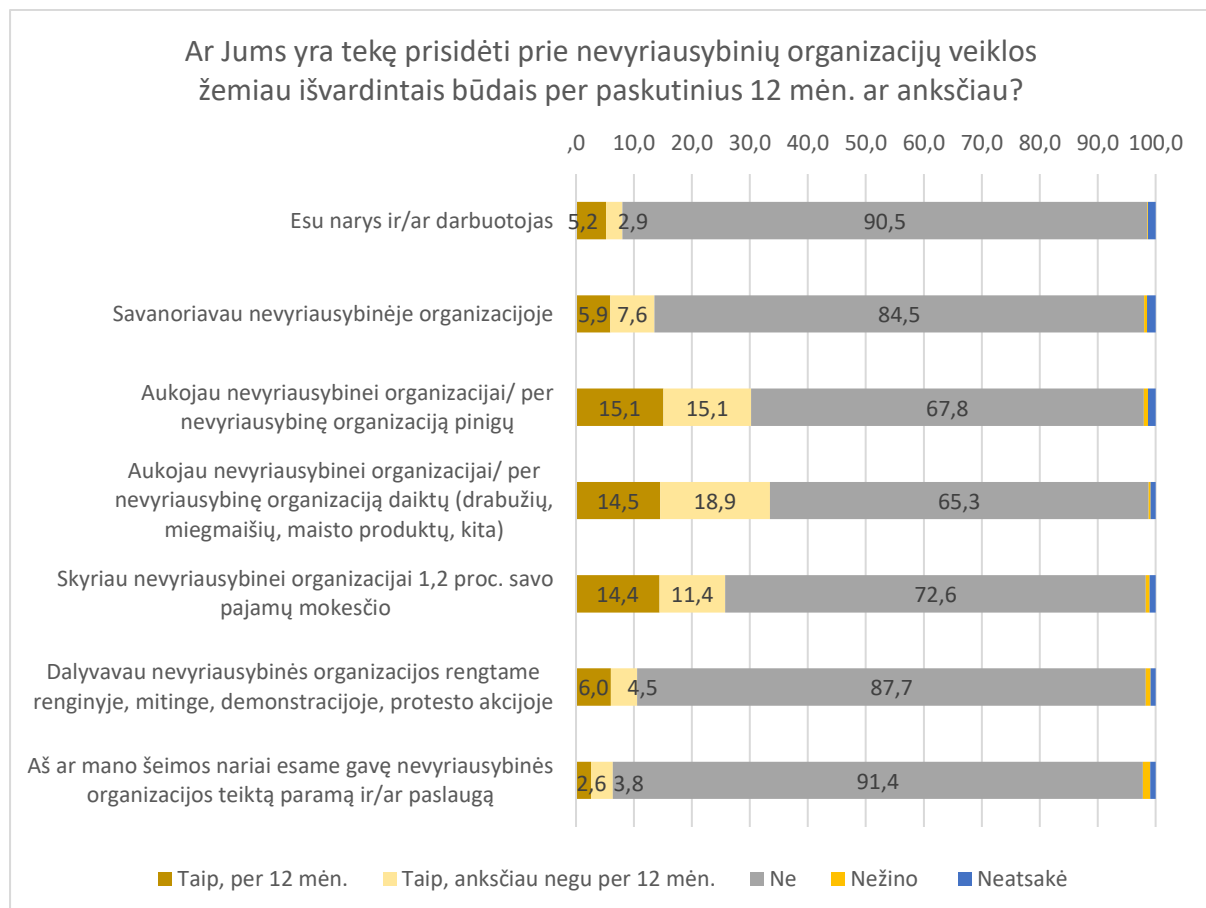
Atviraime klausime pasiteiravus, apie kokią organizaciją pirmiausia pagalvoja, kai išgirsta pavadinimą „nevyriausybė organizacija“, išryškėjo, jog ryškiausiais NVO pavyzdžiais 2024 m. pabaigoje Lietuvos gyventojai laikė dideles labdaringa veikla (ir ne tik) užsiimančias organizacijas, tokias kaip „Caritas“ (14 proc. įvardinusių pirmuoju numeriu), „Blue Yellow“ (8 proc.), „Raudonasis kryžius“ (8 proc.) ar „Maisto bankas“ (7 proc.). Šios keturios organizacijos kartu sudaro didžiąją dalį, 37 proc., visų pirmųjų atsakymų. Dar 31 proc. apklaustųjų savo pirmuoju atsakymu minėjo įvairias kitas organizacijas. Tiesa, 32 proc. respondentų į šį klausimą apskritai neatsakė (nežinojo, negalėjo įvardinti, rinkosi neatsakyti). Taigi nors panašu, kad aukščiau minėtos keturios didžiosios nevyriausybines organizacijos atlieka tam tikrą viso sektoriaus reprezentančių vaidmenį, gyventojai pastebi ir įvardina ir didesnę NVO įvairovę. Tiesa, trečdalis negalinčiųjų įvardinti jokios nevyriausybines organizacijos vėl indikuoja, kad komunikacijos apie NVO daliai visuomenės vis dar trūksta.

2.2 lentelė. Nevyriausybinių organizacijų žinomumas – pirmieji atsakymai (atviras klausimas), proc.

Apie kokią organizaciją/(-as) pirmiausia pagalvojate, kai išgirstate pavadinimą „nevyriausybė organizacija“?	
Caritas	13,4
Blue Yellow	8,3
Raudonasis kryžius	7,8
Maisto bankas	7,1
Kita respondentų minėta konkreti organizacija ar jos tipas (pvz., Maltiečiai, Gelbėkit vaikus, Lietuvos šaulių sąjunga, Rotary ir pan. ar bendruomenių centrai, kaimo bendruomenės, neįgaliųjų draugijos, paramos centrai)	31,3
Nežino, negali pasakyti	29,3
Neatsakė	2,8
Iš viso	100,00

Apklausoje metu respondentų taip pat teirautasi, ar jiems yra tekę prisidėti prie nevyriausybinių organizacijų veiklos įvairiais išvardintais būdais (sąrašą galima matyti 2.12 paveiksle). Kaip matyti iš 2.12 paveikslo, dažniausiai įvardintas turėtų santykio su nevyriausybėmis organizacijomis pobūdis – aukojimas joms: 33 proc. respondentų nurodė nevyriausybinei organizacijai ar per nevyriausybines organizacijas kada nors aukoję daiktų (drabužių, miegmaišių, maisto produktų ar kitų), 30 proc. tai pat nurodė nevyriausybinei organizacijai ar per nevyriausybines organizacijas aukoję pinigų. Per paskutinius metus ar anksčiau skyrę nevyriausybinei organizacijai 1,2 proc. savo pajamų mokesčio tvirtino 26 proc. apklaustųjų. Kada nors savanoriavę nevyriausybinėje organizacijoje indikavo 14 proc. – tai dvigubai mažiau nei 29 proc., kurie šioje pačioje apklausoje nurodė turintys savanoriavimo patirties (bendros, ne tik NVO). 11 proc. nurodė kada nors dalyvavę nevyriausybines organizacijos rengtame renginyje, mitinge, demonstracijoje, protesto akcijoje. Narystės ar darbo NVO patirties teigia turintys 8 proc. respondentų. Tuo metu NVO pagalbos šeimoje sulaukę (gavę nevyriausybines organizacijos teiktą paramą ir/ar paslaugą) nurodė 6 proc. – tai rečiausiai iš paminėtų atskleista santykio su NVO forma. Žvelgiant būtent į pastaruosius, 2024 metus, dažniausiai pasitaikantys santykio su nevyriausybėmis organizacijomis būdai išliko tie patys.

2.12 pav. Prisidėjimo prie NVO veiklos būdai, proc.

Apibendrinus atsakymus matyti, jog vienu ar kitu iš vardytų būdų iš viso su nevyriausybėmis organizacijomis kada nors yra susidūrę 55 proc. gyventojų. 34 proc. iš jų – per paskutinius 12 mėn. Tarp prisidėjimo prie NVO veiklos skirtingais būdais intensyvumo (tai yra, kiek skirtingų būdų prisidedama, įsitraukiama) ir pasitikėjimo NVO egzistuoja pozityvus ryšys – pavyzdžiui, tarp niekada

jokia forma nesusidūrusių su NVO veikla, pasitikinčių NVO yra 19 proc. (dar 18 proc. nepasitiki, 63-ims proc. – sunku įvertinti), tarp susidūrusių vienu iš vardintų būdų – 36 proc., o tarp susidūrusių trimis būdais – 54 proc. pasitikinčių NVO (dar 8 proc. – nepasitiki, 39-iems proc. sunku įvardinti, ar pasitiki).

Visuomenės nariai gali įsitraukti ne tik į NVO, bet ir į kitas pilietinei visuomenei svarbius įgūdžius ugdančias organizacijas (tokias kaip daugiabučių namų ar sodininkų bendrijos, profesinės sąjungos ir pan., kurios pagal teisinį reglamentavimą nepatenka į NVO apibrėžimą⁵), tad 2024 m. Pilietinės galios indekso apklausoje taip pat plačiau teirautasi apie respondentų organizacinę narystę – tai yra, respondentų prašyta nurodyti įvairių tipų organizacijas, kurioms apklaustieji priklausė arba prisidėjo prie jų veiklos per paskutinius 12 mėn. kaip nariai arba kaip savanoriai. 2.3 lentelėje ir 2.13 paveiksle galima matyti, kaip pasiskirstė respondentų atsakymai į šį klausimą.

2.3 lentelė. Narystė įvairiose organizacijose, proc.

Įvairių tipo organizacijos	Priklausė arba prisidėjo prie veiklos per paskutinius 12 mėn. kaip nariai arba savanoriai
Labdaringa veikla užsiimanti organizacija, tokia kaip Caritas, Raudonasis kryžius, „Rotary“, „Blue Yellow“ ar pan.	20,8
Daugiabučių, sodininkų, gyvenamųjų namų bendrija, mokyklos tėvų komitetas ar pan.	16,5
Vietos bendruomenės organizacija	16,4
Laisvalaikio, pomėgių, sporto, turizmo, medžiotojų būrelis ar pan.	14,6
Organizacija, padedanti ar vienijanti tam tikrą žmonių grupę, pvz., senus žmones, veteranus, vaikus, neįgaliuosius, tam tikra liga sergančiuosius ar pan.	10,2
Kultūros, meno kolektyvas	8,6
Organizacija, sambūris, kuris atstovauja tam tikras vertybes, idėjas, sprendžia visuomenines problemas	7,0
Religinė organizacija, parapijos bendruomenė, maldos grupė ar pan.	6,5
Profesija	4,5
Profesinė asociacija, verslo asociacija ar kita su jūsų darbu ar profesija susijusi organizacija	3,6
Savipagalbos, tarpusavio pagalbos ir palaikymo grupės	2,6
Studentų, moksleivių, jaunimo organizacija	2,5
Šauliai, Krašto apsaugos savanorių pajėgos	1,7

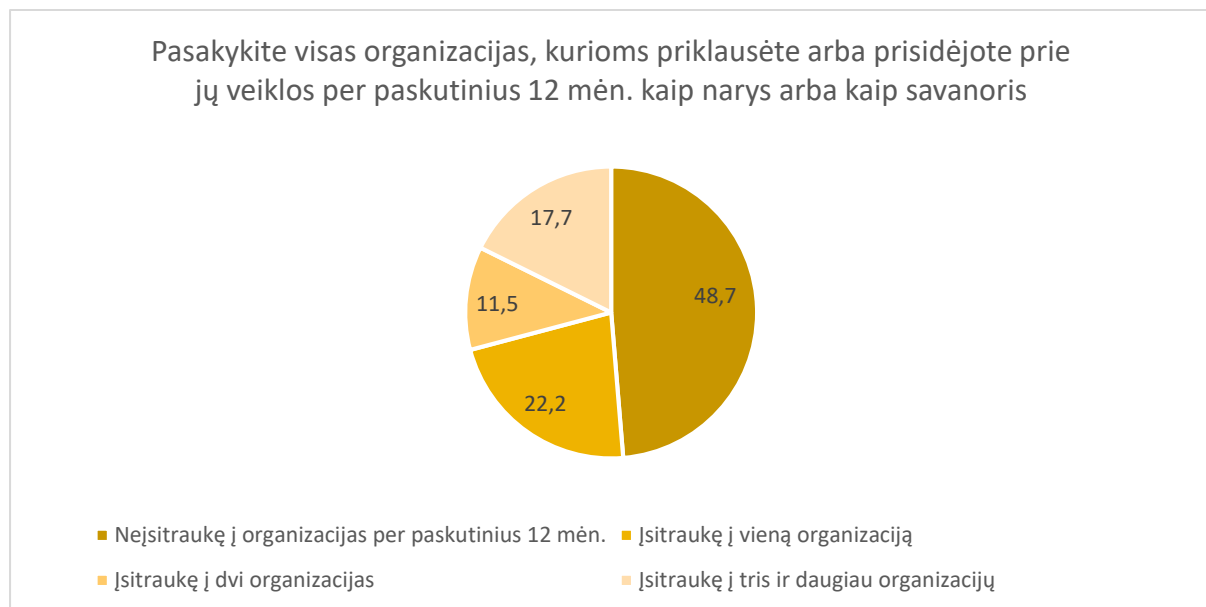
Kaip matyti 2.3 lentelėje, Lietuvoje 2024 m. daugiausia į savo veiklą narių ar savanorių įtraukė labdaringa veikla užsiimančios organizacijos. Kaip nariai ar savanoriai prie jų veiklos teigė prisijungę 21 proc. respondentų - kas penktas. Santykinai nemažai – 17 proc. - gyventojų įtraukė ir įvairios su

⁵ Lietuvos Respublikos nevyriausybių organizacijų plėtros įstatymas, TAR 2014-01-03 (aktuali redakcija nuo 2023-12-30).

nekilnojamu turtu ar vaikų švietimu susiję organizacijos, tokios kaip daugiabučių, sodininkų, gyvenamųjų namų bendrijos, tėvų komitetai mokyklose ar pan. Panašiai tiek pat – 16 proc. – įtraukė vietos bendruomenės organizacijos, 15 proc. - laisvalaikio, pomėgių, sporto, turizmo, medžiotojų ar pan. būreliai. Kiek rečiau įsitraukiama į tam tikras konkrečias visuomenės grupes vienijančias ar joms padedančias organizacijas – į jų veiklą kaip nariai ar savanoriai 2024 m. teigė įsijungę 10 proc. respondentų. Kultūros, meno kolektyvai sutraukė 9 proc. Po 7 proc. visuomenės narių į savo veiklą įtraukė organizacijos, atstovaujančios tam tikras vertybes, idėjas ar sprendžiančias tam tikras visuomenines problemas, bei religinės ar su religija susijusios organizacijos. Santykinai kiek mažiau populiarios – profsąjungos (5 proc. įsitraukusių) ar kitos su profesija ar darbu susijusios organizacijos (4 proc.). Po 3 proc. narių ar savanorių pritraukė savipagalbos, tarpusavio pagalbos ir palaikymo grupės bei studentų, moksleivių, jaunimo organizacijos. Į su krašto gynyba susijusių organizacijų veiklą (šaulių, krašto apsaugos savanorių pajėgas) kaip nariai ar savanoriai 2024 m. teigė įsijungę 2 proc. apklaustųjų.

2.13 paveiksle galime matyti, kad į šių įvairių organizacijų veiklas per 2024 m. kaip nariai arba kaip savanoriai teigė įsitraukę 51 proc. gyventojų. Daugiausia jų, tai yra 22 proc. apklaustųjų, kaip nariai priklausė ar kaip savanoriai įsitraukė į vienos organizacijos veiklas, su dviem organizacijomis tokiu būdu buvo susiję 12 proc., su trimis - 8 proc., o su keturioms ar daugiau - 9 proc. respondentų. Taigi pusė Lietuvos visuomenės yra įsijungusi į organizacinį gyvenimą, 29 proc. – ir intensyviai, priklausydami dviem ar daugiau organizacijų. Antra vertus, per paskutinius metus jokioms organizacijoms nepriklausę ir jų veiklose nedalyvavę teigė antra tiek - 49 proc. apklaustųjų.

2.13 pav. Organizacinės narystės intensyvumas (į kelių organizacijų veiklą apklaustieji įsijungė kaip nariai ar savanoriai per paskutinius 12 mėn.), proc.

Atkreiptinas dėmesys, kad organizacinį Lietuvos gyventojų įsitinklinimą padedančio įvertinti klausimo formuluoatė 2024 m., lyginant su ankstesniais metais, buvo kiek keista, konkrečiau klausiant būtent apie narystę ar savanorystę – ankstesnių metų apklausose (pvz., 2020 m. PGI apklausoje) naudotas

bendresnis terminas „priklausote“⁶. Taigi organizacinio įsitinklinimo 2024 m. palyginimas su ankstesniais metais – kiek komplikuoatas. Kita vertus, apytikris palyginimas leistų spėti, kad situacija gana panaši į 2020 m. matytąją – tuomet „nepriklausantys“ jokiai organizacijai teigė tiek pat (atsižvelgiant į paklaidą), 47 proc., apklaustųjų, į vieną organizaciją įsitraukę – 21 proc., į dvi – 14 proc. ir į tris ar daugiau – 17 proc. respondentų. 2020 m., lyginant su 2016 m., buvo matytas 20 procentinių punktų didesnis gyventojų organizacinis įsitinklinimas.

⁶ Pvz., 2020 m. PGI tyrime ši organizacinės narystės klausimo formuluotė buvo tokia: „Žmonės dalyvauja įvairiose organizacijose, draugijose, sambūriuose. Pasakykite, ar šiuo metu priklausote kurio nors tipo iš toliau išvardintų organizacijų ar sambūrių“. 2024 m. formuluotė „priklausymas“ aiškiau apibrėžtas: „Žmonės dalyvauja įvairiose organizacijose, draugijose, sambūriuose. Žemiau išvardintas sąrašas įvairių tipų organizacijų. Pasakykite visas organizacijas, kurioms priklausėte arba prisidėjote prie jų veiklos per paskutinius 12 mėn. kaip narys arba kaip savanoris“.

III. VISUOMENĖS PILIETINIS PARENGTUMAS: NUSITEIKIMAS SAVANORIAUTI KRIZIŲ METU IR VISUOMENĖS SUTELKTUMAS

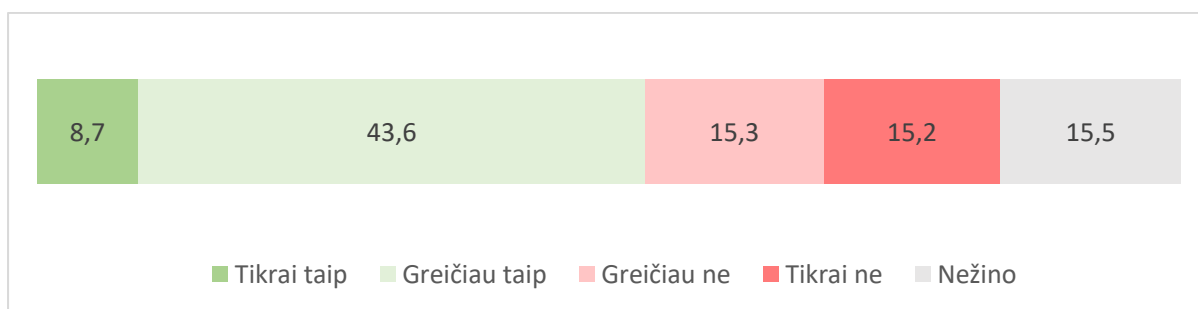
Atsižvelgiant į aktualijas, ypatingas dėmesys 2024 m. Pilietinės galios indekso tyrime buvo skirtas pilietiniam parengtumui, jį suprantant kaip itin svarbią visuotinės gynybos principo sudėtinę dalį. Pilietinis parengtumas tyrime skaidomas į tris sudėtines dalis: asmeninį pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms (apsirūpinimą būtiniaisiais produktais, šeimos plano turėjimą ir pan.), nusiteikimą veikti savanoriaujant valdant kilusias krizes ir visuomenės sutelktumą. 2023 m. PGI tyrime apžvelgus asmeninį gyventojų pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms (žiūrėti 2023 m. PGI tyrimo ataskaitą), 2024 m. tyrime dėmesys buvo sutelktas ties kitomis pilietinio parengtumo dimensijomis – gyventojų nusiteikimu savanoriauti valdant krizes (tai labai susiję ir su jų bendra savanorystės patirtimi, įsitinklinimu į organizacijas, kurie buvo aptarti II dalyje), bei visuomenės sutelktumui. Šioje dalyje pristatomi duomenys, susiję būtent su minimomis dviem pilietinio parengtumo dimensijomis.

3.1. SAVANORIŠKOS VEIKLOS KETINIMAS KRIZINĖJE SITUACIJOJE

Taigi 2024 m. PGI tyrime respondentai buvo prašomi atsakyti į keletą klausimų apie nuostatas dėl savanorystės galimų krizinių situacijų metu.

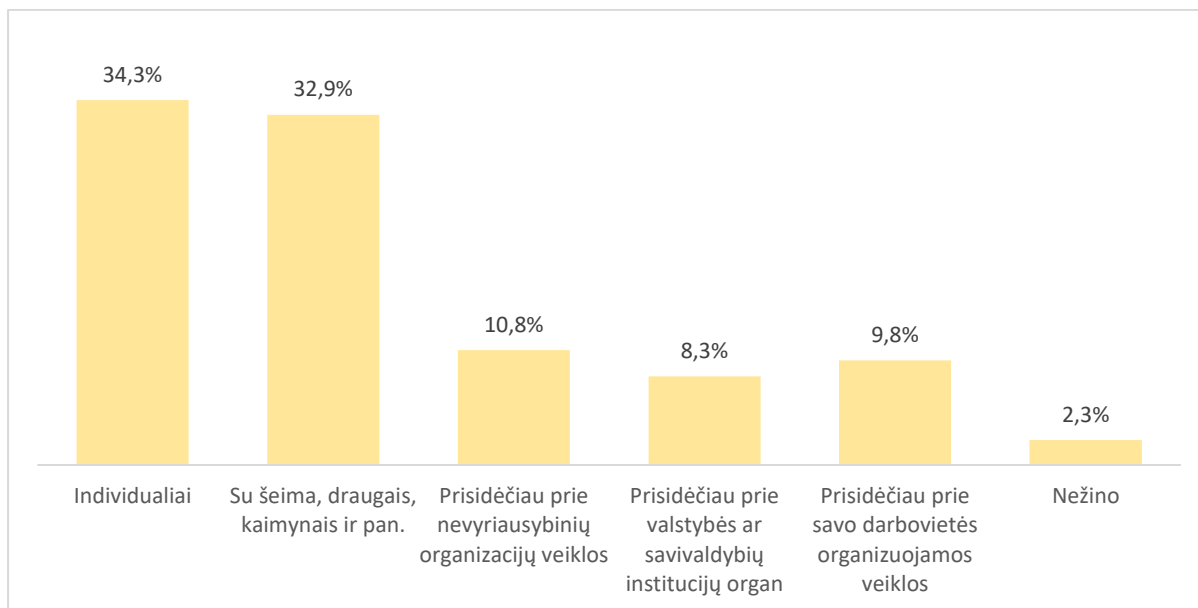
Maždaug kas dešimtas (9 proc.) Lietuvos gyventojas teigia, kad tikrai prisidėtų kaip savanoris prie krizės (epidemijos, gamtos stichijos, karo) suvaldymo veiksmų (žiūrėti 3.1 paveikslą). Dar 44 proc. teigia, kad greičiau taip, nei ne. 16 proc. teigia nežinantis, kaip pasielgtų tokioje situacijoje, o likusieji 31 proc. greičiausiai arba tikrai neprisidėtų.

3.1 pav. Ketinimas prisidėti prie savanoriškų veiklų suvaldyti galimai krizei (epidemijos, gamtos stichijos, karo), proc.

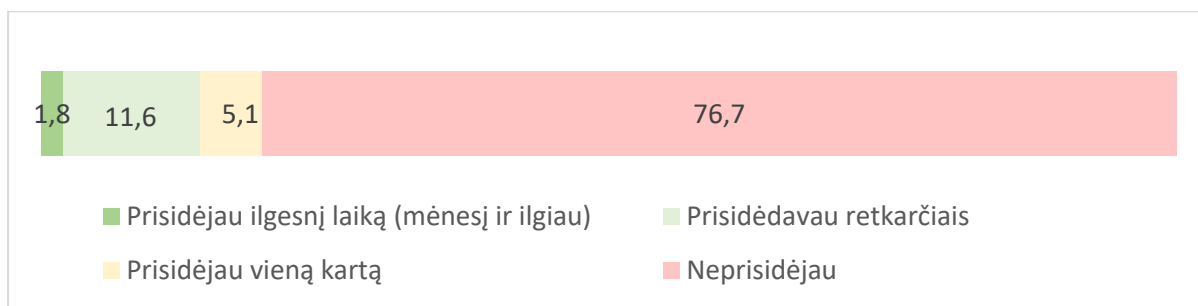
Dauguma ketinančių savanoriauti, būtų linkę tai daryti individualiai (34 proc.) arba su šeima, draugais, kaimynais (33 proc.; žiūrėti 3.2 paveikslą). Tik maždaug kas dešimtas (11 proc.) teigia, jog prisidėtų prie nevyriausybinių organizacijų veiklos, panašiai tiek pat – prie valstybinių institucijų (8 proc.) arba darbovietės organizuojamos veiklos (10 proc.). Galima teigti, kad daugumai respondentų trūksta supratimo apie galimus institucinius savanorystės kelius.

3.2 pav. Koku būdu linktų prisidėti prie savanoriškų veiklų krizės situacijoje (atsakymų procentai pateikiami nuo tikrai arba greičiau ketinančių prisidėti prie savanoriškų veiklų, N = 523)

Ankstesnė savanoriavimo krizinėse situacijose (COVID-19 pandemijos, migrantų krizės) patirtis daro labai stiprią įtaką ateities ketinimams. Tokios patirties turintys teigia 19 proc. apklaustųjų (žiūrėti 3.3 paveikslą). Tiesa, ilgesnį nei mėnesio laiką savanoriavo tik 2 proc. apklaustųjų, o dar 12 proc. tai darė retkarčiais.

3.3 pav. Ankstesnės savanorystės krizės metu (COVID-19 pandemija, migrantų krizė, pagalba karo Ukrainoje pabėgėliams) patirtis, proc.

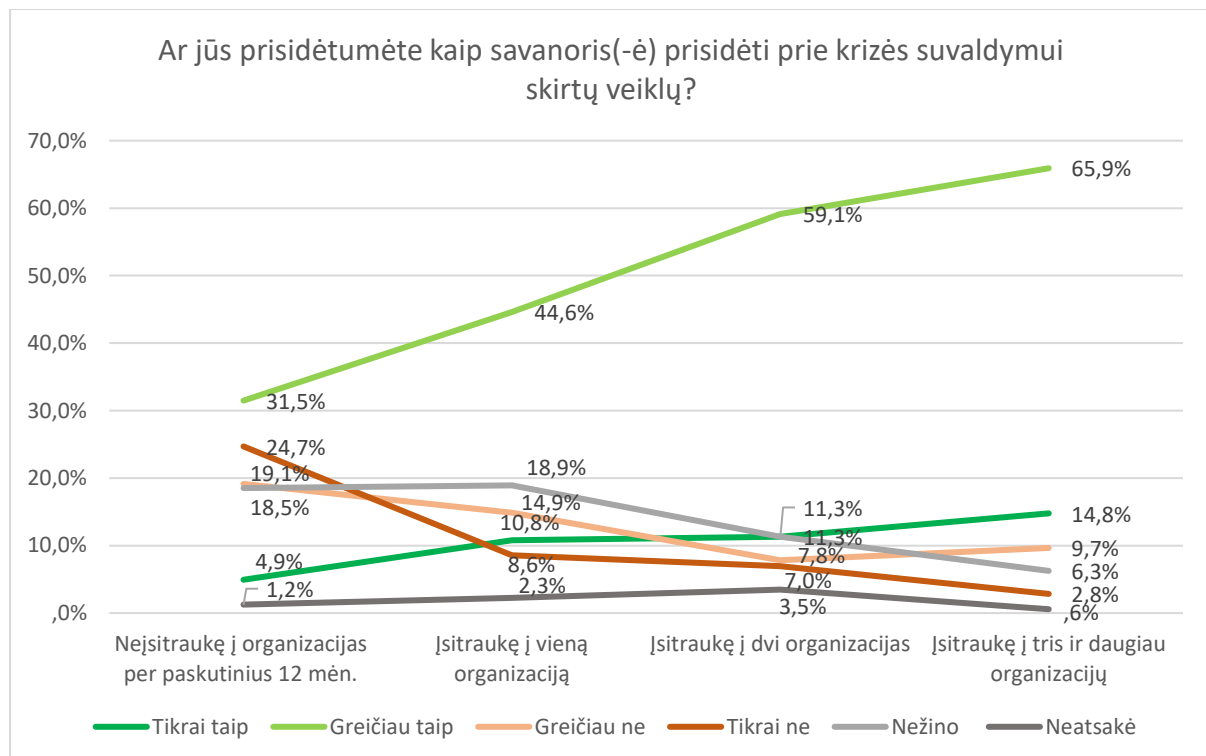

Tačiau daugiau nei trys ketvirtadaliai (83 proc.) tų, kurie prisidėjo prie ankstesnių krizių valdymo ilgą laiką arba retkarčiais, ketintų prisidėti ir ateityje. Tarp anksčiau neprisidėjusių prie savanoriavimo krizės metu, ketinančių tai tikrai arba greičiau daryti yra 45 proc. Tokia pati koreliacija yra stebima ir su ketinimu prisidėti prie šalies gynybos karo atveju. 87 proc. tų, kurie yra nusiteikę šalį ginti ginklu, teigia, kad prisidėtų ir prie savanoriškų veiklų krizei suvaldyti. Tarp ketinančių ginti šalį kitais būdais, ketinimą savanoriškai prisidėti prie krizės valdymo veiklų pareiškė 76 proc.

Aiškų tiesioginį ryšį matyti ir tarp pasiryžimo savanoriauti krizės sąlygomis bei esamo organizacinio įsitinklinimo (žiūrėti 3.4 paveikslą). Kuo labiau asmuo įsitinklinęs į organizacijas (yra vienos ar kelių jų narys, savanoris), tuo didesnis jo pasiryžimas prisidėti valdant kilusią krizę: jog savanoriautų tokiose

veiklose, teigia 36 proc. jokioms organizacijoms nepriklausančiųjų, 55 proc. priklausančių vienai organizacijai, 70 proc. priklausančių dviem ir 81 proc. priklausančių trimis ir daugiau. Įsitinklusieji pasižymi ir didesniu užtikrintumu: labiausiai įsitraukusiųjų grupėje (dalyvaujančių trijose ir daugiau organizacijų) nežinančiųjų, ar jungtųsi prie veiklų valdant krizes, yra 6 proc., o tarp jokiose organizacijose nedalyvaujančiųjų – 19 proc.; panašiai ir su didelį užtikrintumą indikuojančiu „tikrai taip, prisidėčiau“ – tarp dalyvaujančiųjų trijose ir daugiau organizacijų tokį atsakymą renkasi 15 proc., o tarp niekur neįsitinklinusiųjų – triskart mažiau, 5 proc.

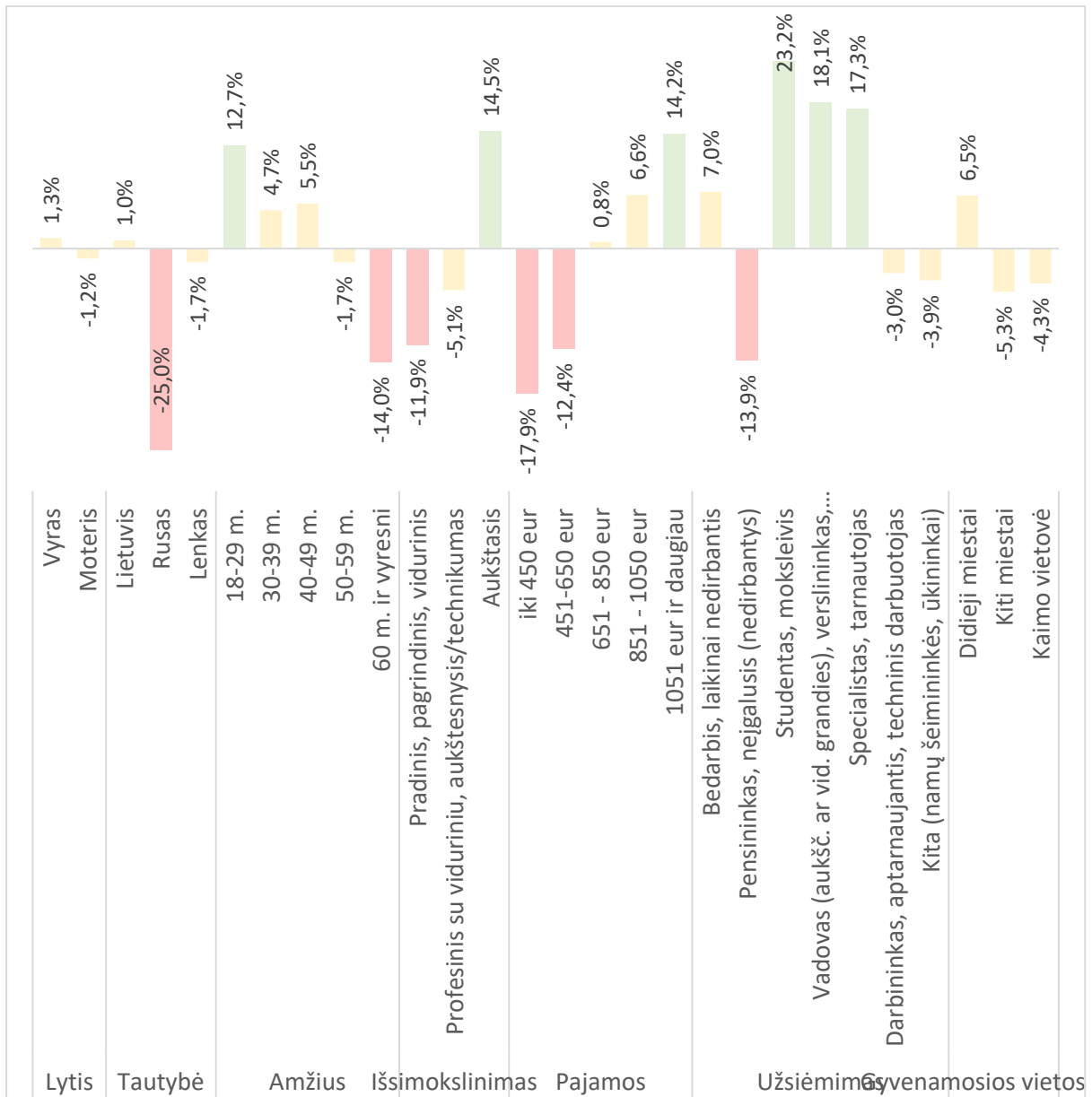
3.4 pav. Ketinimo prisidėti prie savanoriškų veiklų valdant galimas krizes ir organizacinio įsitinklinimo ryšys

Analizuojant bendrą pilietinį aktyvumą, stebimas akivaizdžiai aukštesnis pilietinės galios indeksas tų respondentų, kurie prisidėtų prie savanoriškos veiklos, atveju. Jis siekia 49 balus grupėje, kuri teigia tikrai prisidėsianti prie savanoriškų veiklų krizės atveju, ir 43 balus tarp tų, kurie greičiausiai tai darytų. Palyginimui, tų, kurie tikrai neprisidėtų prie savanoriškos veiklos, pilietinės galios indekso vidurkis yra 22 balai. Tų, kurie greičiausiai neprisidėtų prie savanoriškos veiklos krizės atveju, pilietinės galios indeksas – 32 balai. Panašus yra ir nežinančiųjų ar prisidėtų pilietinės galios indeksas.

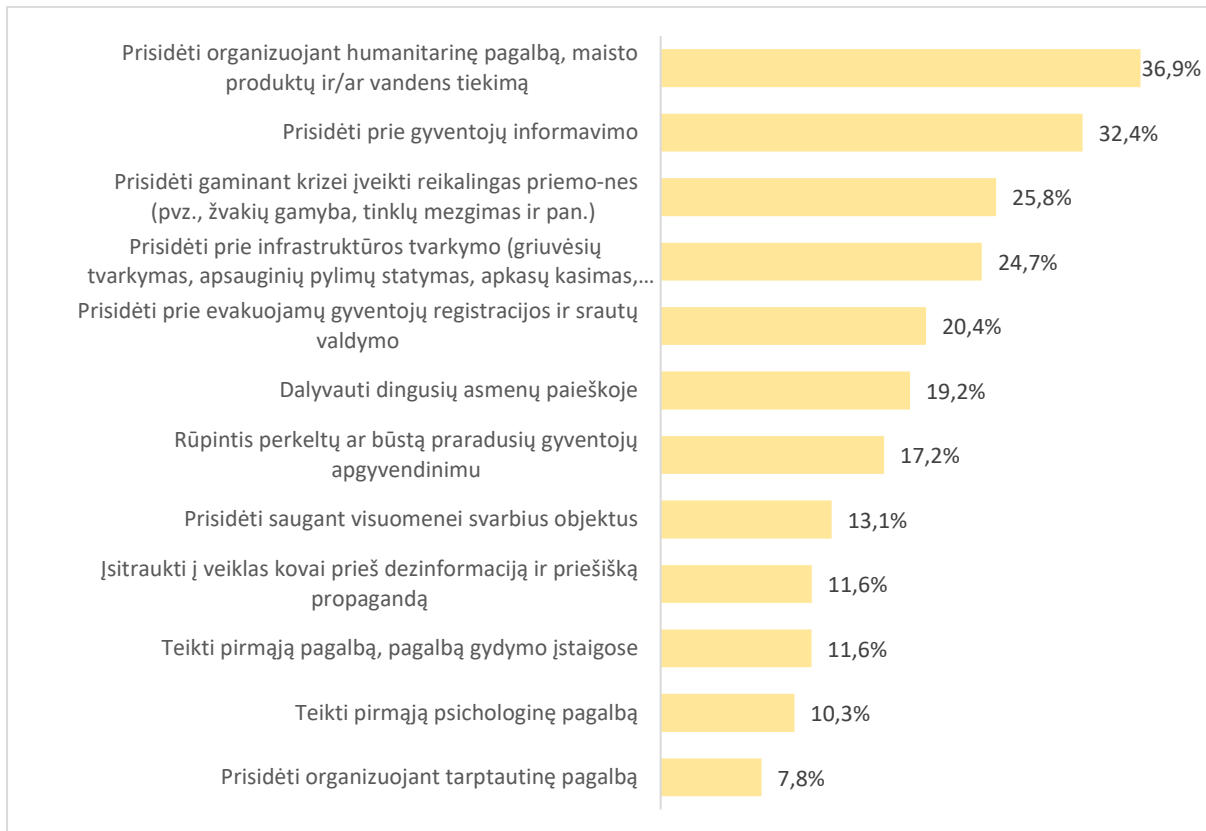
Potencialiu savanorišku aktyvumu krizės atveju aiškiai išsiskiria kai kurios demografinės grupės (žiūrėti 3.5 paveikslą): darbingo vidutinio amžiaus (30 – 50 m.), aukštesnių pajamų, aukštesnio išsimokslinimo gyventojai, tarnautojai, specialistai bei vadovai žymiai dažniau teigia, jog imtųsi savanoriškos veiklos. Reikšmingai mažesni ketinimai prisidėti pastebimi žemesnio išsimokslinimo lygmens, vyresnio amžiaus, žemesnių pajamų grupėse, taip pat rusų tautinės mažumos respondentų gretose.

3.5 pav. Ketinimo prisidėti prie savanoriškos veiklos krizės atveju skirtumas nuo visos imties vidurkio įvairiose visuomenės socialinėse – demografinėse grupėse

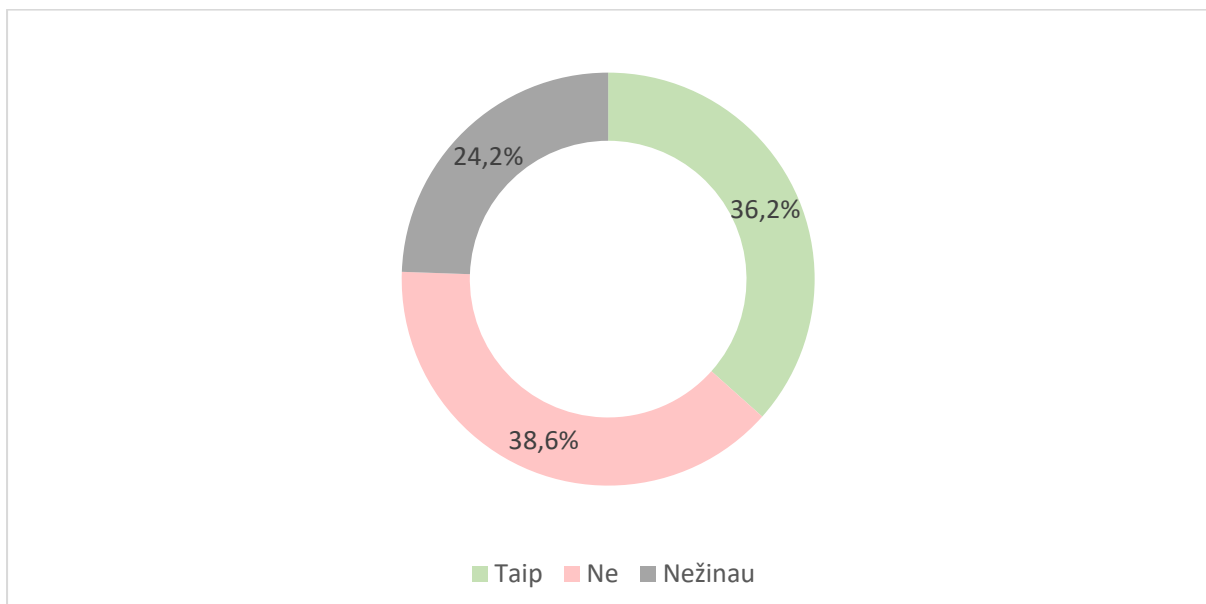
Didžioji dauguma tų, kurie norėtų prisidėti prie savanoriškų veiklų krizės atveju, teigia, kad galėtų rūpintis humanitarine (maisto, vandens tiekimas) pagalba (84 proc. prisidėtų ar galbūt prisidėtų), gyventojų informavimu (78 proc.), priemonių gamyba (69 proc.). Mažiausiai būtų prisidedančių prie tarptautinės pagalbos organizavimo (27 %), psichologinės (34 %) ar medicininės (36 %) pagalbos teikimo/organizavimo (žiūrėti 3.6 paveikslą).

3.6 pav. Kokiomis savanoriškomis veiklomis galėtų užsiimti (tikrai arba greičiau ketinantys prisidėti prie savanoriškų veiklų; N=523)

Galiausiai pastebėtina, kad daugiau nei trečdalis apklaustųjų norėtų lankyti nemokamus kursus, kuriuose būtų teikiamos krizės atveju reikalingos žinios ir įgūdžiai (žiūrėti 3.7 paveikslą). Dar 24 proc. nežinojo, ar norėtų tai daryti, o likusieji 39 proc. tokių kursų lankyti teigė nenorintys.

3.7 pav. Ar norėtų lankyti nemokamus kursus, kurie suteiktų krizės atveju reikalingų žinių ir įgūdžių

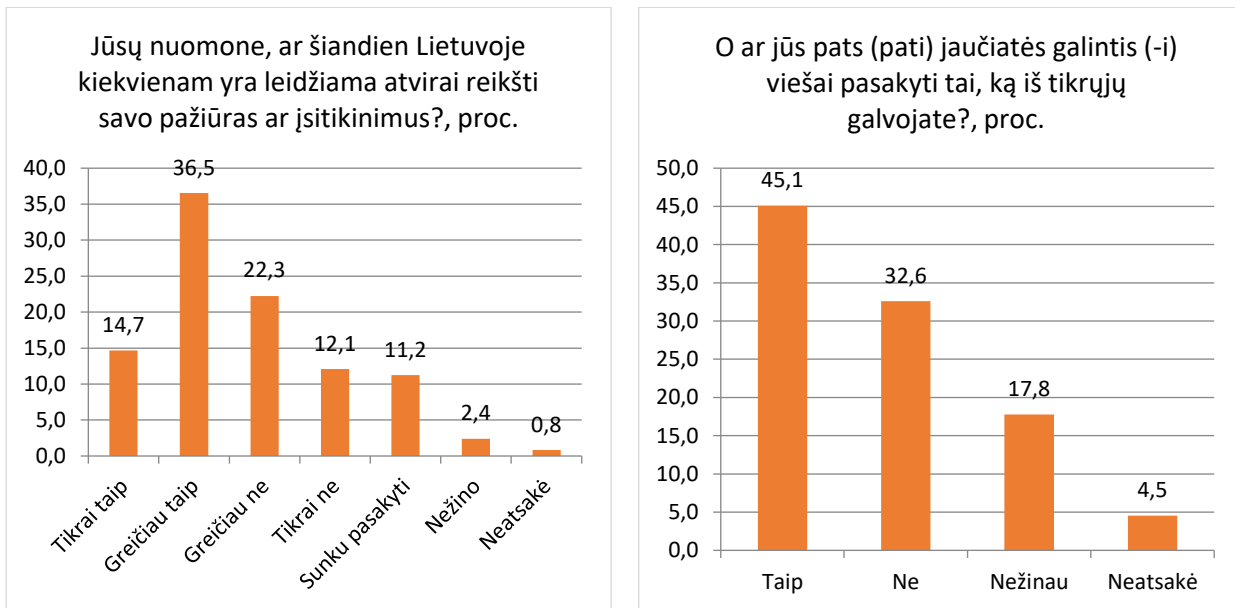

3.2. VISUOMENĖS SUTELKTUMAS: POŽIŪRIS Į VIEŠĄ NUOMONĖS REIŠKIMĄ IR VISUOMENĖS SUSIPRIEŠINIMĄ

Visuomenės pilietiniam parengtumui svarbus ir piliečių sutelktumas, tai yra, kiek vieninga ir gebanti kartu veikti yra visuomenė. 2024 m. PGI tyrime šią dimensiją pamėginta užčiuopti apklausoje uždavus klausimus apie viešą nuomonės reiškimą ir pastebimą visuomenės susipriešinimą.

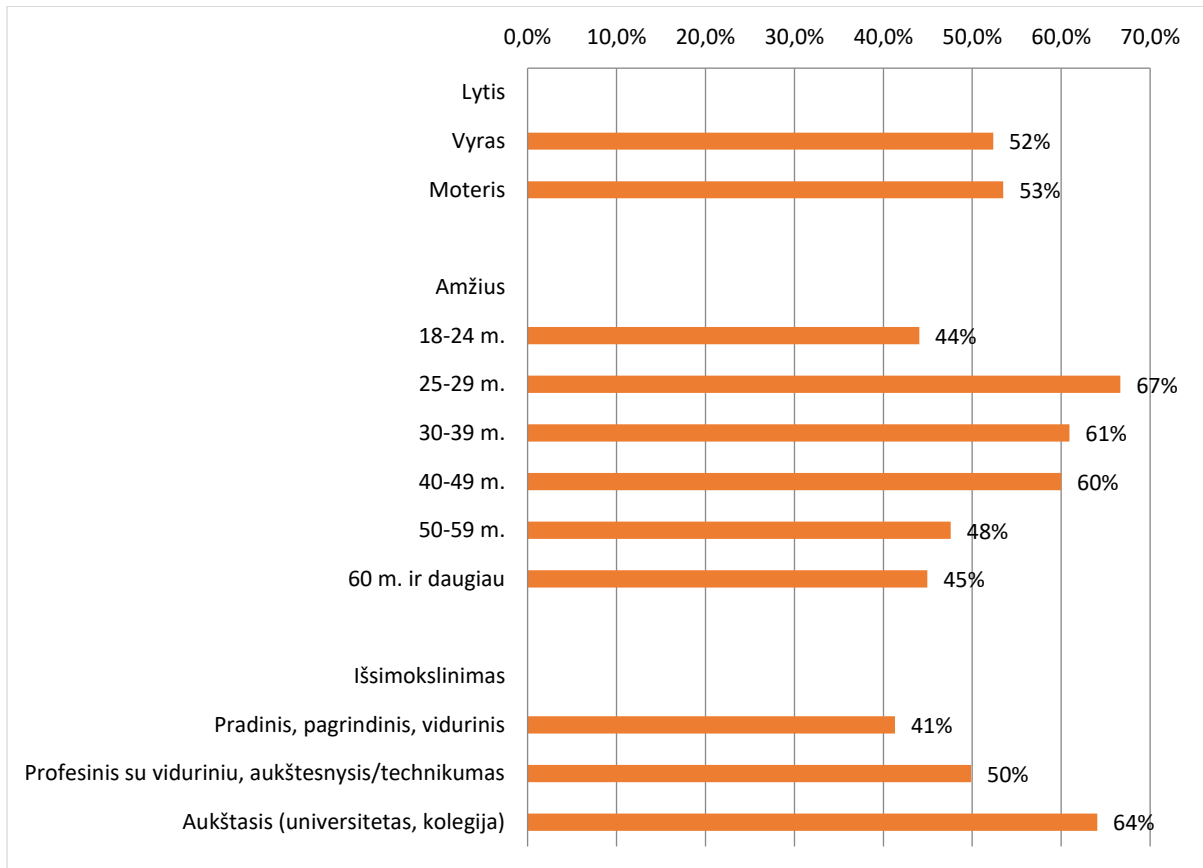
Tyrime respondentų buvo klausta: „Jūsų nuomone, ar šiandien Lietuvoje kiekvienam yra leidžiama atvirai reikšti savo pažiūras ar įsitikinimus?“ ir „O ar jūs pats (pati) jaučiatės galintis (-i) viešai pasakyti tai, ką iš tikrųjų galvojate?“ (žiūrėti 3.8 paveikslus). Pusė Lietuvos gyventojų (51 proc.) mano, kad Lietuvoje kiekvienam leidžiama atvirai reikšti savo nuomonę. Trečdalis (34 proc.) turi priešingą nuomonę („greičiau ne“ ar „tikrai ne“). Tokia pat dalis apklaustųjų (33 proc.) teigė, kad, jie patys asmeniškai jaučiasi negalintys viešai pasakyti, ką iš tikrųjų galvoja. Tarp abiejų rodiklių yra labai stiprus ryšys ($\rho = 0,776$, $p = 000$), tai reiškia, kad absoliuti dauguma gyventojų (87 proc.), kuriems būdingas požiūris, kad Lietuvoje ne kiekvienas gali atvirai reikšti savo pažiūras ir įsitikinimus, taip pat patys nesijaučia galintys pasakyti, ką iš tikrųjų galvoja.

3.8 pav. Lietuvos gyventojų požiūris į galimybę Lietuvoje reikšti savo pažiūras ir įsitikinimus, proc.

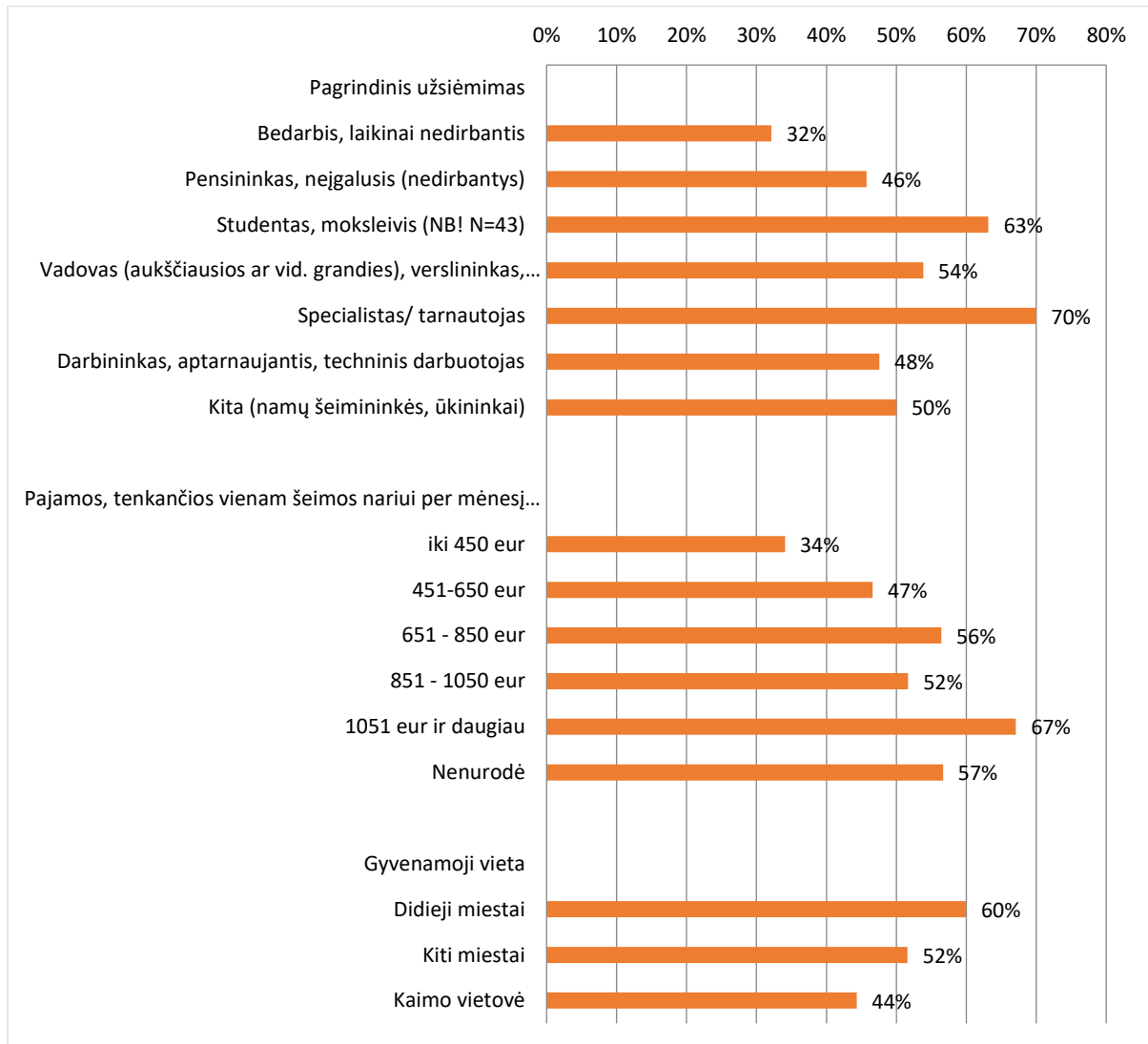

Požiūriui į nuomonės reiškimą turi įtaką amžius, išsimokslinimas, užimtumo statusas ir gyvenamoji vieta (žiūrėti 3.9 ir 3.10 paveikslus). Aukštąjį išsimokslinimą turintys, vadovai, specialistai ir tarnautojai, aukščiausias pajamas gaunantys ir gyvenantys didmiesčiuose dažniau įsitikinę, kad šiandien Lietuvoje kiekvienam leidžiama atvirai reikšti savo nuomonę. Jauniausi, 18-24 metų amžiaus gyventojai, ir 65 bei vyresni gyventojai, bedarbiai ir pensininkai, mažų pajamų ir kaimo vietovėse gyvenantys yra skeptiškiausi dėl tokios galimybės.

3.9 pav. Į klausimą „Jūsų nuomone, ar šiandien Lietuvoje kiekvienam yra leidžiama atvirai reikšti savo pažiūras ar įsitikinimus?“ atsakiusiųjų „Tikrai taip“ arba „Greičiau taip“ pasiskirstymas pagal lytį, amžių ir išsimokslinimą

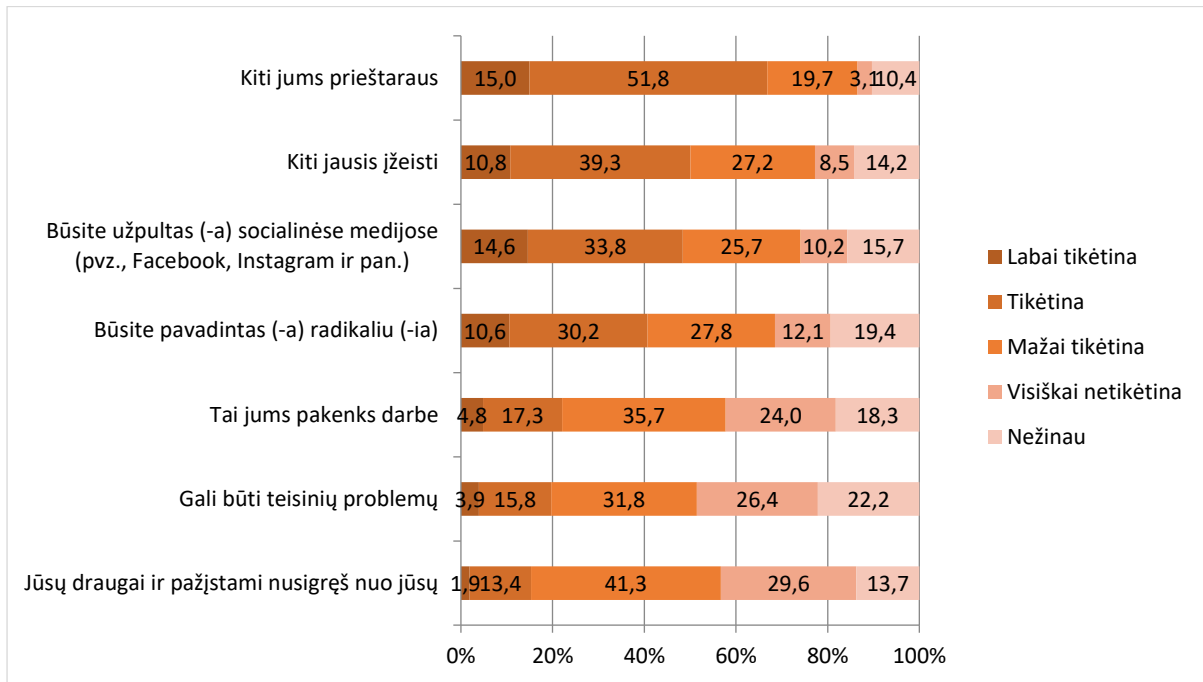

3.10 pav. Į klausimą „Jūsų nuomone, ar šiandien Lietuvoje kiekvienam yra leidžiama atvirai reikšti savo pažiūras ar įsitikinimus?“ atsakiusiųjų „Tikrai taip“ arba „Greičiau taip“ pasiskirstymas pagal užimtumą, pajamas ir gyvenamąją vietą

Paklausti, kokios yra tikėtinos pasekmės, jeigu pasakytų, ką galvoja, dažniausiai apklaustieji įvardijo, kad susidurtų su prieštaravimu (67 proc.), pusė (50 proc.) mano, kad atviru savo nuomonės pasakymu gali įžeisti kitus (žiūrėti 3.11 paveikslą). Visgi, dauguma respondentų (70 proc.) tiki, kad nepraras artimų ryšių dėl to, kad pasakys savo nuomonę. Atkreiptinas dėmesys, kad socialines medijas gyventojai vertina kaip svarbų veiksnį neigiamos atviro nuomonės reiškinio pasekmėms patirti: 5 iš 10 Lietuvos gyventojų galvoja, kad atvirai išsakyti savo nuomonę gali būti užsipulti socialinėse medijose. Rečiau kaip tikėtiną respondentai vertino pasekmę, kad išsakyti nuomonę jie būtų pavadinti radikalais – tikėtina ji atrodo 41 proc. apklaustųjų. Rizikas, kad atviras nuomonės reiškinys gali pakenkti darbe ar sąlygoti teises problemas, įžvelgia 2 iš 10 Lietuvos gyventojų.

3.11 pav. Lietuvos gyventojų požiūris į galimas atviro savo nuomonės išsakymo pasekmes

Lietuvos gyventojų požiūris į viešą nuomonės reiškimą yra susijęs su jų didžiavimusi Lietuva bei nuostatomis dėl savanorystės Lietuvoje kilus krizei, krašto gynybos (žiūrėti 3.1 lentelę). Apklaustieji, kurie mano, kad Lietuvoje kiekvienas gali atvirai reikšti savo nuomonę ir patys jaučiasi galintys pasakyti, ką galvoja, du kartus dažniau labai didžiuojasi būdami Lietuvos piliečiais, teigia, kad savanoriautų krizinėse situacijose ir būtų pasirengę ginti šalį nei respondentai, kurie mano, kad ne kiekvienas Lietuvoje atvirai gali reikšti savo nuomonę ir patys nesijaučia galintys savo nuomonę viešai pasakyti.

3.1 lentelė. Didžiavimasis buvimu Lietuvos piliečiu, pasirengimas savanoriauti krizinėse situacijose ir pasirengimas ginti šalį pagal Lietuvos gyventojų požiūrį į nuomonės reiškimą, proc.

	Ar šiandien Lietuvoje kiekvienam yra leidžiama atvirai reikšti savo pažiūras ar įsitikinimus?		O ar jūs pats (pati) jaučiatės galintis (-i) viešai pasakyti tai, ką iš tikrųjų galvojate	
	Taip/ greičiau taip	Ne/ greičiau ne	Taip	Ne
Sakykite, o ar jūs didžiuojatės, kad esate Lietuvos pilietis/-ė?				
Labai didžiuojusi	44,7	25,2	46,3	23,7
Greičiau didžiuojusi	49,2	41,6	45,6	44,4
Greičiau nesididžiuoju	4,9	23,3	6,5	22,0
Visiškai nesididžiuoju	1,2	9,8	1,6	9,8

Jei Lietuvoje ateityje kiltų sveikatos, staigiai išaugusių migrantų srautų, gamtos stichijos, karinių veiksmų ar pan. nulemta krizė, ar jūs prisidėtumėte kaip savanoris(-ė) prisidėti prie krizės suvaldymui skirtų veiklų?				
Tikrai taip	13,1	4,1	13,1	5,2
Greičiau taip	53,0	34,4	53,1	33,0
Greičiau ne	11,4	24,2	10,9	24,2
Tikrai ne	8,8	23,0	8,9	23,5
Nežino	11,9	13,4	12,0	12,8
O jei Lietuvą užpultų kita šalis, ar jūs gintumėte Lietuvą ginklu, gintumėte kitais būdais, laikytumėtės nuošalyje ar pasitrauktumėte iš Lietuvos?				
Ginčiau ginklu	16,8	8,1	17,8	6,7
Ginčiau kitais būdais	51,9	26,2	48,2	30,4
Laikyčiausi nuošalyje	11,7	35,5	12,2	36,5
Pasitraukčiau iš Lietuvos	10,0	15,4	12,9	12,0
Nežinau	9,6	13,1	8,7	13,5

Lietuvos gyventojų požiūris į viešą nuomonės reiškimą taip pat yra susijęs su visais pilietinės galios dėmenimis (žiūrėti 3.2 lentelę). Bendras PGI indekso balas abejojantiems dėl galimybės viešai ir atvirai pasakyti, ką galvoja, yra žemesnis 14 balų. Ypač didelis skirtumas yra pagal piliečių įtakos vertinimą (23 balai).

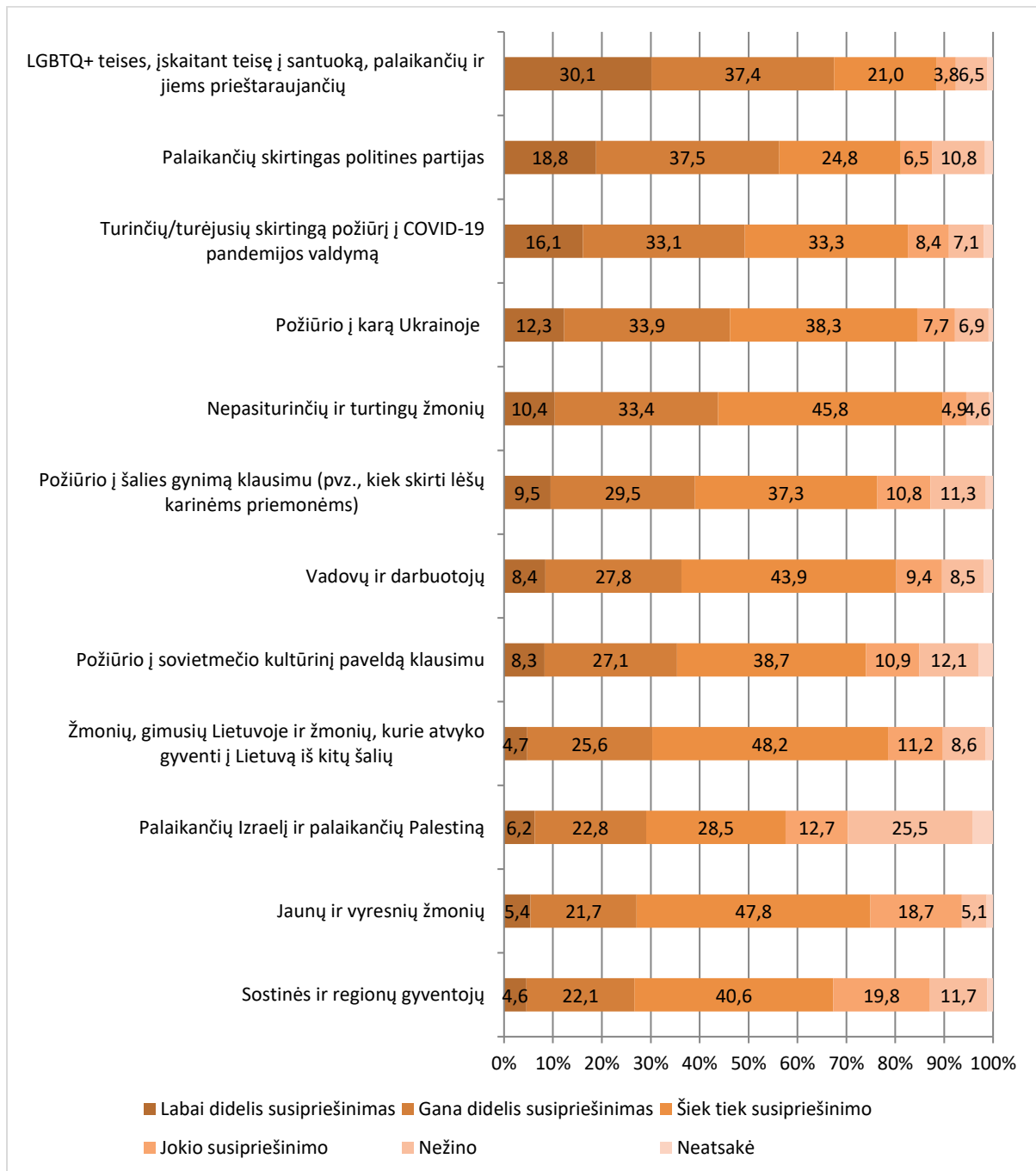
3.2 lentelė. Pilietinės galios ir jo sudedamieji indeksai pagal Lietuvos gyventojų požiūrį į nuomonės reiškimą

	PGI	Aktyvumo indeksas	Potencialo indeksas	Įtakos indeksas	Rizikų indeksas
Ar šiandien Lietuvoje kiekvienam yra leidžiama atvirai reikšti savo pažiūras ar įsitikinimus?					
Taip/ greičiau taip	43,5	42,1	37,4	61,7	33,0
Ne/ greičiau ne	29,5	28,9	25,3	38,6	25,2
O ar jūs pats (pati) jaučiatės galintis (-i) viešai pasakyti tai, ką iš tikrųjų galvojate?					
Taip	44,2	42,1	38,7	61,9	34,1
Ne	29,3	28,5	24,8	38,0	25,9

2024 metų PGI apklausoje respondentų taip pat buvo klausiama, ar jie pastebi visuomenės susipriešinimą pagal keletą išvardintų skirčių (žiūrėti 3.12 paveikslą). Dažniausiai (68 proc. apklaustųjų) susipriešinimą gyventojai mato tarp LGBTQ+ teises, įskaitant teisę į santuoką, palaikančių ir jiems

prieštaraujančių, antroje vietoje – tarp skirtingų politinių partijų rėmėjų (56 proc.), trečioje – tarp turinčių/turėjusių skirtingą požiūrį į COVID-19 pandemijos valdymą (49 proc.). Jokio visuomenės susipriešinimo nepastebi tik 13 proc. respondentų. Išskyrus gyvenamąją vietą, kitos demografinės charakteristikos (lytis, amžius, išsimokslinimas) neturi įtakos gyventojų nuostatomis visuomenės susipriešinimo klausimais. Pagal gyvenamąją vietą daugiau įtampų visuomenėje pastebi Vilniaus gyventojai (apskaičiuota jų matomo susipriešinimo indekso vidutinė reikšmė 3,5 iš 6 galimų), mažiau - kitų miestų ir kaimiškų vietovių gyventojai (indekso reikšmės 2,7 ir 2,9).

3.12 pav. Lietuvos gyventojų nuomonė apie visuomenės susipriešinimą pagal išvardintas sritis, proc.

Pastebėtina, kad požiūris į visuomenės susipriešinimą koreliuoja su gyventojų nuomone, ar šiandien Lietuvoje kiekvienam yra leidžiama atvirai reikšti savo pažiūras ar įsitikinimus. Tų, kurie galvoja, kad kiekvienam yra leidžiama – matomo susipriešinimo indekso vidurkis yra 4,6, o tų kurie mano, kad neleidžiama – 5,4. Taip pat daugiau visuomenėje susipriešinimo mato tie, kurie mano, jog jie patys nesijaučia galintys viešai pasakyti tai, ką iš tikrųjų galvoja. Jų matomo susipriešinimo indekso vidurkis - 5,4, palyginus su 4,6 vidurkių tų respondentų, kurie jaučiasi galintys viešai pasakyti tai, ką iš tikrųjų galvoja.

Taip pat požiūris į visuomenės susipriešinimą, nors ir ne taip stipriai kaip požiūris į atvirą, viešą nuomonės reiškimą, yra susijęs su didžiavimusi buvimu Lietuvos piliečiu, pasirengimu savanoriauti krizės situacijoje ar pasirengimu ginti šalį (žiūrėti 3.3 lentelę).

3.3 lentelė. Matomo susipriešinimo indekso (nuo 0 iki 6) vidurkiai pagal didžiavimąsi Lietuva, pasirengimą savanoriauti krizės situacijoje ir pasirengimą ginti šalį

Sakykite, o ar jūs didžiuojatės, kad esate Lietuvos pilietis/-ė?	
Labai didžiuojusi	4,53
Greičiau didžiuojusi	4,88
Greičiau nesididžiuoju	5,26
Visiškai nesididžiuoju	5,59
O jei Lietuvą užpultų kita šalis, ar jūs gintumėte Lietuvą ginklu, gintumėte kitais būdais, laikytumėtės nuošalyje ar pasitrauktumėte iš Lietuvos?	
Tikrai taip	4,88
Greičiau taip	4,71
Greičiau ne	5,24
Tikrai ne	5,69
Nežino	4,30
O jei Lietuvą užpultų kita šalis, ar jūs gintumėte Lietuvą ginklu, gintumėte kitais būdais, laikytumėtės nuošalyje ar pasitrauktumėte iš Lietuvos?	
Ginčiau ginklu	4,47
Ginčiau kitais būdais	4,88
Laikyčiausi nuošalyje	5,76
Pasitraukčiau iš Lietuvos	4,85
Nežinau	3,61

Vertinant kaip susijęs Lietuvos gyventojų požiūris į visuomenės susipriešinimą ir pilietinė jų galia, galima pastebėti, kad šis požiūris veikia tik vieną pilietinės galios dėmenį – pilietinės veiklos rizikų suvokimą. Respondentai, kurie teigė pastebintys daugiau susipriešinimo, dažniau minėjo įvairias pilietinio veikimo rizikas kaip labiau tikėtinas.

APIBENDRINIMAS

Apskaičiuotas 2024 m. Pilietinės galios indeksas (PGI) rodo, jog pernai Lietuvos visuomenės pilietinė galia reikšmingiau nekito: vidutinė indekso reikšmė 2024 m. siekia 36,8 balus iš 100 galimų (2023 m. buvo lygi 36,7 balo). Visgi matomi nedideli pokyčiai kai kuriose indekso sudedamosiose dimensijose.

Žvelgiant į pilietinės veiklos rizikų vertinimą, matyti, jog 2024-aisiais, lyginant su ankstesniais metais, gyventojai mažiau buvo linkę sieti pilietines veiklas su įvairiomis rizikomis. Pavyzdžiui, 10 procentinių punktų proc. mažiau respondentų manė, jog pilietiškai veikiantis žmogus gali būti palaikytas keistuoliu (tikėtina tai atrodė 46 proc. respondentų), 5-6 procentinių punktų proc. mažiau buvo siejančiųjų pilietinę veiklą su grasinimais susidoroti, darbo praradimu ar aplinkinių įtarimais veikimu dėl savanaudiškų paskatų (tikėtinos tokios rizikos 2024-aisiais atrodė atitinkamai 37 proc., 34 proc. ir 52 proc. apklaustųjų), 4 procentiniais punktais proc. mažiau buvo linkusiųjų tikėti, jog pilietiškai veikiantis žmogus gali būti viešai užsipuolamas (44 proc.).

Iš kitos pusės, 2024 m. kiek keitėsi ir pilietinio aktyvumo pobūdis. Pirmiausia, mažėjo Lietuvos gyventojų įsitraukimas į veiklas, itin išpopuliarėjusias su plataus masto Rusijos karo Ukrainoje pradžia ar COVID-19 pandemija: lyginant su 2023-iasiais, po 8 proc. entinius punktus susitraukė politinio vartojimo veiklos – pirkimas ar boikotavimas dėl moralinių ar politinių motyvų, 7 proc. entiniais punktais – aukojimas labdarai. Antra, „rinkimų metai“ (2024 –aisiais vykę tiek Prezidento, tiek Europos parlamento ir Seimo rinkimai), šiek tiek koregavo politinio dalyvavimo formas: mažėjo dalyvavimas protesto politikoje (3 procentiniais punktais. traukėsi dalyvavimas demonstracijose, mitinguose, 2 proc. entiniais punktais – streikuose), išaugo kreipimaisi į politikus ir diskusijos apie politiką artimojoje aplinkoje. Populiariausiomis veiklomis išliko aukojimas labdarai (45 proc. įsitraukusiųjų), dalyvavimas aplinkos tvarkymo talkose (32 proc.) bei dalyvavimas vietos bendruomenės veikloje (23 proc.). 65 proc. nurodė diskutavę apie politiką su draugais, giminaičiais, bendradarbiais ar kaimynais. Greta pastebėtina, kad bendras domėjimasis viešaisiais reikalais 2024 m. smarkiai nekito.

Šalia kiek sumažėjusio realaus pilietinio aktyvumo, mažėjo ir potencialus pilietinis aktyvumas – tai yra, nusiteikimas veikti, jei visuomenėje kiltų tam tikros problemos. Nors dar viena sudedamoji PGI dalis – pilietinės įtakos indeksas – smarkiai nekito, tačiau galima pastebėti, kad rinkimų metais gyventojai buvo linkę prasčiau vertinti daugumos valdžios institucijų ir biurokratijos įtaką: mažėjo tiek Seimo nariams, tiek seniūnams ir merams, tiek ir valstybės tarnautojams respondentų priskiriama galia paveikti svarbius visuomenei sprendimus (0,3-1,0 balo pokyčiai 10-balėje skalėje). Panašios priskiriamos įtakos mažėjimo tendencijos pastebimos ir verslininkų bei žiniasklaidos atvejais (0,3-0,5 balo iš 10-ties). Tarp į tyrimą įtrauktų valstybės institucijų, ženklensnio gyventojų priskiriamos įtakos mažėjimo išvengė tik Prezidentūra ir savivaldybių tarybos.

Specialus dėmesys 2024 m. Pilietinės galios indekso tyrime buvo skirtas **pilietinio parengtumo** analizei, pastarąjį laikant itin svarbia visuotinės gynybos principo sudėtine dalimi. 2023 m. PGI tyrime apžvelgus asmeninį gyventojų pasirengimą ekstremalioms situacijoms, 2024 m. tyrime dėmesys buvo sutelktas ties kitomis pilietinio parengtumo dimensijomis – gyventojų nusiteikimu savanoriauti valdant krizes, jų bendra savanorystės patirtimi, įsitinklinimu į organizacijas, bei visuomenės sutelktumu.

Tyrimas parodė, kad maždaug kas dešimtas (9 proc.) Lietuvos gyventojas teigia, kad **tikrai** prisidėtų kaip **savanoris prie krizės (epidemijos, gamtos stichijos, karo) suvaldymo veiksmų**. Dar 44 proc. teigia, kad greičiau taip, nei ne. Dauguma ketinančių savanoriauti labiausiai linkytų tai daryti

individualiai (34 proc.) arba su šeima, draugais, kaimynais (33 proc.). Tik maždaug kas dešimtas (11 proc.) prisidėtų prie nevyriausybinių organizacijų veiklos, panašiai tiek pat – prie valstybinių institucijų (8 proc.) arba darbovietės organizuojamos veiklos (10 proc.). Iš tokio rezultato panašu, kad dabartinėje situacijoje didžioji dauguma potencialių savanorių nežino institucinių veiklos kelių.

Ankstesnė savanoriavimo krizinėse situacijose (COVID-19 pandemija, migrantų krizė) patirtis daro labai stiprią įtaką ateities ketinimams. Tokios ankstesnės savanorystės būtent krizinėse situacijose patirties turintys teigia 19 proc. apklaustųjų. Tiesa, ilgesnį nei mėnesio laiką savanoriavo tik 2 proc. apklaustųjų, dar 12 proc. tai darė retkarčiais. Tačiau daugiau nei 8 iš 10 tų, kurie prisidėjo prie ankstesnių krizių valdymo ilgą laiką arba retkarčiais, ketintų prisidėti ir ateityje. Tokia pati koreliacija yra stebima ir su ketinimu prisidėti prie šalies gynybos karo atveju. 87 proc. tų, kurie yra nusiteikę šalį ginti ginklu, teigia, kad prisidėtų prie savanoriškų veiklų krizei suvaldyti. Tarp ketinančių ginti šalį kitais būdais, ketinimą savanoriškai prisidėti prie krizės valdymo veiklų išreiškė 76 proc.

Analizuojant bendrą pilietinę galią, stebimas akivaizdžiai aukštesnis pilietinės galios indeksas tų respondentų, kurie prisidėtų prie savanoriškos veiklos krizės atveju. Jis siekia 48,9 balus grupėje, kuri teigia tikrai prisidėsianti prie savanoriškų veiklų krizės atveju, ir 42,6 balus tarp tų, kurie greičiausiai tai darytų. Palyginimui, tų, kurie tikrai neprisidėtų prie savanoriškos veiklos, pilietinės galios indekso dydis yra 22,4 balai. Potencialiu savanorišku aktyvumu krizės atveju aiškiai išsiskiria kai kurios demografinės grupės: darbingo vidutinio amžiaus (30 – 50 m.), aukštesnių pajamų, aukštesnio išsimokslinimo gyventojai, tarnautojai, specialistai ar vadovai žymiai dažniau imtųsi savanoriškos veiklos.

Didžioji dauguma tų, kurie ketintų prisidėti prie savanoriškų veiklų krizės atveju, teigia, kad galėtų rūpintis humanitarine (maisto, vandens tiekimas) pagalba (84 proc. prisidėtų ar galbūt prisidėtų), gyventojų informavimu (78 proc.), priemonių gamyba (69 proc.). Mažiausiai būtų prisidedančių prie tarptautinės pagalbos organizavimo (27 proc.), psichologinės (34 proc.) ar medicininės (36 proc.) pagalbos teikimo ar organizavimo.

Tyrimas taip pat atskleidė, kad **dalyvaujantys savanoriškoje veikloje įprastomis sąlygomis** ketina dalyvauti ir krizės atveju. Tad detaliau gilinantį į platesnę savanoriškos veiklos patirtį, matyti, kad 14 proc. apklaustųjų teigia dalyvavę kokioje nors savanoriškoje veikloje per paskutinius 12 mėnesių, 15 proc. teigia, kad yra dalyvavę savanoriškoje veikloje kada nors anksčiau. Dar 20 proc. sako, kad nors ir nėra savanoriavę, norėtų tai daryti. Taigi, beveik pusė apklaustųjų arba jau yra savanoriavę, arba norėtų tai padaryti ateityje.

Iš tų, kurie yra kada nors savanoriavę, tik kas dešimtas (9 proc.) tai daro reguliariai (bent kartą per savaitę). Penktadalis (20 proc.) savanoriauja arba savanoriavo kartą per mėnesį, likusieji – dar rečiau, o 35 proc. tai daro tik renginių, progų, akcijų metu. Beveik po ketvirtadalį (23 proc.) apklaustųjų savanorystei skiria arba iki 2 val. per mėnesį, arba 3-5 valandas per mėnesį (tiesa, net 30 proc. negalėjo tiksliai įvardinti skiriamo laiko). Lyginant su 2021 m., dalyvavimas savanoriškoje veikloje ir noras dalyvauti išaugo (po 5 proc.), taip pat padaugėjo rečiau, bet reguliariai dalyvaujančiųjų.

Beveik pusė (49 proc.) savanoriavusių žmonių teigė, kad padėjo Ukrainai arba ukrainiečiams. Taip pat daug apklaustųjų teigė, kad prisidėjo organizuojant kultūros, meno renginius (42 proc.), prisidėjo organizuojant vietos bendruomenės veiklą (35 proc.), padėjo vyresniems žmonėms (32 proc.), rinko labdarą (31 proc.), padėjo žmonėms su negalia (29 proc.), jaunimui, vaikams (29 proc.). Tarp tirtųjų variantų, mažiausiai savanorių pritraukė psichologinė, socialinė pagalba (4 proc.), pagalba kitų pažeidžiamų grupių atstovams (8 proc.) bei pagalba teikiant profesines konsultacijas (9 proc.).

Nedalyvavusieji savanoriškoje veikloje respondentai, klausiami, dėl kokių priežasčių jie nedalyvauja, dažniausiai nurodė laiko trūkumą (55 proc.). Taip pat daugelis teigė, kad jų niekas nepakvietė, nepasiūlė (39 proc.), daug apklaustųjų kaip nedalyvavimo priežastį nurodė amžių ir sveikatą (30 proc.), taip pat informacijos apie savanoriškas veiklas trūkumą (29 proc.). Teigiančių, kad savanorystė yra tuščias laiko švaistymas yra 19 proc., tiek pat teigė, kad jų gyvenamojoje vietovėje nėra galimybių tokiai veiklai. Taigi savanorystei plėsti yra potencialo, ypač didelis potencialas vyresnių nei 60 m. amžiaus grupėje.

Pilietinės galios indekso 2024 m. tyrimas tai pat parodė visuomenės **organizacinį įsitinklinimą**. Apklausos rezultatai parodė, kad 51 proc. gyventojų per paskutinius 12 mėn. yra kaip nariai arba kaip savanoriai įsitraukę į įvairių organizacijų veiklas: daugiausia jų, 22 proc., priklausė vienai organizacijai ar dalyvavo jos veikloje, 12 proc. – dviems, 8 proc. – trimis, 9 proc. – keturioms ir daugiau. Per paskutinius metus jokioms organizacijoms nepriklausę ir jų veiklose nedalyvavę teigė 49 proc. respondentų. Daugiausia apklaustųjų nurodė kaip nariai ar savanoriai įsitraukę į labdaringa veikla užsiimančių organizacijų veiklą (21 proc.), 17 proc. nurodė priklausantys ir/ar dalyvaujantys daugiabučių, sodininkų, gyvenamųjų namų bendrijose, mokyklos tėvų komitetuose ir pan., 16 proc. – vietos bendruomenės organizacijose, 15 proc. - laisvalaikio, pomėgių, sporto organizacijose, 10 proc. – organizacijose, padedančiose ar vienijančiose tam tikrą žmonių grupę. Nors tiesioginis palyginimas apsunkintas dėl koreguotos klausimo formuluotės, galia numanyti, organizacinės narystės tankis 2024 m. išlieka labai panašus lyginant su 2020 m. (ir kartu aukštesnis nei 2016 m. stebėtasis).

Apjungiant organizacinio įsitinklinimo duomenis su pasiryžimu savanoriauti krizės sąlygomis, matyti labai aiškų tiesioginį ryšį - kuo labiau asmuo įsitinklinęs į organizacijas (yra vienos ar kelių narys, savanoris), tuo didesnis jo pasiryžimas prisidėti valdant kilusią krizę: jog savanoriautų tokiose veiklose, teigia 36 proc. jokioms organizacijoms nepriklausančiųjų, 55 proc. priklausančių vienai organizacijai, 70 proc. priklausančių dviems ir 81 proc. priklausančių trimis ir daugiau. Įsitinklinusieji pasižymi ir didesniu užtikrintumu: labiausiai įsitraukusiųjų grupėje (dalyvaujančių trijose ir daugiau organizacijų) nežinančiųjų, ar jungtųsi prie veiklų valdant krizes, yra 6 proc., o tarp jokiose organizacijose nedalyvaujančiųjų – 19 proc.; panašiai ir su didelį užtikrintumą indikuojančiu „tikrai taip, prisidėčiau“ – tarp dalyvaujančiųjų trijose ir daugiau organizacijų tokį atsakymą renkasi 15 proc., o tarp niekur neįsitinklinusiųjų – triskart mažiau, 5 proc.

Detaliau patyrinėjant **nevyriausybinių organizacijų (NVO) įvaizdį** visuomenėje, apklausos rezultatai parodė, jog vis dar nemaža Lietuvos gyventojų dalis neturi aiškios nuomonės apie nevyriausybines organizacijas: klausiant, ar jomis pasitiki, 54 proc. rinkosi neutralų „nei taip, nei ne“ atsakymą. Tarp turinčiųjų nuomonę – 3 proc. „visiškai pasitiki“ ir dar 30 proc. „pasitiki“. 2 proc. nurodė „visiškai nepasitikintys“, dar 11 proc. – „nepasitikintys“. Lyginant su kitomis institucijomis, pasitikėjimo nevyriausybinių organizacijomis lygis labai panašus į pasitikėjimo savivalda, ir aukštesnis už pasitikėjimo žiniasklaida, verslu ar nacionalinėmis politinėmis institucijomis.

Dauguma, t.y., 64-68 proc. respondentų, nevyriausybines organizacijas mato kaip vykdančias visuomenei naudingą veiklą, vienijančią iš idėjos veikiančius žmones, atstovaujančias visuomenės interesams. Triskart mažesnė dalis - 18-21 proc. respondentų – turi labiau neigiamą požiūrį į NVO – vertina jas kaip įkurtas pinigams įsisavinti, neturinčias autoriteto visuomenėje ir neskaidriai naudojančias lėšas. 20 proc. apklaustųjų NVO laiko pasyviomis.

Dauguma gyventojų nurodo, jog apie NVO žino „šiek tiek“ (39 proc.), arba „labai mažai“ (34 proc.), dar 13 proc. pažymi, kad visiškai nieko nežino apie NVO. Savo žinių lygį pozityviau vertina 13 proc., tačiau

tik 2 proc. iš jų savo žinių apie NVO lygį įvertina kaip „labai gerą“. Atvirame klausime pasiteiravus, apie kokią organizaciją pirmiausia pagalvoja, kai išgirsta pavadinimą „nevyriausybinė organizacija“, išryškėjo, jog ryškiausiais NVO pavyzdžiais 2024 m. pabaigoje Lietuvos gyventojai laikė dideles labdaringa veikla (ir ne tik) užsiimančias organizacijas, tokias kaip *Caritas* (14 proc.), *Blue Yellow* (8 proc.), *Raudonasis kryžius* (8 proc.) ar *Maisto bankas* (7 proc.).

Detaliau pasiteiravus apie santykį su NVO, dauguma nurodo NVO ar per NVO aukoję (30 proc. – pinigų, 33 proc. – daiktų), skyrę 1,2 savo pajamų procento (26 proc.). 11 proc. pažymi dalyvavę nevyriausybinių organizacijų renginiuose, mitinguose, demonstracijose, protesto akcijose. Savanoriavę NVO nurodo 14 proc., esantys (ar buvę) NVO nariai ar darbuotojai – 8 proc.

Kalbant apie **visuomenės sutelktumą**, patys Lietuvos gyventojai **daugiausia susipriešinimo mato** tarp LGBTQ+ teises, įskaitant teisę į santuoką, palaikančių ir jiems prieštaraujančių (68 proc.), antroje vietoje – tarp skirtingų politinių partijų rėmėjų (56 proc.), trečioje – tarp turinčių/turėjusių skirtingą požiūrį į COVID-19 pandemijos valdymą (49 proc.). Jokio visuomenės susipriešinimo pagal įvairias galimas skartis nepastebi tik 13 proc. respondentų. Gyventojų pastebimas visuomenės susipriešinimas yra susijęs su jų požiūriu, kiek atvirai jie gali reikšti savo įsitikinimus ir pažiūras, taip pat jų pasirengimu savanoriauti krizės situacijoje ar pasirengimu ginti šalį.

Tyrimas taip pat parodė, kad pusė Lietuvos gyventojų (51 proc.) mano, kad Lietuvoje kiekvienam **leidžiama atvirai reikšti savo nuomonę ir įsitikinimus**. Trečdalis (34 proc.) turi priešingą nuomonę. Dažniausiai įvardinama viešo savo nuomonės išsakymo pasekmė – prieštaravimų sulaukimas (67 proc.). Dauguma (7 iš 10 gyventojų) yra užtikrinti, kad dėl savo pažiūrų neprarastų jiems artimų ryšių. Kita vertus, 5 iš 10 respondentų laiko tikėtina, kad jų nuomonė gali įžeisti kitus, tokia pat dalis mano, kad, atvirai išsakyti savo nuomonę, jie gali būti užsipulti socialinėse medijose. Lietuvos gyventojų požiūris į viešą nuomonės reiškimą yra susijęs su jų didžiavimusi Lietuva, nuostatomis dėl savanorystės Lietuvą ištikus krizei, krašto gynybos bei visais pilietinės galios dėmenimis. Labiau pasitikintys ir tikintys galimybe atvirai viešai reikšti savo įsitikinimus dažniau didžiuojasi Lietuva, teigia, kad imtųsi savanoriauti Lietuvą ištikus krizei, ar gintų šalį. Jie taip pat turi daugiau pilietinės galios.

SUMMARY

The 2024 Civic Empowerment Index shows that Lithuanian society's civic power did not change significantly compared to the previous year: in 2024, the average index score reached 36.8 out of a possible 100 points (compared to 36.7 in 2023). Still, some minor changes are visible across specific dimensions of the index.

Looking at the perceived risks of civic activity, the 2024 data indicate that, compared to previous years, citizens were less inclined to associate civic engagement with various risks. For example, 10 percentage points fewer respondents believed that an active citizen might be considered eccentric (46% in 2024). Similarly, 5–6 percentage points fewer associated civic engagement with threats of retaliation, the risk of losing a job, or suspicion of acting out of self-interest (these risks were considered likely by 37%, 34%, and 52% of respondents, respectively, in 2024). In addition, 4 percentage points fewer respondents believed that an active citizen might be publicly attacked (44%).

On the other hand, the nature of civic activity in 2024 also changed to some extent. First, participation decreased in activities that had become particularly popular with the onset of Russia's large-scale war in Ukraine or the COVID-19 pandemic. Compared to 2023, engagement in political consumerism (buying or boycotting for moral or political reasons) declined by 8 percentage points, and charitable donations fell by 7 points. Second, the "election year" (with presidential, European Parliament, and parliamentary elections held in 2024) slightly reshaped political participation: participation in protest politics decreased (attendance at demonstrations and rallies dropped by 3 percentage points, and participation in strikes by 2 points), while contacting politicians and discussing politics within close social circles increased.

The most popular activities remained charitable donations (45%), participation in community clean-up campaigns (32%), and involvement in local community activities (23%). Moreover, 65% of respondents reported discussing politics with friends, relatives, colleagues, or neighbors. It is also worth noting that general interest in public affairs remained relatively stable in 2024.

Alongside the slight decline in actual civic activity, potential civic activity – that is, willingness to act if certain problems emerged in society – also decreased. Another component of the Civic Empowerment Index, the Civic Influence Index, did not change significantly overall; however, in the election year citizens tended to evaluate the influence of most government institutions and bureaucracy more negatively. Respondents attributed less power to members of parliament, local elders and mayors, and state officials to affect important societal decisions (with decreases of 0.3 to 1.0 points on a 10-point scale). Similar downward trends were also observed in the perceived influence of business actors and the media (drops of 0.3–0.5 points out of 10). Among the state institutions included in the study, only the Office of the President and municipal councils managed to avoid a noticeable decline in attributed influence.

In the 2024 Civic Empowerment Index research, special attention was devoted to the analysis of **civic preparedness**, which is regarded as a crucial component of the principle of total defense. While the 2023 Civic Empowerment Index examined citizens' personal preparedness for emergencies, the 2024 study focused on other dimensions of civic preparedness – citizens' willingness to volunteer in crisis management (including their overall volunteering experience and engagement in organizations), and social cohesion.

The study revealed that approximately one in ten (9%) Lithuanian residents stated they would **definitely contribute as volunteers in managing a crisis** (epidemic, natural disaster, or war). A further 44% indicated that they would be more likely than not to do so. Among those willing to volunteer, most preferred to act individually (34%) or together with family, friends, or neighbors (33%). Only about one in ten (11%) expressed readiness to contribute through non-governmental organizations, and similar proportions indicated willingness to join activities organized by state institutions (8%) or by their workplace (10%). These findings suggest that, in the current context, the majority of potential volunteers are unfamiliar with institutionalized pathways for engagement.

Previous volunteering experience in crisis situations (such as the COVID-19 pandemic or the migration crisis) strongly influences future intentions. About 19% of respondents reported having such prior crisis volunteering experience. However, only 2% volunteered for more than a month, while 12% did so occasionally. Importantly, more than eight out of ten of those who contributed to crisis management, whether for a longer period or occasionally, indicated that they would be willing to do so again in the future. A similar correlation was observed with intentions to contribute to national defense in the event of war: 87% of those willing to defend the country by force of arms also expressed readiness to engage in voluntary crisis management activities, as did 76% of those who intended to defend the country through other means.

When analyzing overall civic power, respondents who would be willing to participate in voluntary activities during a crisis demonstrated a significantly higher Civic Empowerment Index. The index reached 48.9 points among those who stated they would definitely contribute, and 42.6 points among those who would probably do so. In comparison, the score among those unwilling to volunteer was only 22.4 points. Certain demographic groups stand out in terms of potential voluntary engagement during crises: working-age adults (30–50 years), higher-income and higher-educated citizens, civil servants, specialists, and managers were considerably more likely to indicate willingness to volunteer.

The majority of those willing to contribute to voluntary activities during crises indicated they could assist with humanitarian aid (food and water distribution, 84%), informing the public (78%), or producing necessary supplies (69%). By contrast, far fewer were prepared to contribute to organizing international aid (27%) or to providing/organizing psychological (34%) or medical (36%) assistance.

The study also revealed that individuals engaged in **volunteering under normal circumstances** are also inclined to volunteer in times of crisis. Looking more closely at broader volunteering experience, 14% of respondents reported participating in some form of voluntary activity during the past 12 months, while additional 15% indicated that they had volunteered at some point in the past. Another 20% stated that, although they had not volunteered before, they would like to do so. In total, nearly half of respondents have either already volunteered or would like to in the future.

Among those who have volunteered at some point, only one in ten (9%) do so regularly (at least once a week). One-fifth (20%) reported volunteering once a month, while the rest did so less frequently, and 35% stated that they volunteer only on special occasions, such as events or campaigns. Nearly one-quarter (23%) reported devoting up to two hours per month to volunteering, and a similar share (23%) reported dedicating three to five hours per month. However, as many as 30% of respondents were unable to specify the amount of time they dedicate. Compared to 2021, both participation in volunteering and willingness to volunteer increased (by 5 percentage points each), as did the share of those engaging less frequently but on a more regular basis.

Almost half (49%) of volunteers reported having supported Ukraine or Ukrainians. Large shares also reported contributing to the organization of cultural and artistic events (42%), participating in local community activities (35%), assisting older people (32%), fundraising for charity (31%), supporting persons with disabilities (29%), and helping children and young people (29%). By contrast, the least popular activities were providing psychological or social support (4%), assisting other vulnerable groups (8%), and offering professional consulting services (9%).

Respondents who had not volunteered were asked why they did not participate. The most common reason was lack of time (55%). Many also noted that no one had invited or encouraged them to volunteer (39%). Age and health were cited by 30%, and lack of information about volunteering opportunities by 29%. Nineteen percent of respondents said they considered volunteering a waste of time, and the same share noted that there were no volunteering opportunities in their local area. These findings suggest that there is clear potential for expanding volunteering, with particularly high potential among people aged over 60.

The 2024 Civic Empowerment Index study also examined the **organizational embeddedness** of society. Survey results showed that 51% of residents had, over the past 12 months, belonged as members to or participated as volunteers in the activities of various organizations. The largest share, 22%, belonged to or participated in the activities of one organization; 12% were involved in two; 8% in three; and 9% in four or more. Meanwhile, 49% of respondents reported that they had not belonged to or participated in the activities of any organization during the past year.

The most common areas of organizational involvement (as members or volunteers) were charitable organizations (21%), associations such as homeowners', gardening, or housing cooperatives and parent committees at schools (17%), local community organizations (16%), leisure, hobby, or sports organizations (15%), and organizations that assist or unite particular groups (10%). Although direct comparison is complicated due to adjusted question wording, it can reasonably be assumed that the density of organizational membership in 2024 remains similar to that observed in 2020, and higher than in 2016.

Combining data on organizational embeddedness with willingness to volunteer during crises reveals a clear correlation: the more embedded an individual is in organizations (as a member or volunteer of one or more), the stronger their willingness to contribute to crisis management. Among those not belonging to any organization, 36% indicated that they would volunteer in such activities; this share increased to 55% among those affiliated with one organization, 70% among those with two, and 81% among those with three or more. Greater embeddedness was also linked to higher certainty: in the most engaged group (participating in three or more organizations), 6% were uncertain about volunteering in crisis management activities, compared to 19% among the non-affiliated. Likewise, 15% of the most engaged group responded "definitely yes, I would contribute," compared to 5% among those not embedded in any organizations.

A closer examination of the **public image of non-governmental organizations** (NGOs) showed that a large share of Lithuania residents still lack a clear opinion about them: when asked whether they trust NGOs, 54% chose the neutral response "neither yes nor no." Among those with a clear opinion, 3% reported "complete trust" and 30% "trust," while 2% indicated "complete distrust" and 11% "distrust." Compared to other institutions, the level of trust in NGOs was very similar to that in municipal authorities and higher than trust in the media, business, or national political institutions.

A majority of respondents (64–68%) viewed NGOs as carrying out socially valuable work, uniting people driven by ideals, and representing public interests. By contrast, a smaller share (18–21%) expressed more negative views, describing NGOs as organizations established to absorb funds, lacking public authority, or misusing resources. Twenty percent of respondents considered NGOs to be passive.

Most society members reported having only limited knowledge about NGOs: 39% said they knew “somewhat,” 34% “very little,” and 13% “nothing at all.” Only 13% assessed their knowledge more positively, with just 2% of them rating their knowledge as “very good.” When asked in an open-ended question which organization they first thought of when hearing the term “non-governmental organization,” the most prominent examples cited at the end of 2024 were large charitable (mainly) organizations such as Caritas (14%), Blue Yellow (8%), the Red Cross (8%), and Food Bank (7%).

When asked about the character of their personal engagement with NGOs, respondents most frequently reported donating through or to NGOs: 30% had donated money, 33% goods, and 26% had allocated 1.2% of their income tax to NGOs. Eleven percent said they had participated in NGO events, rallies, demonstrations, or protest actions. Fourteen percent reported having volunteered for NGOs, and 8% said they were (or had been) NGO members or employees.

In terms of **societal cohesion**, Lithuanian residents themselves most often state **observing divisions** between those who support LGBTQ+ rights, including the right to marriage, and those who oppose them (68%). The second most visible division is between supporters of different political parties (56%), and the third between those with differing views on the management of the COVID-19 pandemic (49%). Only 13% of respondents reported perceiving no societal divisions along any of the listed twelve lines. Perceived visibility of societal divisions are related to individuals’ views on how freely they can express their beliefs and opinions, as well as their willingness to volunteer in a crisis or defend the country. Those who believe that everyone can openly express their opinions perceive less societal division compared to those who think otherwise; people who feel unable to publicly say what they truly think are more likely to perceive greater divisions within society.

The study also showed that half of Lithuanian residents (51%) believe that in Lithuania everyone is **allowed to openly express their opinions and beliefs**, while one-third (34%) hold the opposite view. The most frequently cited consequence of expressing one’s views publicly was facing disagreement (67%). A majority (seven out of ten residents) were confident they would not lose close personal relationships due to their opinions. At the same time, half of respondents considered it likely that their opinions could offend others, and an equal share thought it likely that they could be attacked on social media for expressing their views openly.

Lithuanians’ attitudes toward public expression of opinion are closely linked to their sense of pride in Lithuania, their willingness to volunteer in the event of a national crisis, their readiness to defend the country, and all components of civic power. Those who are more trusting and confident in their own ability to express opinions publicly are more likely to express pride in Lithuania, to say they would volunteer during a crisis, or defend the country. They also demonstrate higher levels of civic power.

PRIEDAI

1 PRIEDAS. KAS YRA PILIETINĖS GALIOS INDEKSAS IR KAIP JIS APSKAIČIUOJAMAS?

Mindaugas Degutis, Ainė Ramonaitė, Rūta Žiliukaitė

Pilietinės galios indeksą sudaro keturi matmenys: esamo pilietinio aktyvumo, potencialaus pilietinio aktyvumo, pilietinės įtakos suvokimo ir pilietinės veiklos rizikos vertinimo indeksai.

Norėdami išmatuoti visuomenės pilietines galias, visų pirma turėtume įvertinti visuomenės pilietinį aktyvumą: pažiūrėti, kaip dažnai Lietuvos žmonės imasi realios veiklos dėl bendrųjų interesų. Pilietinis aktyvumas gali pasireikšti įvairiausiomis formomis: susirūpinę visuomenine problema galime parašyti laišką Seimo nariui, pasirašyti popierinę ar elektroninę peticiją, inicijuoti demonstraciją ar tiesiog paskambinti atsakingai institucijai, pranešti apie problemą ir pareikalauti ją spręsti. Taip pat viešą problemą kartais galime išspręsti patys, nesikreipdami į valdžią, bet suorganizuodami bendruomeninę talką arba paaukodami pinigų ją sprendžiančiai organizacijai. Taigi į pilietinio aktyvumo indeksą įtraukėme ir politinio dalyvavimo formas (dalyvavimą partijose, demonstracijose), ir bendruomeninio veikimo ar socialinio solidarumo būdus (talkas, labdarą). Į šį indeksą pateko ir tokios institucionalizuotos tradicinės dalyvavimo formos kaip dalyvavimas visuomeninėje organizacijose ar judėjime, ir nauji, netradiciniai pilietinio aktyvumo būdai⁷ - internetinės pilietinės akcijos, politiškai motyvuotas prekių boikotas.

Visuomenės pilietinę galią atspindi ne tik realus, bet ir potencialus aktyvumas – nusistatymas arba pasiryžimas veikti esant svarbiam reikalui. Potencialų pilietinį aktyvumą matavome prašydami žmonių įsivaizduoti, kaip jie elgtųsi hipotetinėse situacijose, jei iškiltų rimta visos šalies politinė, ekonominė bei vietinė problema.

Trečiasis pilietinės galios matmuo – tai savo paties pilietinio veiksmingumo arba savo įtakos politiniams sprendimams vertinimas, kitaip tariant, pačių žmonių supratimas, kokią galią jie turi valstybėje. Šis rodiklis yra vienas svarbiausių demokratinės sistemos „sveikatos“ požymių. Kuo daugiau įtakos žmonės jaučiasi turį savo valstybėje, tuo demokratiškesnė yra politinė sistema ir tuo stipresnė pilietinė visuomenė. Savo ruožtu žmonių pilietinis veiksmingumas priklauso nuo dviejų dalykų. Pirmą, nuo objektyvių galimybių veikti, kitaip tariant, nuo politinės ir socialinės aplinkos, kuri gali skatinti arba varžyti pilietinį aktyvumą. Antra, nuo pačių žmonių pilietinės kompetencijos - jų žinių ir gebėjimo efektyviai veikti.⁸ Konstruodami pilietinės įtakos suvokimo indeksą, siekėme įtraukti abu šiuos aspektus - išmatuoti ne tik tai, kaip žmogus vertina savo paties įtaką, bet ir tai, kaip jis vertina aplinką. Todėl respondentų klausėme ne tik apie tai, kokią įtaką jie asmeniškai turi priimant visuomenei svarbius sprendimus, bet ir apie tai, kokią įtaką, jų manymu, turi kiti paprasti žmonės ir visuomeninės organizacijos. Tai leido pamatyti ne tik, ar žmogus pats jaučiasi kompetentingas dalyvauti sprendimų

⁷ Apie politikos moksluose populiarią perskyrą tarp tradicinių arba konvencinių ir nekonvencinių dalyvavimo formų žr. Riekašius, R. Politinis dalyvavimas. Kn. A.Krupavičius ir A.Lukošaitis (sud.) Lietuvos politinė sistema. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, 213-242; Dalton, R.J. Citizen Politics: Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies. 2nd ed. Chatham, N.J.: Chatham House Publishers, 1996.

⁸ Apie skirtumą tarp vidinio ir išorinio politinio veiksmingumo žr. Craig, S., Niemi, R., Silver, G. Political Efficacy and Trust: A Report on the NES Pilot Study Items. Political Behavior, 1990, 12(3): 289-314.

priėmimo procese, bet ir kaip jis vertina Lietuvos politinės sistemos atvirumą, valdžios jautrumą visuomenės reikalavimams, galimybes paprastam žmogui ar visuomeninei organizacijai paveikti valdymą.

Galiausiai ketvirtasis pilietinės galios matmuo – pilietinės veiklos rizikos vertinimas – matuoja ne žmogaus nusiteikimą ar gebėjimą veikti, bet socialinės aplinkos vertinimą. Šis rodiklis rodo, kaip saugiai žmonės jaučiasi savoje šalyje, ar jie jaučiasi laisvi pilietiškai veikti, ar jų veikla palaikoma bendrapiliečių. Nors Lietuvoje pilietinio veikimo teisė įtvirtinta Konstitucijoje ir ginama įstatymų, suvaržymai ir grėsmės pilietiškai aktyviems žmonėms gali kilti dėl nusistovėjusių visuomeninių normų ir praktikų. Knygoje „Neatrasta galia“ pateiktame Lietuvos pilietinės visuomenės tyrime pastebima, jog Lietuvoje pilietinis aktyvumas dažnai laikomas nukrypimu nuo normos, o žmonės, dalyvaujantys pilietinėse veiklose, laikomi keistuoliais arba įtarinėjami turintys savanaudiškų interesų. Tokia situacija atspindi labai pavojingą visuomenės būklę, kai ji pati ne skatina, bet smukdo pilietinį aktyvumą. Be to, pilietinė veikla gali būti varžoma tikslingai - tokiomis priemonėmis, nuo kurių žmonėms sunku apsisaugoti, - grasinimais ar išmetant iš darbo. Kuo daugiau tokių grėsmių dėl pilietinės veiklos jaučia žmonės, tuo prastesnė terpė pilietinei veiklai, tuo mažesnė žmonių pilietinė galia. Ir priešingai, kuo tokių grėsmių žmonės jaučia mažiau, tuo palankesnė pilietinei veiklai socialinė aplinka, tuo didesni pilietinės galios resursai.

Aptariant kitus Lietuvos visuomenės pilietinės galios tyrimo metodikos aspektus, dera nurodyti dar tris dalykus. Pirma, Pilietinės galios indeksas skaičiuojamas naudojant reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos duomenis. Kiekvieną iš nurodytų pilietinės visuomenės matmenų būtų galima tirti ir kitais metodais: stebint pilietines gyventojų iniciatyvas, atliekant ekspertų apklausas, apibendrinant įvairių valstybinių institucijų ar nevyriausybių organizacijų kaupiamus statistinius duomenis ir kitaip. Informacija, surinkta derinant skirtingus metodus, būtų visapusiškesnė ir išsamesnė. Tačiau toks tyrimas reikalautų didelių laiko, žmogiškųjų ir finansinių išteklių, ir sunkiai galėtų būti įgyvendinamas kasmet. Tuo tarpu mūsų tikslas buvo sukurti tyrimo metodiką, kuri, pirmiausia, patikimai rodytų vykstančius Lietuvos visuomenės pilietinės galios pokyčius, kita vertus, leistų tyrimą kasmet pakartoti. Tam tinkamiausia reprezentatyvi gyventojų apklausa. Todėl Pilietinės galios indekso kūrimui ir pasirinkome šį metodą.

Antra, apibrėždami matmenis ir rodiklius, savęs klausėme, kokie rodikliai turėtų būti įtraukti, kad jie atskleistų pokyčius, galinčius įvykti per trumpą vienerių metų laikotarpį. Ralf'as Dahrendorf'as, apmąstydamas socialines ir politines transformacijas pokomunistinėse šalyse, atkreipė dėmesį į tai, kad pilietinės visuomenės laikrodis sukasi lėčiausiai: įstatymai gali būti sukurti ir priimti greičiausiai, ekonominių ir politinių reformų įgyvendinimas užtrunka ilgiau, dar ilgesnio laiko reikia pilietinės visuomenės raidai, nes ji reikalauja giluminių visuomenės kultūros pokyčių. Todėl kurdami Pilietinės galios indekso metodiką, į šio indekso matmenis neįtraukėme rodiklių, kurie tiesiogiai matuotų gyventojų vertybines nuostatas, pavyzdžiui, solidarumą, palankumą demokratiniam ar autoritariniam režimui ir panašiai. Nuo 1990 metų atliekami Lietuvos gyventojų socialinių ir politinių vertybių tyrimai rodo, kad šios vertybės kinta labai lėtai. Tad įtraukus jų rodiklius į kasmet matuojamą visuomenės pilietinę galią vargiai būtų galima tikėtis kokių nors reikšmingų pokyčių. Kitaip yra su gyventojų pilietiniu aktyvumu, nuostatomis imtis pilietinių veiklų, pilietinės įtakos suvokimu ar rizikų vertinimu. Pavyzdžiui, pastaraisiais metais išpopuliarėjo labdaros akcijos, kai gyventojai gali paaukoti nedidelę pinigų sumą paskambinę telefonu ar įsigiję akcijos prekių parduotuvėse. Atsiradus tokių akcijų pasiūlai, gyventojai labdaringoje veikloje ėmė dalyvauti daug dažniau. Kitas pavyzdys - prieš kelis metus prasidėjęs kaimiškųjų bendruomenių sąjūdis paskatino kaimiškųjų vietovių gyventojų dalyvavimo bendruomeninėse veiklose augimą, jų nuostatų į šią veiklą pokyčius.

Trečia, vienas sudėtingiausių klausimų kuriant tyrimo metodiką buvo tai, kaip sujungti anksčiau įvardintų keturių pilietinės visuomenės matmenų rodiklius į vieną pilietinės galios indeksą, kuris rodytų ne idealizuotą, bet iš tiesų Lietuvos visuomenėje įmanomą žmonių pilietinio angažuotumo lygį. Pilietinės visuomenės indeksas buvo konstruojamas dviem etapais. Pirmiausia, kiekvieno tirtų matmens rodikliai buvo sujungti į pilietinio aktyvumo, potencialaus pilietinio aktyvumo, pilietinės įtakos suvokimo ir pilietinės veiklos rizikos vertinimo indeksus. Paskui šie indeksai buvo standartizuoti ir sujungti į bendrą pilietinės galios indeksą. Verta šiek tiek išsamiau aptarti šių indeksų kūrimo kriterijus.

Tiriant esamą gyventojų pilietinį aktyvumą apklausoje respondentams buvo pateiktas penkiolikos įvairių pilietinių veiklų sąrašas ir paprašyta nurodyti, kurioje ar kuriose iš šių veiklų jie dalyvavo per pastaruosius metus. Kurdami esamo pilietinio aktyvumo indeksą turėjome nustatyti, keliose veiklose pilietiškai aktyvus žmogus pajėgtų sudalyvauti per vienerius metus. Akivaizdu, kad dalyvavimas visose penkiolikoje tirtų veiklų yra sunkiai įmanomas, nes daugumos žmonių laiko ir energijos išteklių, kuriuos jie gali skirti bendruomeninei ar politinei veiklai, yra riboti. Tačiau realu, kad pilietiškai aktyvus žmogus per metus būtų sudalyvavęs penkiose skirtingose pilietinėse veiklose: ši riba ir buvo pasirinkta kaip maksimali esamo pilietinio žmonių aktyvumo riba.

Matuojant gyventojų potencialų pilietinį aktyvumą - jų nuostatas imtis veiklos tam tikrose situacijose, buvo naudojama trijų reikšmių skalė, atskleidžianti skirtingą pilietinio angažuotumo lygį: kilus tam tikrai visuomeninei problemai, žmogus gali arba pats imtis organizuoti veiklą šiai problemai spręsti, arba prisidėti prie kitų organizuojamos veiklos, arba likti nuošalėje. Taigi kuriant potencialaus pilietinio aktyvumo indeksą, buvo atsižvelgta ne tik į nuostatų kryptį, bet ir į jų intensyvumą: didžiausia šio indekso reikšmė rodo žmonių nuostatą imtis organizuoti pilietinę veiklą, o mažiausia indekso reikšmė, atvirkščiai, rodo, kad žmonėms yra būdinga nuostata likti nuošalėje, nesvarbu, kokia problema yra iškilusi šaliai ar bendruomenei.

Kurdami pilietinės įtakos indeksą naudojome tris rodiklius: kaip žmonės vertina savo pačių įtaką sprendimams, paveikiantiems visos visuomenės ar atskirų jos grupių gyvenimą, kaip jie vertina kitų eilinių piliečių įtaką tokiems sprendimams ir kaip vertina visuomeninių organizacijų ir judėjimų įtaką. Apklausoje visiems trims rodikliams buvo taikoma 10 balų skalė, kurioje 1 reiškia „neturi jokios įtakos“, o 10 – „turi labai didelę įtaką“. Būtina atkreipti dėmesį, kad retas žmogus, pripažįstantis eilinių piliečių ar jų organizacijų dalyvavimo priimančius svarbius sprendimus reikšmę, vertintų savo paties ar kitų piliečių įtaką 9 ar 10 balų: politikos lauke eiliniai piliečiai nėra vieninteliai žaidėjai. Todėl vertinant jų galią šiame lauke verta atsižvelgti ir į kitų žaidėjų vaidmenį – šalies ir vietinės valdžios institucijų, verslo organizacijų. Savo ruožtu tai, kad žmonės šioje skalėje savo pačių ir kitų piliečių įtaką vertina tik 3, 4 ar 5 balais, neturėtų būti vienareikšmiškai apibūdinta kaip pilietinės negalios rodiklis. Net ir toks vertinimas rodo, kad žmonės mato tam tikrą eilinių piliečių indėlį į šalies valdymą. Į šią aplinkybę buvo atsižvelgta kuriant pilietinės įtakos indeksą: respondentų atsakymai sugrupuoti taip, kad jie, viena vertus, atskleistų skirtumus tarp žmonių, skirtingai vertinančių piliečių ir jų organizacijų galią, kita vertus, dėl pagrįstai santūrių piliečių įtakos vertinimų nenusvertų šio indekso pilietinės negalios pusėn.

Paskutinis iš keturių indeksų – pilietinės veiklos rizikos vertinimo indeksas – rodo, kokia dalis gyventojų mano, kad yra tikėtina, jog žmonės, aktyviai dalyvaujantys pilietinėse veiklose, gali dėl to asmeniškai nukentėti: prarasti darbą, būti aplinkinių laikomi keistuoliais, įtarti veikiantys dėl savanaudiškų paskatų, viešai užsipulti ir apšmeižti, sulaukti grasinimų susidoroti. Maksimali indekso reikšmė rodo gyventojų nuostatą, kad visiškai netikėtina, jog žmogus, aktyviai dalyvaujantis pilietinėse veiklose,

patirtų žalą kuriuo nors iš nurodytų penkių aspektų, minimali reikšmė - priešingą nuostatą, kad tikėtina, jog dėl savo pilietinės veiklos žmogus rizikuoja nukentėti visais nurodytais aspektais.

Keturi indeksai – pilietinio aktyvumo, potencialaus pilietinio aktyvumo, pilietinės įtakos suvokimo ir pilietinės veiklos rizikos vertinimo – prieš sujungiant juos vieną Pilietinės galios indeksą buvo standartizuoti: kiekvienas jų gali įgyti reikšmes nuo 0 iki 100 balų. Kuo mažesnė reikšmė, tuo mažiau pilietinės galios žmonės turi analizuojamu aspektu, kuo didesnė – tuo jų pilietinė galia analizuojamu aspektu didesnė. Iš šių standartizuotų indeksų buvo sukurtas bendras visuomenės Pilietinės galios indeksas, kuris taip pat įgyja reikšmes nuo 0 iki 100 balų: 0 reiškia, kad gyventojai visiškai neturi pilietinės galios, o 100 – kad visuomenei būdinga stipri pilietinė galia. Pabrėžtina, kad aukščiausia Pilietinės galios indekso reikšmė - 100 balų - nurodo ne idealią, tikrovėje neįmanomą visuomenės pilietinę galią, bet pasiekiamą pilietinės visuomenės būklę.

2 PRIEDAS. INFORMACIJA APIE APKLAUSAS

Reprezentatyvią Lietuvos gyventojų apklausą 2024 m. Pilietinės galios indekso tyrimui atliko visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „VILMORUS“.

Lietuvos gyventojų apklausa:

Apklauso laikas: 2024 m. lapkričio mėn. 7 – 16 d.

Respondentų skaičius: N = 1000.

Tyrimo tikslinė grupė: 18 – 75 metų Lietuvos gyventojai.

Apklauso būdas: akivaizdinis interviu.

Atrankos metodas: tikimybinė atranka išlaikant proporcijas pagal amžių, lytį, gyvenamą vietą. Analizuojant duomenis papildomai taikyti duomenų svoriai pagal lytį ir amžių.

Apklausa vyko šiose savivaldybėse: Vilniaus m., Kauno m., Klaipėdos m., Šiaulių m., Panevėžio m.; Alytaus m., Tauragės r., Rokiškio r., Utenos r., Švenčionių r., Telšių r., Mažeikių r., Raseinių r., Ukmergės r., Molėtų r., Varėnos r., Klaipėdos r., Kupiškio r., Vilkaviškio r., Lazdijų r., Šiaulių r., Kauno r., Akmenės r., Radviliškio r., Prienų r., Kretingos r., Anykščių r., Plungės r., Kėdainių r., Kalvarijos, Pagėgių, Marijampolės, Palangos ir Elektrėnų sav.

Tyrimas vyko 29 miestuose ir 44 kaimuose.

Statistinių paklaidų, esant skirtingiems atsakymų pasiskirstymams, dydžiai:

		%	%	%	%	%	%	%	%	%
		3	5	10	15	20	25	30	40	50
		97	95	90	85	80	75	70	60	50
N	100	3.4	4.4	6.0	7.1	8.0	8.7	9.2	9.8	10.0
	200	2.4	3.1	4.2	5.0	5.7	6.1	6.5	6.9	7.1
	300	2.0	2.5	3.5	4.1	4.6	5.0	5.3	5.7	5.8
	400	1.7	2.2	3.0	3.6	4.0	4.3	4.6	4.9	5.0
	500	1.5	1.9	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.4	4.5
	750	1.2	1.6	2.2	2.6	2.9	3.2	3.3	3.6	3.7
	1000	1.1	1.4	1.9	2.3	2.5	2.7	2.9	3.1	3.1

3 PRIEDAS. VISUOMENĖS APKLAUSOS „PILIETINĖS GALIOS INDEKSAS 2024 M.“ KLAUSIMYNAS

1-8. Ar Jums svarbu kasdien sužinoti šias naujienas? Tai Jums yra visiškai nesvarbu, nesvarbu, svarbu ar labai svarbu?

<i>Kiekvienoje eilutėje – po atsakymą</i>	Visiškai nesvarbu	Nesvarbu	Svarbu	Labai svarbu	Nežino
1. Sporto naujienas	1	2	3	4	9
2. Įžymių žmonių gyvenimo naujienas	1	2	3	4	9
3. Kultūrinio gyvenimo naujienas	1	2	3	4	9
4. Politinio gyvenimo naujienas	1	2	3	4	9
5. Verslo, ekonomikos naujienas	1	2	3	4	9
6. Kriminalines, nelaimingų įvykių naujienas	1	2	3	4	9
7. Naujienas apie Jūsų gyvenamosios vietovės reikalus, bendruomenės problemas	1	2	3	4	9
8. Pasaulio naujienas	1	2	3	4	9

9. Įsivaizduokite, kad staiga Jums ir visai visuomenei iškilo <u>rimta politinė problema</u> (pvz.: Prezidentas įveda tiesioginį savo valdymą, panaikindamas Seimą). Kaip Jūs elgtumėtės tokioje situacijoje? Perskaitykite atsakymus. <i>Vienas atsakymas</i> 1. Imčiausi organizuoti veiklą šiai problemai spręsti 2. Sutikčiau prisidėti prie tokios veiklos 3. Laikyčiausi nuošalyje, nieko nedaryčiau 9. Nežino	10. O jeigu staiga iškiltų <u>rimta ekonominė problema</u> (pvz.: valdžia žymiai padidina pajamų mokestį gyventojams ar gerokai sumažina socialines išmokas socialiai remtiniams žmonėms). Kaip Jūs elgtumėtės tokioje situacijoje? <i>Vienas atsakymas</i> [pastaba interviuotojui: atsakymus skaityti, jei respondentui reikia priminti] 1. Imčiausi organizuoti veiklą 2. Sutikčiau prisidėti 3. Laikyčiausi nuošalyje, nieko nedaryčiau 9. Nežino
11. O jeigu staiga iškiltų kokia nors <u>vietinės reikšmės problema</u> (pvz.: šalia Jūsų gyvenamosios vietos ketinama statyti	12. Įsivaizduokite, kad staiga Jums ir visai visuomenei iškilo <u>rimta saugumo problema</u> (pvz.: prieš Lietuvą panaudota kitos valstybės

kenksmingų atliekų perdirbimo gamyklą arba įrengti sąvartyną ir pan.). Kaip Jūs elgtumėtės tokioje situacijoje? <i>Vienas atsakymas</i> [pastaba interviuotojui: atsakymus skaityti, jei respondentui reikia priminti] 1. Imčiausi organizuoti veiklą 2. Sutikčiau prisidėti 3. Laikyčiausi nuošalyje, nieko nedaryčiau 9. Nežino	karinė galia). Kaip Jūs elgtumėtės tokioje situacijoje? <i>Vienas atsakymas</i> [pastaba interviuotojui: atsakymus skaityti, jei respondentui reikia priminti] 1. Imčiausi organizuoti veiklą 2. Sutikčiau prisidėti 3. Laikyčiausi nuošalyje, nieko nedaryčiau 9. Nežino

13-22. Egzistuoja įvairių būdų pagerinti padėtį visuomenėje. Ar per paskutiniuosius metus esate daręs

(-usi) ką nors iš čia išvardintų veiksmų?

<i>Kiekvienoje eilutėje – po atsakymą</i>	Taip	Ne	Nežino
Pasirašėte peticiją (ne internetu)	1	2	9
Pasirašėte peticiją (internetu)	1	2	9
Dalyvavote demonstracijoje, palaikymo akcijoje, mitinge ar pikete	1	2	9
Neatlygintinai dalyvavote visuomeninėje ar pilietinėje kampanijoje (nešiojote ar platinote kokios nors kampanijos plakatus, ženklelius, lipdukus, skrajutes, taip pat ir internetu)	1	2	9
Dalyvavote streike	1	2	9
Pirkote kokios nors firmos arba šalies produktus ar paslaugas dėl moralinių ar politinių motyvų	1	2	9
Boikotavote kokios nors firmos arba šalies produktus ar paslaugas dėl moralinių ar politinių motyvų	1	2	9
Aukojote labdarai pinigų, daiktų arba kitaip parėmėte asmenis, visuomenines organizacijas ar pilietines iniciatyvas	1	2	9
Dalyvavote aplinkos tvarkymo talkose	1	2	9
Dalyvavote vietos bendruomenės veikloje	1	2	9

23. O ar dalyvaujate vietos bendruomenės organizacijos veikloje?

1. Taip, dalyvauju
2. Nedalyvauju, bet norėčiau
3. Nedalyvauju ir neketinu dalyvauti

99. *Nežino, neatsakė (neskaityti)*

24. [FILTRAS. KLAUSTI, JEI 23 KLAUSIME PASIRENKA 2 ARBA 3 VARIANTĄ] Nurodykite priežastis, kodėl nedalyvaujate bendruomeninės organizacijos veikloje. (Galimi keli atsakymai)

1. Neturiu informacijos apie veikiančias organizacijas
2. Mano vietovėje nėra vietos bendruomenės organizacijos
3. Niekas nepakvietė, nepasiūlė
4. Trūksta laiko
5. Tai tuščias laiko švaistymas
6. Nedalyvauju dėl amžiaus/ sveikatos
7. Kita
8. Sunku pasakyti

88. Nežino (neskaityti)

99. Neatsakė (neskaityti)

[KLAUSTI VISŲ] 25. 2024 m. gegužės mėnesį Lietuvoje vyko Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimai. Ar balsavote juose?

1. Taip, balsavau
2. Ne, nebalsavau
8. Neatsimenu

9. Neatsakė (neskaityti)

26. 2024 m. birželio mėnesį Lietuvoje vyko rinkimai į Europos parlamentą. Ar balsavote juose?

1. Taip, balsavau
2. Ne, nebalsavau
8. Neatsimenu

9. Neatsakė (neskaityti)

27. 2024 m. spalio mėnesį Lietuvoje vyko Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai. Ar balsavote juose?

1. Taip, balsavau
2. Ne, nebalsavau
8. Neatsimenu

9. Neatsakė (neskaityti)

[FILTRAS. KLAUSTI, JEI BALSAVO - 27 KLAUSIME PASIRINKO 1 ATSAKYMO VARIANTĄ] **28. Gal galite pasakyti, už kurios partijos sąrašą jūs balsavote rinkimuose į Lietuvos seimą 2024 m. spalio 13 d.? (TIK VIENAS ATSAKYMAS)**

1. Tautos ir teisingumo sąjunga (centristai, tautininkai) (sąrašo lyderis Artūras Orlauskas)
2. Nacionalinis susivienijimas (sąrašo lyderis Vytautas Sinica)
3. Lietuvos socialdemokratų partija (sąrašo lyderė Vilija Blinkevičiūtė)
4. Lietuvos žaliųjų partija (sąrašo lyderė Ieva Budraitė)
5. Lietuvos liaudies partija (sąrašo lyderis Eduardas Vaitkus)
6. Lietuvos regionų partija (sąrašo lyderis Jonas Pinskus)
8. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (sąrašo lyderis Aurelijus Veryga)
9. Taikos koalicija (Darbo partija, Lietuvos krikščioniškosios demokratijos partija, Žemaičių partija, sąrašo lyderis Viktoras Uspaskich)
10. Partija „Laisvė ir teisingumas“ (sąrašo lyderis Artūras Zuokas)
11. Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ (sąrašo lyderis Saulius Skvernelis)
12. Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai (sąrašo lyderė Ingrida Šimonytė)
13. Politinė partija „Nemuno aušra“ (sąrašo lyderis Remigijus Žemaitaitis)
14. Liberalų sąjūdis (sąrašo lyderė Viktorija Čmilytė – Nielsen)
16. Laisvės partija (sąrašo lyderė Aušrinė Armonaitė)
17. Lietuvos lenkų rinkimų akcija – Krikščioniškų šeimų sąjunga (sąrašo lyderis Waldemar Tomaszewski)

96. *Sugadino biuletenį*

97. *Neatsakė*

98. *Nežino*

29. Sakykite, o ar Jūs didžiuojatės, kad esate Lietuvos pilietis/ė?

1. Labai didžiuojuosi
2. Greičiau didžiuojuosi
3. Greičiau nesididžiuoju
4. Visiškai nesididžiuoju

8 – *nežino (neskaityti)*

9 – *neatsakė (neskaityti)*

30. Kiek Jums yra svarbu gyventi šalyje, kuri valdoma demokratiškai? Atsakykite naudodamiesi 10 balų skale, kur 0 – „visiškai nesvarbu“, o 10 – „labai svarbu“.

Visiškai nesvarbu										Labai svarbu
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

31. Ar Jūs domitės politika?

1. Labai domiuosi
2. Domiuosi
3. Nelabai domiuosi
4. Visiškai nesidomiu

8. Nežino (atsakymo garsiai neskaityti)

9. Neatsakė (atsakymo garsiai neskaityti)

32-43. O dabar dar kartą norėtume pasiteirauti apie dalyvavimą įvairiose pilietinėse veiklose. Ar jums yra tekę dalyvauti šiose veiklose per paskutiniuosius metus? (RODYTI KORTELĘ?)

<i>Kiekvienoje eilutėje – po atsakymą</i>	Taip	Ne	Nežino
Kreipėtės į politiką	1	2	9
Kreipėtės į policiją, mokesčių inspekciją, vaiko teisių tarnybą ar į kitas valstybės kontroliuojančias institucijas pranešdami apie įstatymų pažeidimus	1	2	9
Dalyvavote savivaldybės dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvoje, kur bendruomenė kviečiama nuspręsti, kaip panaudoti dalį savivaldybės lėšų (balsavote už pasiūlytas idėjas ar patys teikėte pasiūlymus)	1	2	9
Dalyvavote viešojoje konsultacijoje, darbo grupėje ar panašioje veikloje, kurią inicijavo valstybės ar savivaldybių institucijos	1	2	9
Dalyvavote partijos, politinės organizacijos veikloje	1	2	9
Dalyvavote profsąjungos veikloje	1	2	9
Dalyvavote visuomeninių organizacijų, judėjimų veikloje	1	2	9
Dalyvavote religinės bendruomenės vykdomoje socialinėje veikloje	1	2	9
Bendravote su žurnalistais ir kitais nuomonės formuotojais ar pats/ pati rašėte, kalbėjote spaudoje, televizijoje, radijuje, internetinėje žiniasklaidoje	1	2	9
Diskutavote apie politiką su draugais, giminaičiais, bendradarbiais ar kaimynais	1	2	9

Socialiniuose tinkluose (Facebook ir kituose) ar kitaip internetu skelbėte, siuntėte pilietinio ar politinio pobūdžio informaciją, dalyvavote virtualioje pilietinėje ar politinėje diskusijoje	1	2	9
Kreipėtės į advokatą, teisną ar prokuratūrą viešo, kolektyvinio intereso gynimo klausimu	1	2	9

44-55. Įvairios visuomenės grupės turi skirtingas galias priimant sprendimus, darančius įtaką visos visuomenės ar atskirų jos grupių gyvenimui. Įvertinkite įvairių grupių galią daryti įtaką sprendimų priėmimui naudodamiesi 10 balų skale, kur 1 reiškia “Neturi jokios įtakos”, o 10 – “Turi labai didelę įtaką”?

<i>Kiekvienoje eilutėje – po atsakymą</i>	Neturiu/ neturi jokios įtakos priimant sprendimus	Turiu/ turi labai didelę įtaką priimant sprendimus
1. Jūs asmeniškai	1---2---3---4---5---6---7---8---9---10	
2. Paprasti žmonės	1---2---3---4---5---6---7---8---9---10	
3. Nevyriausybinių, visuomeninės organizacijos, bendruomenės	1---2---3---4---5---6---7---8---9---10	
4. Žiniasklaidos atstovai	1---2---3---4---5---6---7---8---9---10	
5. Verslininkai	1---2---3---4---5---6---7---8---9---10	
6. Seimo nariai	1---2---3---4---5---6---7---8---9---10	
7. Valstybės tarnautojai	1---2---3---4---5---6---7---8---9---10	
8. Vyriausybė	1---2---3---4---5---6---7---8---9---10	
9. Prezidentas	1---2---3---4---5---6---7---8---9---10	
10. Savivaldybių tarybos	1---2---3---4---5---6---7---8---9---10	
11. Merai	1---2---3---4---5---6---7---8---9---10	
12. Seniūnai	1---2---3---4---5---6---7---8---9---10	

56-60. Jūsų manymu, ar visiškai netikėtina, mažai tikėtina, tikėtina, ar labai tikėtina, kad gyventojai, kurie šiandien Lietuvoje inicijuoja ar aktyviai dalyvauja pilietinėse akcijose, veiklose susidurtų su šiomis problemomis? Po vienos perskaitykite problemas.

<i>Kiekvienoje eilutėje – po atsakymą</i>	Visiškai netikėtina	Mažai tikėtina	Tikėtina	Labai tikėtina	N/N
1. Prarastų darbą	1	2	3	4	9
2. Būtų laikomi aplinkinių keistuoliais	1	2	3	4	9

3. Galėtų būti viešai užsipuolami, šmeižiami, sulaukti grupinių patyčių, pastangų sumenkinti autoritetą	1	2	3	4	9
4. Būtų įtarinėjami aplinkinių, kad veikia dėl savanaudiškų paskatų	1	2	3	4	9
5. Galėtų sulaukti grasinimų susidoroti	1	2	3	4	9

61-68. Ar, bendrai imant, Jūs pasitikite, ar nepasitikite šiomis Lietuvos institucijomis?

	Visiškai nepasitikiu	Nepasitikiu	Nei taip, nei ne	Pasitikiu	Visiškai pasitikiu	Nežino (neskaityti)	Neatsakė (neskaityti)
Policija	5	4	3	2	1	8	9
Vyriausybė	5	4	3	2	1	8	9
Seimu	5	4	3	2	1	8	9
Politinėmis partijomis	5	4	3	2	1	8	9
Nevyriausybinių organizacijomis	5	4	3	2	1	8	9
Savivaldybėmis	5	4	3	2	1	8	9
Verslo organizacijomis	5	4	3	2	1	8	9
Žiniasklaida	5	4	3	2	1	8	9

69-76. Ką jūs galvojate apie nevyriausybinių organizacijų veiklą Lietuvoje? Ar jūs sutinkate, greičiau sutinkate, greičiau nesutinkate ar nesutinkate su žemiau pateiktais teiginiais?

	Sutinku	Greičiau sutinku	Greičiau nesutinku	Nesutinku	Sunku pasakyti	Nežino, neatsakė (neskaityti)
Nevyriausybinių organizacijos Lietuvoje vykdo visuomenei naudingą veiklą	1	2	3	4	5	8
Atstovauja visuomenės interesams	1	2	3	4	5	8
Yra pasyvios	1	2	3	4	5	8
Neturi autoriteto visuomenėje	1	2	3	4	5	8

Neskaidriai naudoja lėšas	1	2	3	4	5	8
Prižiūri valdžios sprendimus	1	2	3	4	5	8
Įkurtos pinigams įsisavinti	1	2	3	4	5	8
Vienija žmones, veikiančius iš idėjos	1	2	3	4	5	8

77. Kaip jūs įvertintumėte savo žinių lygį apie nevyriausybinę organizaciją?

1. Labai gerai žinau apie ją
2. Žinau apie ją
3. Šiek tiek žinau apie ją
4. Labai mažai žinau apie ją
5. Visiškai nieko nežinau apie ją
8. *Nežino (neskaityti)*
9. *Neatsakė (neskaityti)*

78. Apie kokią organizaciją(-as) pirmiausia pagalvojate, kai išgirstate pavadinimą „nevyriausybė organizacija“?

1. _____ (atviras klausimas)
2. *Nežino, negali pasakyti (neskaityti)*
3. *Neatsakė (neskaityti)*

79-86. Nevyriausybė organizacija yra nuo valstybės nepriklausoma, pelno nesiekianti, visuomenės ar jos grupės naudai veikianti organizacija. Ar Jums yra tekę prisidėti prie nevyriausybinių organizacijų veiklos žemiau išvardintais būdais per paskutinius 12 mėn. ar anksčiau? (galimi keli atsakymai)

	Taip, per paskutinius 12 mėn.	Taip, anksčiau nei per paskutinius 12 mėn	Ne	<i>Nežino (neskaityti)</i>	<i>Neatsakė (neskaityti)</i>
Esu narys ir/ar darbuotojas	1	2	3	8	9
Savoriau nevyriausybėje organizacijoje	1	2	3	8	9
Aukojau nevyriausybinei organizacijai/per nevyriausybę organizaciją pinigų	1	2	3	8	9

Aukojau nevyriausybinei organizacijai/per nevyriausybines organizacijas daiktų (drabužių, miegmaišių, maisto produktų, kita)	1	2	3	8	9
Skyriau nevyriausybinei organizacijai 1,2 proc. savo pajamų mokesčio	1	2	3	8	9
Dalyvavau nevyriausybines organizacijos rengtame renginyje, mitinge, demonstracijoje, protesto akcijoje	1	2	3	8	9
Aš ar mano šeimos nariai esame gavę nevyriausybines organizacijos teiktą paramą ir/ar paslaugą	1	2	3	8	9
Kita _____ (atviras)	1	2	3	8	9

87-100. Žmonės dalyvauja įvairiose organizacijose, draugijose, sambūriuose. Žemiau išvardintas sąrašas įvairių tipų organizacijų. Pasakykite visas organizacijas, kurioms priklausėte arba prisidėjote prie jų veiklos per paskutinius 12 mėn. kaip narys arba kaip savanoris.

	Taip	Ne	Nežino (neskaityti)	Neatsakė (neskaityti)
Labdaringa veikla užsiimanti organizacija, tokia kaip Caritas, Raudonasis kryžius, "Rotary", „Blue Yellow“ ar pan.	1	2	8	9
Organizacija, padedanti ar vienijanti tam tikrą žmonių grupę, pvz., senus žmones, veteranus, vaikus, neįgaliuosius, tam tikra liga sergančiuosius ar pan.	1	2	8	9
Organizacija, sambūris, kuris atstovauja tam tikras vertybes, idėjas, sprendžia visuomenines problemas	1	2	8	9
Profsąjunga	1	2	8	9
Profesinė asociacija, verslo asociacija ar kita su jūsų darbu ar profesija susijusi organizacija	1	2	8	9
Daugiabučių, sodininkų, gyvenamųjų namų bendrija, mokyklos tėvų komitetas ar pan.	1	2	8	9
Vietos bendruomenės organizacija	1	2	8	9
Kultūros, meno kolektyvas	1	2	8	9
Laisvalaikio, pomėgių, sporto, turizmo, medžiotojų būrelis ar pan.	1	2	8	9
Religinė organizacija, parapijos bendruomenė, maldos grupė ar pan.	1	2	8	9

Studentų, moksleivių, jaunimo organizacija	1	2	8	9
Savipagalbos, tarpusavio pagalbos ir palaikymo grupės	1	2	8	9
Šauliai, Krašto apsaugos savanorių pajėgos	1	2	8	9
Kitos organizacijos (įrašyti _____)	1	2	8	9

Dabar norėtume dar išsamiau aptarti savanorystę, susijusią tiek su nevyriausybinėmis organizacijomis, tiek su kitomis institucijomis, iniciatyvomis ir pan.

101. Norėtume Jūsų paklausti, ar Jūs esate dalyvavęs arba dalyvaujate savanoriškoje veikloje? Tai yra, tokioje savo noru vykdomoje veikloje, už kurią negaunamas finansinis atlygis ir kuri yra naudinga bendruomenei (t.y. ne giminaičiui, kaimynui ar draugui).

1. Taip, dalyvauju (dabar ar per paskutiniuosius 12 mėnesių)
2. Taip, esu dalyvavęs (seniau negu prieš paskutiniuosius 12 mėnesių)
3. Nedalyvavau, bet norėčiau
4. Nedalyvauju ir neketinu dalyvauti

8. *Nežino (neskaityti)*

9. *Neatsakė (neskaityti)*

[FILTRAS. ČIA IR TOLIAU IKI ATSKIROS ŽYMOŠ ATSAKINĖJA TIK SAVANORIAUJANTYS/SAVANORIAVĘ:
101 KLAUSIME PASIRINKĘ 1 ARBA 2 ATSAKYMŲ VARIANTŲ] **102. Kaip dažnai Jūs savanoriaujate/savanoriavote?**

1. Bent kartą per savaitę.
2. Maždaug kartą per mėnesį.
3. Maždaug kartą per tris mėnesius.
4. Maždaug kartą per pusmetį.
5. Savanoriauju nereguliariai: akcijų, įvairių renginių, progų metu.

8. *Nežino (neskaityti)*

9. *Neatsakė (neskaityti)*

103. Kiek vidutiniškai valandų per mėnesį savanoriaujate? (vienas pasirinkimo variantas)

- Iki 2 val/mėn
- 3-5 val/mėn
- 6-10 val/mėn
- 11-25 val/mėn
- Daugiau kaip 26 val/mėn

- Negaliu tiksliai atsakyti

8. Nežino (neskaityti)

9. Neatsakė (neskaityti)

104-118. O kokia savanoriška veikla jums teko užsiimti?

	Taip	Ne	Nežino (neskaityti)	Neatsakė neskaityti)
Pagalba vyresnio amžiaus žmonėms	1	2	8	9
Pagalba jaunimui, vaikams (pvz., socialinė įtrauktis, pilietinio aktyvumo didinimas, reemigravusių lietuvių ir atvykusių užsieniečių integracija ir kt.)	1	2	8	9
Pagalba žmonėms su negalia (slauga, priežiūra, pagalba ir kt.)	1	2	8	9
Pagalba kitoms pažeidžiamų asmenų grupėms (priklausomybių turintiems asmenims, iš įkalinimo įstaigų išėjusiems asmenims, smurto ir nusikaltimų aukoms ir kt.)	1	2	8	9
Pagalba organizuojant kultūrinius, meno projektus ir renginius	1	2	8	9
Pagalba organizuojant sporto renginius	1	2	8	9
Pagalba organizuojant vietos bendruomenių veiklą	1	2	8	9
Pagalba teikiant profesines konsultacijas	1	2	8	9
Pagalba renkant labdarą	1	2	8	9
Pagalba gyvūnų globos organizacijose	1	2	8	9
Pagalba aplinkosaugos organizacijose (pvz., klimato kaita, miškų saugojimas, aplinkos tvarkymas ir kt.)	1	2	8	9
Pagalba psichologinės/ socialinės pagalbos ir konsultacijų organizacijose	1	2	8	9
Pagalba organizuojant švietimo ir ugdymo veiklą (vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų)	1	2	8	9
Pagalba Ukrainai ir ukrainiečiams	1	2	8	9
Kita _____ (atviras)	1	2	8	9

119. Nurodykite, kokia forma savanoriaujate? (Galimi keli atsakymai)

1. Ilgalaike savanoriška veikla (ilgiau nei 60 dienų)
2. Trumpalaikė savanoriška veikla (vienkartinė ar trumpesnė nei 60 dienų)
3. Jaunimo savanoriška tarnyba

8. *Nežino (neskaityti)*

9. *Neatsakė (neskaityti)*

120-122. [FILTRAS. KLAUSTI 101 KLAUSIME ATSAKIUSIŲ, KAD NESAVANORIAVO: RINKOSI NE 1 IR 2 ATSAKYMO VARIANTUS] **Jei nedalyvaujate savanoriškoje veikloje, nurodykite priežastis, kodėl? Nurodykite ne daugiau trijų svarbiausių priežasčių.**

	Pirmas atsakymas	Antras atsakymas	Trečias atsakymas
Neturiu informacijos apie savanoriškos veiklos galimybes	1	1	1
Mano gyvenamoje vietovėje nėra galimybių savanoriauti	2	2	2
Niekas nepakvietė, nepasiūlė	3	3	3
Trūksta laiko	4	4	4
Tai tuščias laiko švaistymas	5	5	5
Tai darbas be atlygio	6	6	6
Nedalyvauju dėl amžiaus/ sveikatos	7	7	7
Kita _____ (atviras)	8	8	8

9. Sunku pasakyti

88. *Nežino (neskaityti)*

99. *Neatsakė (neskaityti)*

123. [KLAUSTI VISŲ]. **Gal galėtumėte pasakyti, ar jūs, kaip savanoris(-ė) buvote per paskutinius kelerius metus prisijungęs(-usi) prie veiksmų, kuriais buvo stengiamasi prisidėti prie kilusių krizių sprendimo (pvz., COVID-19 pandemijos, migrantų per Baltarusijos sieną, karo Ukrainoje bei jo nulemtų migrantų iš Ukrainos srautų)?**

1. Prisdėjau ilgesnį laiką (mėnesį ir ilgiau)
2. Prisdėdavau retkarčiais
3. Prisdėjau vieną kartą
4. Neprisdėjau

8. *Nežino (neskaityti)*

9. *Neatsakė (neskaityti)*

124. Jei Lietuvoje ateityje kiltų sveikatos, staigiai išaugusių migrantų srautų, gamtos stichijos, karinių veiksmų ar pan. nulemta krizė, ar jūs prisidėtumėte kaip savanoris(-ė) prisidėti prie krizės suvaldymui skirtų veiklų?

1. Tikrai taip
2. Greičiau taip
3. Greičiau ne
4. Tikrai ne

8. Nežino (neskaityti)

9. Neatsakė (neskaityti)

[FILTRAS. TOLIAU KLAUSTI 124 KLAUSIME ATSAKIUSIŲ TEIGIAMAI; PASIRINKUSIŲ 1-2 ATSAKYMO VARIANTUS] 125. **O kaip Jūs būtumėt labiausiai likęs (-usi) prisidėti prie šių veiklų (pažymėkite ne daugiau dviejų atsakymų)?**

1. Individualiai
2. Su šeima, draugais, kaimynais ir pan.
3. Prisidėčiau prie nevyriausybinių organizacijų veiklos
4. Prisidėčiau prie valstybės ar savivaldybių institucijų organizuojamos veiklos
5. Prisidėčiau prie savo darbovietės organizuojamos veiklos
6. Kitu būdu (koku) _____

8. Nežino (neskaityti)

9. Neatsakė (neskaityti)

126-138. Kaip galvojate, prie kokių iš išvardintų veiklų jūs galėtumėte prisidėti valdant tokias krizes:

	Taip	Galbūt	Ne	Nežinau	Neatsakė (neskaityti)
Prisidėti prie infrastruktūros tvarkymo (griuvėsių tvarkymas, apsauginių pylimų statymas, apkasų kasimas, pan.)	1	2	3	4	9
Rūpintis perkeltų ar būstą praradusių gyventojų apgyvendinimu	1	2	3	4	9
Dalyvauti dingusių asmenų paieškoje	1	2	3	4	9
Prisidėti prie evakuojamų gyventojų registracijos ir srautų valdymo	1	2	3	4	9
Prisidėti organizuojant humanitarinę pagalbą, maisto produktų ir/ar vandens tiekimą	1	2	3	4	9

Prisidėti prie gyventojų informavimo	1	2	3	4	9
Teikti pirmąją pagalbą, pagalbą gydymo įstaigose	1	2	3	4	9
Teikti pirmąją psichologinę pagalbą	1	2	3	4	9
Prisidėti organizuojant tarptautinę pagalbą	1	2	3	4	9
Prisidėti saugant visuomenei svarbius objektus	1	2	3	4	9
Įsitraukti į veiklas kovai prieš dezinformaciją ir priešišką propagandą	1	2	3	4	9
Prisidėti gaminant krizei įveikti reikalingas priemones (pvz., žvakių gamyba, tinklų mezgimas ir pan.)	1	2	3	4	9
Kitais būdais_ <i>[atviras]</i>	1	2	3	4	9

[KLAUSTI VISŲ] **139. Ar norėtumėte lankyti nemokamus kursus, kurie suteiktų krizės atveju reikalingų žinių ir įgūdžių?**

1. Taip
2. Ne
3. Nežinau

9. Neatsakė (*neskaityti*)

140. Viešumoje kartais diskutuojama apie sovietinę Lietuvos praeitį. Ar sutinkate su teiginiu, kad sovietiniais laikais buvo geriau gyventi negu dabar Lietuvoje?

1. Visiškai sutinku
2. Sutinku
3. Nei taip, nei ne
4. Nesutinku
5. Visiškai nesutinku

8. Nežinau, neturiu nuomonės (*neskaityti*)

9. Neatsakė (*neskaityti*)

141. O jei Lietuvą užpultų kita šalis, ar jūs gintumėte Lietuvą ginklu, gintumėte kitais būdais, laikytumėtės nuošalyje ar pasitrauktumėte iš Lietuvos? (galimas daugiau nei vienas atsakymas)

1. Ginčiau ginklu
2. Ginčiau kitais būdais
3. Laikyčiausi nuošalyje

4. Pasitraukčiau iš Lietuvos

8. *Nežinau (neskaityti)*

9. *Neatsakė (neskaityti)*

142. Jūsų nuomone, ar šiandien Lietuvoje kiekvienam yra leidžiama atvirai reikšti savo pažiūras ar įsitikinimus?

1. Tikrai taip

2. Greičiau taip

3. Greičiau ne

4. Tikrai ne

5. Sunku pasakyti

8. *Nežino (neskaityti)*

9. *Neatsakė (neskaityti)*

143. O ar jūs pats (pati) jaučiatės galintis (-i) viešai pasakyti tai, ką iš tikrųjų galvojate?

1. Taip

2. Ne

3. Nežinau

9. *Neatsakė (neskaityti)*

144-150. Jei pasakytumėte, ką iš tikrųjų galvojate, kiek tikėtina, kad ...

	Visiškai netikėtina	Mažai tikėtina	Tikėtina	Labai tikėtina	Nežinau	<i>Neatsakė (neskaityti)</i>
Kiti jums prieštarautų?	1	2	3	4	8	9
Kiti jausis įžeisti?	1	2	3	4	8	9
Būsime pavadintas (-a) radikaliu (-ia)?	1	2	3	4	8	9
Būsime užpultas (-a) socialinėse medijose (pvz., Facebook, Instagram ir pan.)?	1	2	3	4	8	9
Jūsų draugai ir pažįstami nusigręš nuo jūsų?	1	2	3	4	8	9
Tai jums pakenks darbe?	1	2	3	4	8	9

Gali būti teisinių problemų?	1	2	3	4	8	9

151-162. Vieni žmonės sako, kad visuomenėje šiuo metu pastebi didelę įtampą tarp kai kurių grupių, kiti žmonės to nepastebi. Ar jūs asmeniškai pastebite visuomenės susipriešinimą pagal žemiau išvardintas skirtis? [RODYTI KORTELĘ SU ATSAKYMŲ VARIANTAIS]

	Nepastebiu jokio susipriešinimo	Pastebiu šiek tiek susipriešinimo	Pastebiu gana didelį susipriešinimą	Pastebiu labai didelį susipriešinimą	Nežino (neskaičiuoti)	Neatsakė (neskaičiuoti)
Nepasiturinčių ir turtingų žmonių	1	2	3	4	8	9
Vadovų ir darbuotojų	1	2	3	4	8	9
Jaunų ir vyresnių žmonių	1	2	3	4	8	9
Žmonių, gimusių Lietuvoje ir žmonių, kurie atvyko gyventi į Lietuvą iš kitų šalių	1	2	3	4	8	9
LGBTQ+ teises, įskaitant teisę į santuoką, palaikančių ir jiems prieštaraujančių	1	2	3	4	8	9
Turinčių/turėjusių skirtingą požiūrį į COVID-19 pandemijos valdymą	1	2	3	4	8	9
Požiūrio į karą Ukrainoje klausimu	1	2	3	4	8	9
Požiūrio į šalies gynimą klausimu (pvz., kiek skirti lėšų karinėms priemonėms)	1	2	3	4	8	9
Požiūrio į sovietmečio kultūrinį paveldą klausimu	1	2	3	4	8	9
Sostinės ir regionų gyventojų	1	2	3	4	8	9
Palaikančių Izraelį ir palaikančių Palestiną	1	2	3	4	8	9
Palaikančių skirtingas politines partijas	1	2	3	4	8	9

Dékojame už atsakymus!